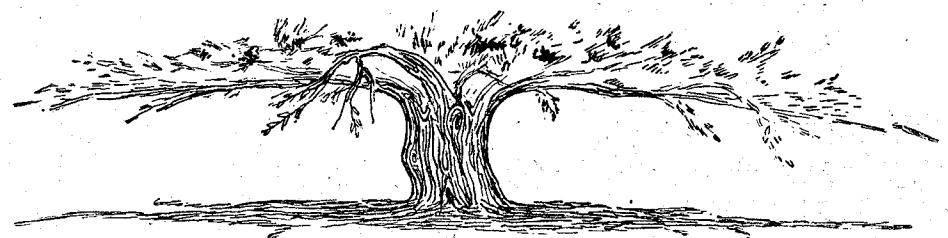

ΕΡΓΟΝ FRANZ ROUBAUD

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ

· Απὸ τὴν Ἐκθεσιν τοῦ Παρασσοῦ.

ΠΑΝΔΩΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'
30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1902

ΣΤΙΧΟΙ ΣΕ ΆΛΛΟΝ ΗΧΟ

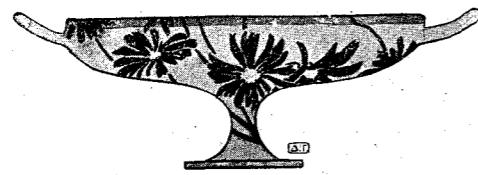
ΣΙΒΥΛΛΑ

Tuque ô sanctissima vates!
VIRGILIUS Aeneidos Lib. VI. 65.

"Ανοιξε ή πόρτα, μοσκοβόλησεν ή χαμοκέλλα,
Καὶ ἦταν τὸ μύρο πρωτοσκόρπιστο,
Καὶ τὸ εἶχε βυζασμένο δὲ μυροπλάστης
· Απὸ λουλούδια ἀγνώριστα.
"Ανοιξε ή πόρτα, μοσκοβόλησεν ή χαμοκέλλα,
Κοιμήσον, ἀγάπη κοσμική· ὁ Σίβυλλα, ἔλα,
· Απάνω καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπη,
· Απάνω καὶ ἀπὸ κάθε κοσμικό...
· Ενα ἄλισσόδειο ὅνειρον ἡρωϊκό¹
Παραδέρνει καὶ στέκεται νὰ ξεψυχήσῃ,
"Ομως ποτέ τον ὀλότελα δὲ θ' ἀποσθύσῃ,
Στὴ φυλακὴ τῆς σάρκας ἐνὸς ἄρρωστον,
Στὴ νύχτα τῆς ψυχῆς τοῦ κολασμένου.
Δυνάμωσέ μου τὸνειρον, ὁ Σίβυλλα,
Σὲ ὑφανεν ἐσένα μὲ τῶν δραμάτων
Τὸ κλῶσμα μιὰ τρισέγενη ἀνυφάντρα,
· Απὸ τοῦ μυστηρίον τὰ ωιζόσπιλα ἔλα,
Καὶ πρόβαλε βαθιὰ μέσ' ἀπὸ τάντρα.
Τῶν ἀγγελοκρουσμάτων.
Ποῦ θύ με πᾶς;

Μηδὲ στὸ μέγα ἡφαιίστειο τῆς Καρδιᾶς,
Μηδὲ στὸν "Ολυμπὸ τῆς Φαντασίας!"
Τὴν ἀλαφόρρατην εἰδή σου, ὡς Σίρυνλλα,
Τὴν φίλησε τὸ φίλημα τὸ μυστικὸ
Βυζαντινῆς μᾶς ὀδηγήτρας Παναγίας.
Σὲ βάθη ἀπόσκεπτα κρυφοχαράζει ἔνα Θαβώρ,
Αερολάμπει ἀπὸ χοροὺς Πνευμάτων ἡ κορφὴ του,
Στὶς φλέβες σου ρέει ὁ θεῖος ἵχωρ.
Δὲ βλέπω ὅ, τι θωρεῖς, καὶ ὅ, τι σὲ γγίζει ἐσένα,
Ἐμένα δὲ μὲ γγίζει,
Μὰ ὅ, τι σὲ γγίζει ἐσὲ μ' ἀνατριχιάζει ἐμένα.
Ἄντιάζομαι καὶ ἀκούω πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο,
— Τοῖχος γὰρ σὲ δὲν εἶναι,—
Κάτι ἀπὸ τὸν ἰσκο πὸν θαμπὸ καὶ πὸν λυγὸν ἀπὸ τὸν ἥχο,
Καὶ πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο φῶς, καὶ τἄλλον κόσμον μέρα,
Κι ἄστλα φτερὰ αἰθερόλαμψα αἰσθάνομ' ἐκεῖ πέρα.
Καὶ μοῦ τὸ λέει τὸ πρόσωπό σου
Πάρκει μαγνάδι του ἔναν ὑπνὸν ἐκστατικό,
Καὶ μοῦ τὸ λέει καὶ ἡ πεταλούδα τοῦ χεριοῦ σου
Χαμοπετῶντας δταν ἀργογράφη
Τὴν μαγικὴν πεντάλφα,
Σὰ νάνοιξαν ἀγγάντια σου δλ' οἱ τάφοι,
Ολα τὰ μυστικά τους νὰ στὰ ψυθυρίσουν...
Κι ἀκούω τὸ αἷμα μον' ν' ἀλλάζῃ μέσα μον
Τὴν πορφυρή του βρύση,
Κι ἀκούω τὸ αἷμα μον ποῦ γίνεται
Θυμύπομα γὰρ νὰ σὲ θυματίσῃ!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΚΟΥ ΑΣΟΦΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΗΠΟΝ

Ο κ. Ἀσοφος ἐφιλοξένει τὰς ἡμέρας αὐτὰς τὸν μικρὸν του ἀνεψιόν, ποῦ τοῦ τὸν εἶχαν στελεῖ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, διὰ νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν οἱ Ιατροί.

— Πρὸν ὀδηγήσω τὸ παιδί εἰς τὸν ιατρούς, εἶπεν διδάσκαλος, καταγίνομαι νὰ τὸ θεραπεύσω μόνος μου. Εἶνε καὶ αὐτὸς ἔνα δυστυχισμένο θῦμα μιᾶς ἡλικίας ἀνατροφῆς καὶ μιᾶς ἡλικιωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Τὸ πτωχό του σωματάκι ἀναιμικόν, ἀδύνατον, ἀμελημένον, στενάζον κάτω ἀπὸ τὴν πρόσωρον κυριαρχίαν ἐνὸς φυσικού εἵγειράλου, νομίζεις πῶς διψᾷ φῶς καὶ ἀέρα καὶ κίνησιν, πῶς διαμαρτύρεται μὲ τὰ χλωμά του χρώματα καὶ τοὺς μαλακούς του μῆνες, διὰ μίαν τυρανίαν βάροσον καὶ καταπιεστικήν. Καὶ ἡ θεραπεία μου ἡρχισε νὰ καρποφορῇ. Καταγίνομαι τώρα νὰ τὸ συμφιλιώσω μὲ τὴν φύσιν.

— Νὰ τὸ συμφιλιώσετε, διδάσκαλε;

— Διατί σᾶς φαίνεται παράξενο; Ἐκαμαντόσα διὰ νὰ τὸ χωρίσουν ἀπ' αὐτήν. Καὶ σᾶς βεβαιώνω, δτι κοπιάζω νὰ τὸ πείσω, ὅτι δὲν εἶνε ἔχθρος τῆς ζωῆς μας, ὅτι δὲν ἡλιος δὲν μᾶς καταρέχει, δτι τὸ νερὸ δὲν ἔχει καμπίαν ἔχθραν ἐναντίον μας, ὅτι δὲν χειμῶνας καὶ τὸ καλοκαῖρι, ὅτι ἡ θερμότης καὶ τὸ ψυφος δὲν εἶνε συνωμόται κατὰ τῆς ὑπάρχεως μας, ὅτι διὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως εἶνε ἀθῶα καὶ φιλικὰ καὶ μᾶς τείνουν τὸ χέρι μὲ ἀγάπην καὶ ὅτι μόνοι ἔχθροι τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶμεθα ἡμεῖς οἱ Ἰδιοι. Τόσον ἀπλὰ πράγματα, φύλε μου δὲν εἰν' ἔτσι; Καὶ δῆμος ἀνὴρ εὔρατε πόσον κόπον μοῦ στοιχίζει αὐτὴ ἡ συμφιλίωσις ποῦ ἀνέλαβα. Ἐπειτα τὸ κεφαλάκι του, αὐτὸς τὸ κεφαλάκι τὸ φροτωμένον ἀπὸ τόσα περίεργα, ψεύτικα καὶ ἀσυμβίβαστα πράγματα. Εἶνε τόσον κακὰ τοποθετημένα ἐκεῖ μέσα, ὥστε νὰ στενοχωροῦνται καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια. Καὶ καταγίνομαι νὰ κάμω μίαν ἐκκένωσιν καὶ μίαν ἀβαρίαν. Νὰ ἴδητε πόσον ἀνακουφίζεται τὸ μικρὸν αὐτὸς κεφαλάκι μὲ

κάθε νέαν ἀβαρίαν. Θὰ εἴμαι εὐτυχὴς ὅταν εἰμπορέσω νὰ τοῦ ξεφράξω ὅλας τὰς εἰσόδους τῆς ψυχῆς του, διὰ νὰ εἰσέλθῃ μέσα τὸ φῶς τὸ φυσικόν, διὰ νὰ εἰσέλθουν μέσα εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸς παλατάκι οἱ κάτοικοι οἱ φιλικοὶ καὶ εἰλικρινεῖς, ἀντὶ τῶν ἔνων τῶν ἐνοχλητικῶν καὶ ἀσυμβίβαστων. Κάμνω ἔνα ἔργον ἐπανορθώσεως φυσικῆς καὶ ἡθικῆς. Σᾶς βεβιαίω δτι δὲν τὸ κάμουν αὐτὸς οἱ Ιατροί, οἱ στενοκέφαλοι ἐπαγγελματίαι.

Ἐπροχωρούσαμεν εἰς τὴν λεωφόρον τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου δ. κ. Ἀσοφος, ἔγῳ καὶ δικρόδιος ἀρρωστος. Μερικὰ κατσικάκια ἐπηδούσαν ἐλεύθερα καὶ ζωηρὰ εἰς τὴν χλόην. Ο μικρὸς ἔκαμε μίαν κίνησιν νὰ τρέξῃ διπίσω ἀπὸ τὰ φαιδρὰ καὶ ἐλεύθερα ζῶα, ἀλλὰ συνεκρατήθη. Κάποια ἀναστατικὴ δύναμις ἐνεργοῦσε τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὸν μικρὸν ἐγκέφαλον. Ο κ. Ἀσοφος ἀντελήθη τὴν κίνησιν.

— Βλέπετε τὸ ἔργον τῆς ἀνατροφῆς, μοῦ εἶπε, τὸ βλέπετε τὸ δολοφονικὸν ἔργον;

Καὶ θωπεύων τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τῷ μικρῷ:

— Τοέξε παιδάκι μου, τοῦ εἶπε.

Ο μικρὸς ἔγρισε διστάζων, ὃς νὰ ἐλεγεν: «Ἐνα καλοαναθεμένο παιδί ἐπιτρέπεται νὰ κάμνῃ δτι κάμνουν τὰ ἄλογα ζῶα;».

Ο κ. Ἀσοφος ἐμάντευσε τὴν σκέψιν τοῦ μικροῦ ἀρρωστού.

— Τοέξε, παιδάκι μου. Τὰ κατσικάκια εἶνε ἀδελφάκια σου. Είσαι καὶ σὺ ἔνα μικρὸν κατσικάκι. Πήγαινε νὰ παίξης μαζί τους.

Ἐνα κύμα αἵματος ἔχθρη εἰς τὸ ἀναιμικὸν πρόσωπον τοῦ μικροῦ ἀρρωστού καὶ τὸ παιδάκι ἐπήδησε μέσα εἰς τὸν ἀγρόν, ὃς νὰ τὸ ἐσπρώχνε μία ὄραία καὶ εὐεργετικὴ δύναμις.

— "Α! φίλε μου, εἶπε μὲ βαθὺν ἀναστεναγμὸν διδάσκαλος. Ο πρῶτος ἀνθρωπός, ποῦ εἶχε τὸν μωρὸν ἐγωισμὸν νὰ μᾶς ἀπο-

χωρίση ἀπὸ τὰ ἄλλα πλάσματα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ὑψώσῃ ἔνα σινικὸν τεῖχος μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν, ἥθελε κρέμασμα. Πόσαι πλάναι, πόσα κακά, πόση δπισθόδρομησις καὶ πόση βαρβαρότης ἔξι αἰτίας του. Ἐχρειάσθησαν αἰδῆνες διὰ νάρχίσωμεν νάναγνωρίζωμεν ὅτι τὰ δυστυχισμένα αὐτὰ πλάσματα ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα εἰς τὴν ζωὴν μὲν ἡμᾶς, ὅτι ἔχουν τὴν ψυχὴν των, μίαν ψυχὴν ἀδελφὴν τῆς ἴδιακῆς μας, ὅτι ἔχουν τὴν ἥθικήν των, μίαν ἥθικήν εὐγενεστέραν ἀπὸ τὴν ἴδιακήν μας, καὶ τὴν ἀρετὴν των, μίαν ἀρετὴν μεγαλοπρεπεστέραν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην. Εἶδατε ὅτι ὁ μικρὸς αὐτὸς ὡς κυριάτερον στοιχεῖον τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του ἐθεώρησε ὅτι πρέπει νὰ κάμη ἀπλῶς τὰ ἀντίθετα ἀπὸ δοσα κάμνουν τὰ ζῶα. Καὶ ὅμως πόσες φορὲς ὁ ἀνθρωπός θὰ ἥτο ἀνώτερος ἔαυτον ἔκαμνε ἀπλῶς διὰ κάμνουν τὰ περιφρονημένα αὐτὰ πλάσματα, ποὺ ἔχουν τὸν μεγαλείτερον καὶ εὐγενέστερον διδάσκαλον, τὴν Φύσιν. Δὲν εἶπεν ἔνας ἀρχαῖος σοφὸς ὅτι: ὁ κατὰ φύσιν ζῶν ζῆι κατ' ἀρετὴν; Καὶ τώρα εἶπέ μου ποία εἶναι ἀνωτέρα ἀρετὴ, ἥ ἴδιακή σου ἥ ἥ ἀρετὴ τοῦ ζῶου;

* *

Ἐφθάσαμεν μοιραίως εἰς τὴν θύραν τοῦ Ζωολογικοῦ Κήπου. Μᾶς ἔφερεν ὁ δρόμος καὶ ἡ διμιλία. Ἡτον ἔνα ὠδαῖον χειμερινὸν ἀπόγευμα. Τὰ δλίγα, πτωχικὰ δένδρα, κατέβαλλον ὑπερανθρώπους προσπαθείας διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὸν τίτλον τοῦ εὑρυχώρου οἰκοπέδου καὶ εἰς τοὺς πρώτους κλωβοὺς οἱ μικρὸι πύμηροι, δπίσω ἀπὸ τὰ ἀπάνθρωπα κιγκλιδώματα, μᾶς ὑπεδέχοντο μὲ εἰρωνικὸς μορφασμούς. Ὁ μικρὸς ἀρρωστος ἔβλεπε πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν του τὸ περιέργον αὐτὸ πρᾶγμα, τὸ δποῖον δνομάζεται ζωολογικὸς κῆπος.

— Εἶναι φυλακὴ ἔδῶ; ἥρωτησεν ὁ μικρὸς μὲ μίαν ἀφέλειαν, δμιειάζουσαν μὲ σοφὴν εἰρωνείαν.

‘Ο κ. Ἀσοφος ἔγνωσε καὶ μὲ εἶδεν.

— Ἐδωκα πολλὰς ἔξετάσεις εἰς τὴν ζωὴν μου εἶπεν. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν αἰσθάνθηκα τόσην στενοχωρίαν, δσην αἰσθάνομαι δταν πρόκειται νὰ δώσω ἔξετάσεις ἐμπρὸς εἰς ἔνα μικρὸ παιδί. Εἶνε τόσον φυσικαὶ καὶ τόσον ἀληθιναὶ αὶ ἥρωτησεις τῶν μικρῶν παιδιῶν καὶ ἔχουμεν τόσον δλίγας ἀπαντήσεις διὰ τὰ κοινότερα πράγματα τοῦ κόσμου, ὥστε, δὲν ἔχωμεν

τὴν συνήθειαν νάποκρινώμεθα μὲ ἔνα ψεῦδος, ἐντρεπόμεθα διὰ τὴν ἀμάθειαν μας. Δὲν εἶνε τὸ ἴδιον μὲ ἔμε καὶ σδς. Ἡμεῖς ζῶμεν μέσα εἰς τὸ ψεῦδος. Ἐσεῖς θὰ μοῦ κάμετε μίαν ψεύτικην καὶ ἔγω θὰ σδς δώσω μίαν ψεύτικην ἔρωτησιν, μὲ ἐλαφράν συνειδήσιν. Ἐχουμεν βλέπετε μίαν συνήθηκην ψεῦδους μεταξὺ μας. Ἀλλὰ ἔσερετε πόσον μεγάλη εἶνε ἡ εὐθύνη τῆς διαιωνίσεως τοῦ ψεῦδους. Εἰς ἔνα παιδί, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν γενεὰν ἥ δποια ἔρχεται κατόπιν μας, πρέπει νὰ εἰμεθα εἰλικρινεῖς. Ὁ παραδίδων ἔνα ψεῦδος εἰς τὰς γενεὰς εἶνε διπλασίως ἔνοχος. Ἐγὼ προτιμῶ νὰ δμολογῶ τὴν ἄγνοιάν μου δταν διδώ ἔξετάσεις ἐμπρὸς εἰς τὰ μικρὰ παιδιά. Καὶ ὁ μικρὸς αὐτὸς, ποὺ βλέπετε, μὲ κυττάξει κάποτε ἔκθαμβος, ὃς νὰ μοῦ λέγῃ: «Περίεργον! δὲν γνωρίζεις αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Καὶ ὅμως ὁ διδάσκαλός μου τὰ ἔγνωρίζεν δλα.» Εἶπετε μου τώρα τι θέλετε νάπαντήσω εἰς τὴν ἔρωτησιν τοῦ μαθητοῦ μου καὶ εἰς δλας τὰς ἔρωτήσεις ποὺ θὰ μοῦ κάμη.

— Εἶναι φυλακὴ αὐτό; ἔπανέλαβεν ὁ μικρός.

— Καθὼς φαίνεται εἶνε φυλακὴ, ἔπανέλαβεν ὁ κ. Ἀσοφος.

— Καὶ τι ἔκαμαν αὐτὰ τὰ πτωχὰ ζῶα ποὺ τὰ ἔχουν μέσα στὰ σίδερα;

— Δὲν ἔκαμαν τίποτε, παιδί μου, εἶπεν ὁ κ. Ἀσοφος. Ἀλλὰ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἔχουν τὴν συνήθειαν νὰ πετοῦν εἰς τὸν ἀέρα καὶ νὰ χάνωνται, ἀλλὰ νὰ φεύγουν μάκρου ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀλλὰ νὰ χρωταίνουν τὴν πειναν τους μὲ τὸ κρέας μας, δπως ἔμεις ἔχομεν τὴν συνήθειαν νὰ χρωταίνωμεν μὲ τὸ ἴδικόν τους. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ ἀνθρωποι ἔχομεν τὴν συνήθειαν δχι μόνον νὰ τρώγωμεν τὰ ἀλλα ζῶα, δχι μόνον ντε τὰ ἔχωμεν σκλάβους μας, ἀλλὰ καὶ νὰ διασκεδάζωμεν μὲ τὴν δυστυχίαν τους καὶ νὰ μελετοῦμεν τὴν ζωὴν καὶ τὴν φύσιν τους, τὰ φυλακίζομεν χωρὶς νὰ πταίσουν εἰς τίποτε.

— Ο μικρὸς ἔμεινεν ἔκστατικός. Λὲν εἶχε συνειδίσει εἰς τὴν περιέργον αὐτὴν γλῶσσαν τοῦ διδάσκαλου.

— Ἀλλά, διδάσκαλε, εἶπα εἰς τὸ αὐτὶ τοῦ κ. Ἀσόφου, ὑποτιμᾶτε τὸν ἀνθρωπισμὸν ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, τὸ κάμνετε νὰ σχηματίζῃ κακὴν ἰδέαν διὰ τοὺς δμοίους του.

— Θέλετε νὰ προδώσω τὴν ἀλήθειαν, ἐμπρὸς εἰς τὴν ἀθώαν καὶ ὑποχρεωτικὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ μικροῦ αὐτοῦ πλάσματος, διὰ νὰ

γίνω δικολάβος τῆς ἀνθρωπότητος; εἶπεν ὁ κ. Ἀσοφος. Ἐὰν δικρόδιος αὐτὸς ἀνθρωπός εἴη ποὺ τοὺς δμοίους του καὶ τὸν ἔαυτόν του, βεβαιωθῆτε δτι θὰ γίνη τελειότερος ἀνθρωπός.

— Ἐπῆρεν ὁ διδάσκαλος ἀπὸ τὸ χέρι τὸν μικρὸν ἀρρωστον καὶ τὸν περιέφερε εἰς τὸν κλωβοὺς καὶ τὰς τεχνητὰς λίμνας. Οἱ λέοντες, ἔξηπλωμένοι μέσα εἰς τὸν κλωβοὺς των, μᾶς ἔκυπταζαν μὲ ἡμερα καὶ πρᾶξα βλέμματα, αὶ τίγρεις περιεστρέφοντο νευρικαὶ καὶ ἀνήσυχοι μέσα εἰς τὴν στενήν φυλακήν των, αὶ λεοπαρδάλεις ἐπηδούσαν ἐπάνω εἰς τὰ σίδερα τοῦ κλωβοῦ των στενοχωρημένα, ρύπουσαι λαίμαργα βλέμματα εἰς τὸ διάστημα, αὶ ἄρκτοι μὲ τὸ βαρύ των βάδισμα ἔκαμναν τὸν μονοτόνους γύρους των μὲ μίαν μελαγχολικὴν ἔγκαρτορησιν, τὰ πουλιὰ τὰ πολύχρωμα ἐπετούσαν μὲ ἀπελπιστικὰ κινήματα καὶ διαφεύδωμένας δρμὰς μέσα εἰς τὸ στενόχωρον ἀέρινον κράτος των, οἱ κύκνοι ἔπλεαν μὲ περιφρόνησιν ἐπάνω εἰς μίαν σπιθαμὴν θολοῦ ὑδατος, οἱ πίθηκοι περιέφεραν τὴν σκλαβωμένην πανουργίαν των ἔμεσα εἰς τὰ κλουβιά των, δλα τὰ ζῶα ἔφαίνοντο ἔνοχλούμενα ἀπὸ τὴν περιέργειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ δλα τὰ ζωηρὰ καὶ δεινήντα μάτια τῶν πτωχῶν σκλάβων ἔξεφραζαν περιφρονήσεις καὶ μελαγχολίας καὶ νόσταλγίας ταλαιπωρουμένων ψυχῶν.

— Ο μικρὸς ἀρρωστος ἔφαίνετο βαθύτατα θλιμμένος καὶ σωπηλὸς ἀπὸ τὸ μελαγχολικὸν δέαμα.

— Γιατί δ Θεὸς τὰ ἔκαμε τόσο κακὰ τὰ ζῶα αὐτά, ὥστε νὰ τὰ κλείνουν μέσα εἰς τὰ κλουβιά; Ἄν δὲν ἥσαν τόσον ἄγρια θὰ τὰ ταφιναν νὰ περιπατοῦν καὶ νὰ ζοῦν ἔλευθερα μέσα εἰς τὸν κῆπον! εἶπεν ὁ μικρὸς πρὸς τὸν θεῖον του, ἐμπρὸς εἰς τὸν κλωβοὺς τῶν ἀγριών.

— Ο κ. Ἀσοφος ἔχαμογέλασε.

— Δὲν εἶνε χειρότερα ἀπὸ ἔμας, παιδί μου, εἶπε θωπεύων τὸ ξανθὸ κεφαλάκι τοῦ μικροῦ ἀρρωστον. Ἐὰν τὰ ζῶα αὐτὰ εἶχαν φωνήν, θὰ ἔλεγαν: «Διατί δ Θεὸς νὰ κάμη τόσον κακοὺς τὸν ἀνθρώπους, καὶ διατί νὰ τὸν ἀφίνη ἔλευθερον νὰ καταστρέψουν δλην τὴν ζωὴν, η δποία περιπατεῖ εἰς τὴν γῆν ἥ πετᾶ εἰς τὸν ἀέρα ἥ κρύπτεται κάτω ἀπὸ τὴν θάλασσαν;» Βλέπεις τὰ λεοντάρια αὐτὰ πόσον ἡμερα φαίνονται καὶ μὲ πόσην καλωσύνην μᾶς κυττάζουν; «Η κακία των περονᾶ μαζὶ μὲ τὴν πειναν των. «Οταν μεγαλώσῃς, θὰ ἰδης δτι οἱ

ἄνθρωποι καὶ ἀφοῦ χριτάσουν τὴν πεῖναν των ἔξακολουθοῦν ν ἀρπάζουν, νὰ καταστρέψουν καὶ νὰ τυραννοῦν τοὺς δμοίους των καὶ τὰ ζῶα. Ὁ ἀνθρωπός, παιδί μου, δὲν εἶνε τὸ καλλίτερον ζῶοι, οὔτε τὸ πλέον ἐνάρετον.

— Εἰς τὰ μεγάλα ἔκθαμβα μάτια τοῦ παιδίου, ἔφαίνοντο νὰ περνοῦν δλαι αὶ πρῶται ἀπορίαι, δλαι αὶ σκιαὶ αὶ ἀρροτίστοι ἀκόμη τῶν προβλημάτων τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς καὶ εἰς τὸ μικρόν του στῆμος, τὸ ἀναπαλλόμενον ἀπὸ μίαν ταχειαν ἀναπνοήν, ἔφαντο νὰ παλαίσουν αὶ πρῶται ἀντιφατικαὶ δρμαὶ τῶν αἰσθημάτων μὲ τὰς πρώτας κινήσεις τῆς σκέψεως τῆς ἀκρωτηριαζομένης ἀπὸ μίαν φυεῦδη καὶ ἀντιφατικήν λογικήν. Καὶ αὶ πρῶται ἀπορίαι τοῦ μικροῦ ἔκεινου ἔγκεφράλου ἀνέβαιναν εἰς ἔρωτήσεις συχνὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους εἰς τὰ ἀθῶα του χείλη.

— Εἶνε αὶ ἔρωτήσεις τῶν μικρῶν παιδιῶν, εἶπεν ὁ κ. Ἀσοφος, τὰς δποίας ὄνομαζομεν ἀνοήτους, ἵσως διότι συνειδίζομεν ν ἀπαντῶμεν εἰς αὐτὰς μὲ τὰς ιδιαίτερας μας ἀνοησίας. Καὶ ὅμως εἶνε αὶ ἔρωτήσεις αὶ μεγάλαι καὶ αἰώνιαι, αὶ δποίαι τίθενται βαρεῖαι καὶ ἐπιβλητικαὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, ἀφ' ὅτου ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος. «Οταν οἱ σοφοὶ ἡμπορέουσιν ν ἀποκριθοῦν εἰς δλας τὰς ἔρωτήσεις, τὰς δποίας θέτουν τὰ ἀθῶα παιδία, η ἀνθρωπινή σοφία θὰ ἥνε ἀξία σεβασμοῦ.

— Ἀλλὰ γιατί τὰ ἔκαμεν δλα τὰ ζῶα δ Θεός; εἶπε πάλιν ὁ μικρὸς ἀρρωστος. Σὲ τὶ χρησιμεύουν δλα αὐτὰ τὰ λεοντάρια καὶ αὶ τίγρεις καὶ αὶ καμηλοπαρδάλεις καὶ τὰ ζῶα τὰ παράξενα καὶ μεγάλα, μὲ τοὺς φυλους λαιμούς, τὰ παράξενα σώματα καὶ τὰ περιέργα πτερά;

— Ο μικρὸς αὐτὸς ἔχει τὴν λογικήν του, εἶπεν ὁ κ. Ἀσοφος, η δποία εἶνε ἥ τρέχουσα λογικὴ τοῦ ἀνθρωποκεντρισμοῦ, η λογικὴ καὶ τῶν μεγάλων παιδιῶν τριγύρω μας. Κάθε τι ἔπλασμη διὰ νὰ χρησιμεύῃ εἰς τὸν ἀνθρωπον καὶ νὰ τὸν ὑπηρετῇ. «Ο ἥλιος, τὰ ἄστρα, τὸ φεγγάρι, τὰ ζῶαν καὶ τὸ χορτάρι, η ἡμέρα καὶ η νύκτα. Καὶ τὰ μεγάλα παιδιά, ἐνῷ δὲν ἔρωτον διατί δ Θεὸς τὸν ἔκαμε τόσην ποικιλίαν εἰδῶν φωτισμοῦ, καὶ διατί εἶχαν φωτισμού, καὶ μελαγχολίας ποὺ τὸν κατοικοῦν, ἔρωτον διατί ἔκαμε τὰ κουνουπιὰ ποὺ τὸν ἔνοχλον καὶ τὰς τίγρεις ποὺ τὸν ξεσχίζουν. Κάθε τι πρέπει νὰ

μᾶς χρησιμεύγ. Είμενδα τὸ κέντρον τῆς πλάσεως, δπως ἡ γῆ μας εἶνε τὸ κέντρον τῆς δημιουργίας! Θέλετε τώρα νὰ ἐφεύρω ἔνα ψεύδος διὰ νὰ ἴκανοποιήσω τὴν περιέργειαν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ παιδιοῦ. Ἔγὼ προτιμῶ νὰ τοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν. Μία ἀλήθεια θὰ διώξῃ χίλιες ψευτιές ἀπὸ τὸ κεφαλάκι του.

Καὶ γυρίσας μὲ καλοκαγαθίαν πρὸς τὸν μικρὸν ἀσθενῆ, τοῦ εἶπε :

— Μ' ἐρώτησες σὲ τὶ μᾶς χοησιμεύουν ὅλα
αὐτὰ τὰ περίεργα ζῶα. "Ισως σὲ τίποτε. Αἴτος
δὲν εἶνε λόγος νὰ μὴν ὑπάρχουν. Τί χοησι-
μεύουμεν τάχα ἔμεις εἰς αὐτά; Κάθε πλάσμα
χοησιμεύει εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ εἰς τὴν Φύ-
σιν ποὺ τὸ ἔκαμε. Μὴ ζητῆς τίποτε περισσό-
τερον. Διύτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὰ ζῶα αὐτὰ
ποὺ σὲ βλέπουν, λέγονταν χωρὶς ἄλλο ἀπὸ μέσα
των: «Σὲ τί χοησιμεύει τάχα αὐτὸ τὸ ἄσχη-
μον πλάσμα, μὲ τὰ δύο ποδάρια, ποὺ στέκεται
ἔμπροστά μας;» Καὶ ἀν̄ θέλησις ν' ἀπαντήσῃς
μὲ εἰλικρίνειαν θὰ τοὺς εἰπῆς: «Ξεύρετε σὲ τί
χοησιμεύω; Εἰς τὸ νὰ σᾶς τυραννῶ καὶ νὰ
σᾶς καταστρέψω.»

— Ο ἀγὼν διὰ τὴν ζωήν! εἶπα εἰς τὸν κ.
Ἄσοφον. Πολὺ πρόωρα θέλετε νὰ διδάξετε
τὸν νόμον τοῦ Δάρβιν εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸν πλά-
σμα. Δὲν νομίζετε;

— Δὲν διδάσκω κανένα νόμον. Λέγω στοιχειώδεις ἀληθείας. Καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν ἔχει ἐποχὰς καὶ ἡλικίας. Ποτὲ δὲν εἶνε κανεὶς πρόωρος οὐδὲ δύψιμος διὰ νάκονύσῃ τὴν ἀλήθειαν. Εἶνε ἀστεῖον ἡ μισή μας ζωὴ νὰ περνᾷ μὲ τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἄλλη μισή μὲ τὴν φροντίδα τῆς ἀποβολῆς του. Αὐτὸ κάμνει ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἀνατροφή μας. Μᾶς λέγει: «Ἐγὼ θὰ σᾶς φορτώσω μὲ δλην τὴν ψευδολογίαν καὶ τὴν ὑποκρισίαν ἔως νὰ μεγαλώσετε ἀργότερα κάμετε καλὰ μὲ τὸ κεφάλι σας.» Σᾶς ἀρέσει αὐτὴ ἡ μέθοδος;

Αἱ ἐρωτήσεις τοῦ μικροῦ συντρόφου μας ἥρχοντο ἀλλεπάλληλοι, παράδοξοι, λογικαί, ἀνησυχητικαί, προπετεῖς, ἔλευθεραι καὶ μεγαλοπρεπεῖς. Κάθε ἄλλος θάτερός είτε τὸν μικρὸν αὐτὸν ἐνοχλητικὸν καὶ θὰ τοῦ ἔλεγε : « Παιδί μου, ήσύχασε ἐπὶ τέλους. Παῦσε ἐπὶ τέλους νὰ λές ἀνοησίες, γιατί θὰ σὲ δώσω νὰ σὲ φᾶνε τὰ θηρία. » Καὶ δικρός θὰ ἔλεγε ἀπὸ μέσα του . « Γιατί τάχα νὰ ἐρωτῶ, ἀφοῦ εἶνε ἀνοησία ; Κάτι ξέρουν αὐτοὶ ποῦ εἶνε μεγαλείτεροι. » Καὶ θάκολουνθοῦσε βωβὸν καὶ μωρὸν τὴν ἀνθρωπίνην ἀγέλην εἰς τὸν ἥλιθιον δρόμον της. 'Αλλ' ή υπομονὴ τοῦ

διδασκάλούς ἡτον ἵση μὲ τὴν εἰλικρίνειάν του. Μὲ τὴν δλυμπίαν γαλήνην του ἔδιδε τὰς ἀπαντήσεις σκληράς, εἰλικρινεῖς, ἀληθινάς, τονωτικὰς ὅπως τὰ πικρὰ φάρμακα.

Καὶ ὅταν ὁ μικρὸς μαθητής του, ἔρωτησε πάλιν ἐμπρός εἰς τὸν κλωβὸν τῶν στρουθοκαμῆλων :

— Διατί δ Θεός ἔκαμε, θεῖε, τόσον ἀσχημα
καὶ ἀντιπαθητικὰ ζῶα;

— Ἀκουσε, παιδί μου, νὰ σοῦ πώ. Τίποτε δὲν εἶνε ἄσχημον καὶ τίποτε εὔμορφον εἰς τὸν κόσμον. Ἐάν ἐρωτήσῃς τὴν ἀλλήν στρουθοκάμηλον ποῦ κάθεται ἵστημένη εἰς τὸ χῶμα, καὶ κυττάζει πότε τὸ λεοντάρι καὶ πότε ἐσένα, ὡς νάπορη μὲ τὴν ἄσχημιάν καὶ τῶν δύο σας, θὰ σοῦ εἰπῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει ὥραιότερον ζῶν απὸ τὸ ταῖρι της. Νὰ εἶσαι βέβαιος, παιδί μου, ὅτι διὰ τὸν θεὸν ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου καὶ ὁ Οὐραγγοτάγκος ποῦ εἰδεῖς προτίτερα ἔχουν τὴν ἴδιαν ὥραιότητα. Κανεὶς ὅμως δὲν σ' ἐμποδίζει νὰ ἔχῃς τὸ ἴδικόν σου αἴσθημα τῆς ὥραιότητος. Εἶσαι ἀνθρώπος καὶ βλέπεις μὲ τὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἥμπιορεις νὰ ἴδης, οὕτε μὲ τὰ μάτια τῆς Στρουθοκαμῆ-

λου ούτε μὲ τὰ μάτια τοῦ Θεοῦ. Ἀρκεῖ νὰ λέξ: «Αὐτὸ τὸ ζῶον δὲν μοῦ ἀρέσει». Κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δονομάζῃ ἀσχημα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Τὸ μυστήριον τῆς εὐμιօρφιᾶς των μᾶς εἶνε κρυμμένον, ἵσως διότι μᾶς εἶνε περιττόν. Μόνον τὸ ψεῦδος εἶνε ἄσχημον καὶ ὁ ἀνθρωπός δυστυχῶς ἔχει τὸ προνόμιον τῆς δημιουργίας τού. Κράτισε εἰς τὸν νοῦν σου αὐτὰ τὰ λόγια καὶ προσπάθησε νὰ τὰ ἐννοήσῃς ὅταν θὰ μεγαλώσῃς. Καὶ σοῦ δίδω εὐχὴν καὶ πατάραν νάποστραφῆς πάντα εἰς τὴν ζωὴν σου τὸ ἀνθρώπινον ψεῦδος. Ἀγάπησε τὴν φύσιν τὴν ἀψυχον καὶ ἀγάπησε τὰ καλὰ καὶ ἐνάρετα ζῶα ποῦ μᾶς περικυκλώνουν. Μελέτησε τὴν ζωὴν των καὶ τὴν

ψυχήν των ^πκαὶ αὐτά θύ σε διδασκούν ραυν-
τεροα τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Πή-
γαινε τώρα νὰ θαυμάσῃς τὰ μεγάλα καὶ τὰ
ἰσχυρὰ ζῶα. Εἶσαι πλάσμα ἀδύνατον καὶ ἀ-
σθενικόν.¹ Θά σοῦ δώσουν κάτιτι ἀπὸ τὴν
δύναμίν των.

Οἱ τελευταῖοι λογοὶ τὸν οἰοαδακαλὸν εἰχαν
ἔνα τόνον βαρόν, ἐπίσημον καὶ προφητικόν,
ώς νὰ ἔξηρχοντο ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ὑπάρ-
ξεώς του.

Μ' ἐπῆρε κ' ἐκαθίσαμεν εἰς ἕνα θρανίον ὁ

διδάσκαλος, ὥπε τὸν ὁραῖον χειμερινὸν ἥλιον,
δό διποῖος ἐνηγκαλίζετο μὲ ἀγάπην καὶ συμπά-
θειαν ὅλον τὸν ἔξοριστον καὶ νοσταλγικόν,
ὅλον τὸν δεσμώτην καὶ τεθλιμμένον κόσμον,
ποῦ μᾶς ἐτριγύνιζε.

— Τί μελαγχολικός τόπος! είπε μ' ἔνα βαθύνν στεναγμὸν διδάσκαλος. Ὁ ἀέρας πλημμυροεὶ ἀπὸ μίαν ἄφωνον καὶ καρτερικὴν νοσταλγίαν. Ἀν εἰμποροῦσαν δῆλα αὐτὰ τὰ ζῶα τὰ δύοια τὸ χέρι τοῦ ἀνθρώπου ἀπέσπασε ἀπὸ τὸ δάσος καὶ ἀπὸ τὴν ἔρημον, ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς καὶ ἀπὸ τὴν χαμηλὴν πεδιάδα, ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἀπὸ τὸ πυρωμένον χῶμα καὶ ἀπὸ τὰς παγωμένας ἐκτάσεις, ἀν εἰμποροῦσαν δῆλα αὐτὰ τὰ ζῶα τὰ δύοια ἡ ἰσχυρὰ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου ἔξερριζωσε ἀπὸ τὸν παράδεισον τῆς ζωῆς καὶ ἐδέσμευσε τὸ κίνημά των καὶ τοὺς ἔπνιξε τὸν δρῖζοντα καὶ τοὺς ἀλυσοδεσε τὴν ψυχήν, ἀν ἡμποροῦσαν δῆλα μαζὶ νὰ ἐνώσουν τὸν θρῆνον των καὶ τὸ παράπονό των, ποία σπαρακτικὴ συναυλία πόνου θὰ ἀπειλείτο. «Θὰ ἐσκοτίζετο δὲ λαμπρὸς ἥλιος καὶ τάστρα θὰ ἔπεφταν ἀπὸ τὸ αἴωνιον στερεόνωμα».

— Καὶ ὅμως δὲ λοιοί οἱ ἀνθρώποι φαίνονται νὰ διασκεδάζουν καὶ εἶναι εὐθυμοὶ μέσα εἰς τὸν κῆπον αὐτόν. Εἶναι ἔνας τόπος διασκεδάσεως καὶ ἀναψυχῆς, ὁ δόποιος ἀναγράφεται εἰς τὰς ἐφημερίδας μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα θεάματα.

— Δέν σᾶς ἀηδιάζει τὸ θέαμα αὐτὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνανδρίας; Οἱ ἀνθρωποι αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἐμπαῖξουν ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς τὴν δργήν τοῦ λέοντος μὲν ἔνα νόθον αἰσθημα ὑπεροχῆς καὶ κυριαρχίας, οἱ ὅποιοι γελοῦν μὲ τὴν μανίαν τῆς τίγρεως, διότι ἔνα στερεόν κιγκλίδωμα τοὺς χωρίζει ἀπὸ τὰ δόντια τῆς, δὲν σᾶς φαίνονται πολὺ κατώτεροι ἀπὸ ὅ,τι πραγματικῶς εἶνε; Ἡ ἀλαζονικὴ ἀδυναμία των δὲν σᾶς φαίνεται κωμικωτέρα; Καὶ νὰ φαντάζεσθε ὅτι ἔνας ἀλιθῶς πιθηκός θὰ τοὺς ἔτρεπε εἰς φυγήν, ὅχι μὲ τὰ νύχια του, ὅχι μὲ τὰ δόντια του, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸν μοσφασμόν του!

— Καὶ δῶμας τὰ ζῶα αὐτὰ ἔχουν μίαν σχετικὴν εὐτυχίαν, διδάσκαλε. Εὑρίσκουν ἔτοιμον τὴν λείαν των καὶ τὴν στέγην των ἀσφαλισμένην. Ἰσως εἶνε εὐτυχέστερα ἀπὸ τὰ ζῶα τὰ δύοια ποτίζουν τὴν λείαν τῶν μὲ τὸ αἷμα των.

— Ὁ Χριστὸς πᾶς ἔδωκε μίαν ἀπάντησιν πρὸ δεκαεννέα αἰώνων. Προσπαθήσατε νὰ τὴν ἐνθυμηθῆτε.

— Φαντάζομαι: «Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνον ζῆσεται ἀνθρωπος».

— Διατί θέλετε νὰ περιορίσετε εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὸ οῆμα τοῦ Χριστοῦ; Κάμετε τὴν συγκατάβασιν νὰ τὸ ἐπεκτείνετε καὶ εἰς τὰ ὅλα πλάσματα τοῦ Κοινοῦ Πατρός. Ὅταν βγάζετε ἔνα πλάσμα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, τὸ βγάζετε ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τῆς ζωῆς. Ὁ ἀνθρωπὸς προσπαθῶν νάφαιρεσσή ἀπὸ τὴν ζωὴν τὸν ἀγῶνα τῆς, ἀφαιρεῖ τὸ ὠραιότερον τῆς στοιχείου, μεταβαίνει εἰς τὴν κτηνώδη υπόστασιν τῶν ἀνογύγάνων ὄντων. Ἀπὸ τὰς δύο μεγάλας πηγὰς τῶν ζωϊκῶν αἰσθημάτων, ἀπὸ τὴν συντιθήσιν καὶ τὴν διαιώνισιν τοῦ εἰδούς, ἀπὸ τὰς δύο μεγάλας καὶ βαθυτάτας πηγάς, ἀπὸ τὰς διποίας ἀπορρέει δόλος ὁ ἀσύλληπτος καὶ λαμπρὸς πλοῦτος τῶν ψυχικῶν κινήσεων, ἀν ἀφαιρέσετε τὸ στοιχεῖον τῆς πάλης καὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀφαιρεῖτε αὐτὴν τὴν ζωήν, καταργεῖτε αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν. Ἐρωτίσατε τὰ ζῶα αὐτά, « ὅταν ἡ δύψα τῶν ὀνύχων », ὅπως εἶπεν ὁ ποιητής, τὰ κιριεύῃ, ἔρωτήσατέ τα, ἀν τὸ τεμάχιον τῆς σαρκός, ποῦ τοὺς προσφέρετε, ἵκανοποιεῖ τὴν ὠραίαν δομήν των καὶ ἔρωτήσατέ τα ὅταν ἡ πνοὴ τοῦ ἔρωτος θεομαίνῃ τὸ αἷμα των καὶ ὅταν ἡ μανία τῆς καταστρο-

φης ἀνάπτη μέσα των μὲ τὴν μανίαν τῆς δημιουργίας, ἐὰν τὰ ἐνθουσιασῆ ἡ κατάκτησις, ἡ εὐχολος, χωρὶς τὴν μεγαλοπρεπή πάλην, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ φύσις, ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς ὑπεριάτης Κρίσεως, δίδει εἰς τὸν ἴσχυρον καὶ

τὸν νικητὴν τὸ δικαίωμα νὰ διαιωνίσῃ τὸ εἰδός του, καὶ ἀφαιρεῖ μὲ μίαν θείαν ἄλλ' ὑπέροχον σκληρότητα ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ καὶ ἀνίσχυρον τὸ δικαίωμα νὰ διαιωνίσῃ τὴν ἀσθενειαν καὶ τὴν ἀδυναμίαν του. Ἀλλὰ σκέπτεσθε ἀνθρώπινα, καλέ μου φίλε, καὶ ἔχετε ἀδίκον.

Ἐάν τὸ παρθένον καὶ ἰσχυρὸν βασίλειον τῶν ζώων εἴχε τὴν ἀτυχίαν νὰ ἔξανθρωπισθῇ, δὲ ἐκφυλισμός του θ' ἀπήλπιζε τὴν φύσιν. Ἄς ἐκφυλιζόμεθα μόνοι μας. Τὸ πτωχὰ ζῶα δὲν μᾶς ἔπταισαν τίποτε διὰ νὰ τὰ παρασύρωμεν εἰς τὴν οἰκτρὰν κωμῳδίαν τῆς ἀνθρώπωντης ζωῆς. Τί λέτε; Οἱ δεσμῶται αὐτοὶ ἔχουν τὴν σχετι-

κήν τῶν εὐτυχίαν. Δὲν εἴπατε ἔτσι; Τούτους
καὶ κοιμῶνται ὡς ὑπάλληλοι τοῦ Ἑλληνικοῦ
κράτους. Δὲν μοῦ φαίνεται περίεργον ἂν τὰ
ζητεύοντα δόλοι οἱ Ἕλληνες. Ἀλλὰ ἡ νύκτα ἥρ-
χισε νὰ πέφτῃ ἐπάνω εἰς τὴν οἰκτρὰν αὐτὴν

φυλακήν. Ἰσως τώρα οἱ πτωχοὶ σκλάβοι θὰ ἡμπορέσουν νὰ ὀνειρευθοῦν τὰ δάση των καὶ τοὺς οὐρανούς των, τοὺς ἄγωνάς των καὶ τοὺς ἔρωτάς των, ὅλην τὴν μεγάλην, ἡλεκτροισμένην ζωήν, ποῦ τοὺς ἐστεργήσαμεν. Ἰσως θὰ ἐμπῆ-

Ἶουν εἰς ἔνα δύνειρον τοὺς διψασμένους ὄνυχας εἰς τὴν θερμήν σάρκα τῆς λείας των καὶ ἴσως θ' ἀποκτήσουν τὰ ταιριά των ἐν μέσῳ τῶν αἰμάτων τῶν ἀντικήλων, εἰς ἔνα αἴσθημα δράσουν καὶ ἀρρενωποῦ θριαμβοῦ. Εἶνε ἡ μόνη εὔτυχία ποῦ τοὺς μένει. "Ἄς τ' ἀφίσωμεν εἰς τὴν εὔτυχίαν, τὴν δποίαν τοὺς φέρει τὸ εὐδεργετικὸν σκότος, τὸ δποῖον πέφτει ὄλοενά ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Ἐκινήθημεν νὰ φύγωμεν. Ὁ μικρὸς ἄρρωστος σιωπηλὸς καὶ στοχαστικὸς ἐβάδιζε κοντά μας. Εἰς τὴν μικράν του παρθενικὴν ψυχήν, εἰς τὴν ὅποιαν ἡ ἀνατροφὴ δὲν εἶχε θολώσει ἀρκετὰ μίαν ἀντίληψιν ἔλευθέρων καὶ εἰλικρινῆ τῆς φύσεως, μία βαθυτάτη συμπάθεια ἔγενννατο διὰ τοὺς ἀποχεῖς δεσμώτας. Ἀλλὰ συγχρόνως τὸ βάδισμά του εἶχε κάτι τι στερρόδων καὶ ἀρρενωπότερον, ὡς νὰ εἴχεν ἐμφυσηθῆ μέσα του κάποια πνοὴ ἀπὸ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἴσχυρῶν ἐκείνων δργανισμῶν, οἱ δποῖοι μᾶς περιεκύλωνται.

— Τὸ δέαμα τῆς δυνάμεως, ἡ ἐνατένισις τῆς ἴσχυός καὶ τῆς δροσερᾶς εὐρωστίας, εἴπεν ὁ κ. Ἀσσοφος, εἶνε δέαμα τονωτικὸν καὶ ἥθοποιόν, δέαμα ἔξευγενιστικὸν τῆς Ψυχῆς. Ἰδέτε αὐτὸν τὸν μικρόν, πόσον ὑγιέστερος καὶ ἀρρενωπότερος φαίνεται. Ἐξακολουθῶ, βλέπετε, τὴν θεραπείαν του. Ἡ ἀγριότης ἀκόμη τῆς ζωῆς, δύποτε καὶ ἡ ἀγριότης τῆς φύσεως εἶνε στοιχεῖα τονωτικά. Θὰ ἥθελα νὰ τὸν φέρω ἀκόμη τὸν μικρὸν αὐτὸν πλησιέστερον πρὸς τὰς ἴσχυρὰς ἐκδηλώσεις τῆς φυσικῆς ζωῆς, πρὸς τὰς καταιγίδας καὶ τὰς θυέλλας, πρὸς τὴν δργήν τῆς φύσεως τῆς ἀνοργάνου καὶ τῆς φύσεως τῆς δργανικῆς. Ἡ ἡμερότης τοῦ κλίματος μας εἶνε ἐκθηλυντικὴ καὶ εὔνοει τὸν φυσικὸν καὶ τὸν διανοητικὸν ἐκφυλισμόν. Μή σᾶς φανῇ παραδέξενον. Θὰ ὠνειρευόμην νὰ δώσω παιδαγώγους εἰς τὸν μικρὸν αὐτὸν ἀρρωστον ἔνα λέοντα καὶ ἔνα ἄετόν, τὸν βασιλέα τῶν δασῶν καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἀέρων.

— Ποια μεγαλοπρεπής καὶ ἴδαινική ἀνατροφή, ὀλίγθεια! εἴπα μὲ εἰλικρινῆ θαυμασμὸν εἰς τὸν χώρον.

— Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ζῶα μαζί, τὰ εὐτελέστερα ἀπὸ τοὺς ὑπερηφάνους βασιλεῖς τῆς φύσεως, ἐπρόσθεσεν ὁ κ. Ἀσοφος, καὶ οἱ λευκοὶ καὶ ὄνειροπόλοι κύκνοι καὶ τὰ μικρὰ κολλύβρια καὶ οἱ φρόνιμοι καγκουρῶ, καὶ αἱ ἔρωτικώταται περιστεραί, ὅλα τὰ ζῶα αὐτὰ τὰ τὰ πολύμορφα καὶ πολύτροπα, τὰ ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα καὶ τὰ βαρέα καὶ δυσκίνητα, τὰ ὀργύιλα καὶ τὰ ἀτίθασσα καὶ τὰ ἥμερα καὶ στοχαστικά, τὰ εὐδέλιστα καὶ ἐκδικητικά καὶ τὰ ὑπόμονα καὶ ἀνεκτικά καὶ ἀδιάφορα καὶ ἀπαθῆ, ὅλα τὰ ζῶα μὲ τὰ σώματα τὰ ἔχοντα τὴν εὐκινήσιαν καὶ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐκαμψίαν τῶν χλωρῶν καὶ εὐλυγίστων φυτικῶν κλώνων, καὶ τὰ σώματα τὰ βαρέα ὡς ὅγκοι ἀψύχους ὕλης, ὅλα τὰ ζῶα μὲ τὰς ψυχὰς τὰς πολυμόρφους καὶ ἀδιαφθόρους καὶ παρθενικάς, τὰ εὐτελέστερα καὶ τὰ ταπεινότερα, θὰ ἦσαν, βεβαιωθῆτε, φύλε μου, καλλίτεροι παιδαγωγοί ἀπὸ ὅλους τοὺς διδασκάλους, οἱ ὅποιοι στρεβλώνουν καὶ δηλητηριάζουν τὴν ἀθώαν αὐτὴν ψυχήν. Ἀλλὰ ὁ λέων καὶ ὁ ἀετός . . .

— Εἴδατε, ἀλήθεια, τὸν δυστυχισμένον ἐκεῖ-
κον ἀετόν μέσα σὶς τὸ κλουβί του;

· Ο διδάσκαλος ἔκαμε κίνημα βαθυτάτης διαμαρτυρίας.

— "Α! μὴ μοῦ διμιλῆτε πλέον διὰ τὸ θέα-
μα αὐτό. Δὲν εἶδα πλέον ἀποτρόπαιον εἰς τὴν
ζωήν μου. 'Ο βασιλεὺς τῶν ἀέρων, ὁ συμπά-
ρεδος τοῦ Διός, ὁ γείτων τοῦ Ἡλίου, ὁ ἀνα-
πνέων τὸν θεῖον αἰθέρα, τὸ πνεῦμα τὸ ἴδιον
τῆς ἐλευθερίας, μέσα εἰς ἔνα κλουβί! Μὴ μοῦ
διμιλῆτε πλέον διὰ τὴν ἱερούσαλίαν αὐτήν.
Καὶ τοῦ ἔξωγράφισαν ἔνα βράχον εἰς τὴν
φυλακήν του..Ποία πτωχή καὶ βάναυσος εὔσ-
πλαχνία. 'Ο Προομηθεὺς καρφωμένος ἐπάνω
εἰς τὸν βράχον τοῦ Καυκάσου, ἔχει ἀσυγκρί-
τως δλιγωτέραν τραγικότητα. Μὴ μοῦ διμιλῆτε
πλέον. 'Ο ἄνθρωπος ὑπῆρξεν ὁ βδελυρώτερος
κατακτητὴς τοῦ κόσμου. 'Η κατάρα ὅλης τῆς
φύσεως βαρύνει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ "ΠΡΑΞΙΤΕΛΕΙΑ,, ΑΝΑΓΛΥΦΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Συμπλήρωσις τοῦ μνημείου.

ΒΕΒΑΙΩΣ θὰ ἐσκέφθητε ἥδη, Κυρίαι καὶ Κύριοι, διτὶ ἡ παρὸς ἐμοῦ προτεινομένη συσχέτισις τῶν παραστάσεων τῆς μιᾶς τῶν πλακῶν τῆς Μαντινείας πρὸς τὴν μουσικὴν τοῦ Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου προσκρούει ἄντικρυς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλακὸς παραστάσεως τῆς ἔριδος μεταξὺ Ἀπόλλωνος καὶ Μαρσύου, καὶ δὴ κατὰ τοόπον δυνάμενον νὰ καταδεῖξῃ ἐντελῶς ἐσφαλμένην τὴν ὑπὸ ἐμοῦ προτεινομένην ἔξήγησιν τοῦ μνημείου.

Αληθῶς, δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ, πῶς εἰ-
ναὶ ποτε δυνατὸν ἐπὶ θυμέλης, ἃς μία τῶν
πλευρῶν ἐκοσμεῖτο ὑπὸ παραστάσεως τιμώσης
τὴν μουσικὴν τοῦ Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου, νὰ
παρίσταται συγχρόνως, καὶ δὴ ὡς κύριον κό-
σμημα τῆς ἐμπροσθίας ὅψεως τοῦ μνημείου, δ
μῆνος τῆς ἔοιδος τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρ-
σύαν, δ ἀποπνέων καὶ προσωποποιῶν ἀκριβῶς
ὅλουληρον τὸν ἐμπαθῆ πόλεμον καὶ τὴν ἄκραν
περιφρόνησιν κατά τῆς νεωτεριστικῆς ταύτης μου-
σικῆς τοῦ Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου; Ὁποίᾳ δὲ τέ-
λος ἐνθάρρυνσις θὰ ἥτο διὰ τοὺς αὐλητάς, τοὺς
ἐπιδεικνύοντας τὴν τέχνην αὐτῶν ἐπὶ τῆς θυ-
μέλης ταύτης, ἢ ἐπ' αὐτῆς ἀπεικόνισις τοῦ οἰ-
κτροῦ τέλους τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς αὐλητικῆς Μαρ-
σύαν;

Αλλ' ἀκριβῶς ή ἀπροσδόκητος συμπλήρωσις τοῦ πρὸς ἀριστερὰν τῆς παραστάσεως ταύτης κενοῦ, ἥν, ὡς νομίζω, παρέχει ἡμῖν ἀσφαλῶς ἔτερον μνημεῖον, θὰ καταδείξῃ, φρονῶ, ὅτι ὁρθῶς ἡρῷήνευσα τὰς παραστάσεις καὶ τὸν προορισμὸν τῶν ἀναγλύφων τούτων πλακῶν τῆς Μαγνιείας.

‘Η μπαρξίς τοῦ κενοῦ, ἀριστερὰ τῆς πλα-
κός τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Μαρσύου, βεβαιοῦται

οὐχὶ μόνον ὑπὸ τῶν τεχνικῶν παρατηρήσεων τῶν κ. κ. Dörpfeld καὶ Amelung, περὶ ὧν εἴπομεν ἡδη ἡλικίᾳ τῆς πλακός ταύτης πρὸς τὰς ἀναλογίας τῶν γνωστῶν ἡμῖν σχημάτων θυμελῶν, πρὸς δὲ καὶ ὑπὸ τῆς τεχνικῆς ἔξετάσεως τῶν παραστάσεων αὐτῆς, ἡ Ἀληθῶς κρίνοντες πρῶτον μὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πολυαριθμῶν σχημάτων θυμελῶν, ἄτινα διέσωσαν ἡμῖν αἱ ἀγγειογραφίαι καὶ τοιχογραφίαι, ἰδίως δὲ στηριζόμενοι εἰπὶ τοῦ ἀναγκαίως ἀπαιτουμένου χώρου ἵνα ἀνέτως ἐπὶ τῆς θυμέλης ἴστανται καὶ ἀκινδύνως ὁρχῶνται δύο ἀντίπαλοι μουσικοί, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἀπόφανθῶμεν, διτὶ, ἀν πράγματι πρόκειται περὶ θυμέλης, ἐλλείπουσι τοῦλάχιστον δύο ἀκόμη πλάκες τῆς ἐμπροσθίας ὅψεως τοῦ μνημείου. Δεύτερον δὲ ἔξετάζοντες τεχνικῶς τὴν σύνθεσιν τῆς παραστάσεως τῆς πλακός ἐφ' ἡς ὁ Μαρσύας, ὁ Σκύθης καὶ ὁ Απόλλων, βλέπομεν διτὶ αὐτὴν εἶναι, ὡς παράστασις, ὅλως ἐλλιπής, διότι, ἐνῷ αἱ δύο ἀλλαι πλάκες, τῶν δύο πλαγίων ὅψεων τῆς θυμέλης ταύτης, ἀποτελοῦσί τι πλῆρες, τεχνικῶς καὶ κατ' ἔννοιαν, ἡ πλάκη τοῦ Μαρσύου, Απόλλωνος καὶ Σκύθου εἶναι κατὰ τοῦτο ἐλαττωματική, διτὶ ἐλλείπουσιν ἐντελῶς οἱ διαιτηταὶ καὶ θεαταὶ ἐκεῖνοι, οὓς ἀπαντῶμεν εἰς τε τὰ ἀρχαῖα κείμενα καὶ ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν λοιπῶν ἀπειραριθμῶν γνωστῶν ἡμῖν μνημείων τῶν τὴν ἔριδα ταύτην εἰκονιζόντων. Ο δ' ἐπὶ τῆς διασωθείσης πλακός ἐν τῷ μέσῳ ἴσταμενος Σκύθης εἶναι οὐχὶ ὁ διαιτητὴς τῶν ἐριζόντων, ἀλλ' ὁ μέλλων ἐκτελεστῆς τῆς ἐπιβληθησομένης ποιηῆς ἐτέθη ἵδε ἐνταῦθα ἀπλῶς πρὸς δήλωσιν τῆς οἰκτρᾶς τύχης, ἥτις ἀνέμενε τὸν Μαρσύαν. Ως δικασταὶ ἐν τε τῷ μόνῳ, ὃς διέπλασεν αὐτὸν τὸ ἀττικὸν θέατρον, καὶ ἐν τοῖς μνημείοις τοῖς ἐκ τοῦ ἀττικοῦ θέατρου ἥ ἐκ τῶν λοιπῶν μυθολογιῶν ἔχαρτωμένοις, ἐμφανίζεται ὁ Ζεύς, ἡ Ἀθηνᾶ,

αἱ Μοῦσαι, δὲ Ἐρμῆς καὶ ὄλλοι τινὲς ἀπροσδιόριστοι θεοί, περὶ δὲν δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ εἴπῃ ἂν παρίστανται ἐκάστοτε ὡς ἐπίσημοι διαιτηταὶ ἢ ἀπλῶς ὡς περιέργοι ἀκροσταταί. Πάντων δμως τούτων οὐδὲ ἔχος ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς Μαδρίτης παραστάσεως. Δεύτερον δὲ ἐπὶ τῶν ἐπίσης ἐν Tegel ενδισκομένων δύο ἔτερων ἐκ Ρώμης ἀναγλύφων, ἐφ' ὃν πιστῶς πάλιν ἐπαναλαμβάνονται αἱ δύο πρῶται μορφαὶ τοῦ πρώτου ήμίσεος τοῦ αὐτοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης.³

Τούτων τεθέντων, ἀς ἵδωμεν νῦν τὸ μνημεῖον ἐκεῖνο, δπερ δύναται, κατ' ἐμὴν γνώμην, νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς πρὸς ἀσφαλῆ συμ-

βερολίνον ἐπαύλει τοῦ Humbold ἀποκειμένου², ἐφ' οὗ, ὡς βλέπει τις ἐκ τῆς ἐνταῦθα παρατιθεμένης εἰκόνος (ἀρ. 18), ἐπαναλαμβάνεται τὸ δεύτερον ἡμίσεος τῆς ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης παραστάσεως. Δεύτερον δὲ ἐπὶ τῶν ἐπίσης ἐν Tegel ενδισκομένων δύο ἔτερων ἐκ Ρώμης ἀναγλύφων, ἐφ' ὃν πιστῶς πάλιν ἐπαναλαμβάνονται αἱ δύο πρῶται μορφαὶ τοῦ πρώτου ήμίσεος τοῦ αὐτοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων τούτων παραστάσις παρουσιάζει ὡς κύριον πρόσωπον τὸν Δία, ἐπὶ θρόνου πρὸς τὰ δεξιὰ καθήμενον, ἔχοντα κεραυνὸν ἐν τῇ δεξιᾷ, τὴν δὲ ἀριστερὰν στηρίζοντα ἐπὶ σκήπτρου καὶ τοὺς πόδας ἀνά-

Εἰκὼν 17.

Ἀνάγλυφα περιστομίου φρέατος. Μουσεῖον Μαδρίτης.

πλήρωσιν τοῦ μεγάλου κενοῦ τῆς ἐμπροσθίας ὅψεως τῆς θυμέλης τῆς Μαντινείας.

Τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶναι αἱ πατίγνωστοι τοῖς ἀρχαιολόγοις ἀνάγλυφοι παραστάσεις, αἱ κοσμοῦσαι τὸ πλούσιον καὶ ἀγνώστου προελύσεως ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν περιστόμιον φρέατος (ruteal) τοῦ Μουσείου τῆς Μαδρίτης (εἰκὼν 17).

Οτι αἱ παραστάσεις αὗται εἶναι ἀντίγραφα περιφήμου τινὸς ἔργου τῆς ἀρχαιότητος βεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ γεγονότος ὅτι ενδισκομενοῖς μέχρι τῶν ἐλαχίστων πιστῶς ἐπαναλαμβανομένας καὶ ἐπὶ ἔτερων ἀρχαίων μνημείων. Δηλαδὴ πρῶτον μὲν τοῦ ἐν τῇ Villa Palombara τῆς Ρώμης ἀνακαλυφθέντος ἀναγλύφου, νῦν ἐν τῇ ἐν Tegel πρῶτῳ τῷ

¹ Museo Español de antigüedades V. σελ. 335 — Schneider, Die Geburt der Athena, S. 32. Taf. I. 1 (ἐξ εἰκόνος ἐλήφθη καὶ ἡ ὑπὸ ἀριθ. 17 ἡμέτερα). — Rada y Delgado, Catalogo del museo arqueológico nacional I, 162. 2691 — Friedrichs-Wolters, Die Gipsabgüsse antiker Bildwerke, 1885. S. 735, no 1862. — Amelung ε. d. S. 13 κτλ.

παύοντα ἐπὶ θρόνῳ. Ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀναγλωρεῖ Νίκη, ἴπταμένη πρὸς δεξιὰ καὶ φέρουσα στέφανον νίκης, δι' οὖν, ὡς φαίνεται, προτίθεται νὰ στέψῃ τὴν πρὸ αὐτῆς ἐπίσης πρὸς τὰ δεξιὰ σπεύδουσαν Ἀθηνᾶν, χωρὶς δμως τοῦτο νὰ ἀποκλείῃ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι δὲ στέφανος κομίζεται ὑπὸ τῆς Νίκης δι' ὄλλο πρόσωπον, πρὸς δὲ πεύδει Ἀθηνᾶ διάκονον ἔχουσα τὴν πιστὴν αὐτῆς ἀκόλουθον Νίκην τοῦ Διός. Ποιὸν δὲ δύναται νὰ εἶναι τὸ μέλλον νὰ στεφαγωθῇ πρόσωπον, δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν μόνον ἐκ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης, διότι, ὡς ἡδη ὁι ἀρ-

² Welcker's Zeitschrift, S. 197. Taf. 3. 10. — Schincke Leben und Tod oder die Schicksalsgöttingen. — Schneider, ε. d. S. 34, I. 4 (ἐξ εἰκόνος ἐλήφθη καὶ ἡ ἡμέτερα ἀριθ. 18). — Thiele Thorwaldsen's Leben S. 1. 193. — F. und K. Eggars, Ch. D. Rauch I. S. 85. 88. — Friedrichs-Wolters, ε. d. No 1865. — Amelung ε. d. κτλ.

³ Winckelmann, Monumenti inediti II (ἐν εἰκόνων ἀριθ.) — Schneider ε. d. — Waagen, Schloss Tegel, S. 13 — Friedrichs-Wolters ε. d. ἀριθμ. 1863—1864.

χαιολόγοι δρθῶς παρετήρησαν¹, αἱ παραστάσεις αὐτοῦ εἶναι ἐλλιπεῖς κατὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον, ἔνθα ἄγνωστον τις εἰκονίζετο σκηνή, ἥν ἐπιβλέπει δὲ Ζεύς, πρὸς δὲν σπεύδει Ἀθηνᾶ καὶ Νίκη, καὶ πρὸς δὲν εἶναι ἐστραμμέναι καὶ αἱ τρεῖς Μοῖραι αἱ εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης ιστάμεναι μετὰ τῶν συνήθων συμβόλων αὐτῶν (τὰ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τοῦ Tegel σύμβολα τῶν Μοιρῶν εἶναι, κατὰ μέγα μέρος, συμπληρώσεις ἀνακριθεῖς τῶν νεωτέρων γλυπτῶν Thorwaldsen καὶ Rauch). Καὶ ἡ μὲν Κλωθὼ κάμηται κλώμουσα, ἡ δὲ Λάχεσις ἵσταται ἐν τῷ μέσῳ κρατοῦσα κλῆδον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, δὲν λαμβάνει διὰ τῆς δεξιᾶς, ἐνῷ δὲ πρὸ αὐτῆς Ἀτροπος ἀναγινώσκει, ὡς φαίνεται, τὸ εἶμαρμένον ἐξ ἀνεπτυγμένου χειρογράφου² (ἡ σφαῖρα εἶναι ἀτυχῆς νεωτέρα συμπληρώσεις ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τοῦ Tegel). Τέλος δπισθεν τοῦ Διὸς βαίνει νεανικὴ τις μορφὴ ἀνδρός, ἥν οἱ ἀρχαιολόγοι ἐκάλεσαν ἐκ περιφόρης Ἡφαιστον, Προομηθέα, Παλαίμονα ἢ Ἐρμῆν.

Τὴν κατὰ τεχνοτροπίαν «στεγωτάτην» καὶ αὐτόχοημα «ἐκπληρικήν» (auffallende) δμοιότητα τῶν ἀναγλύφων τούτων παραστάσεων πρὸς τὰς τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαντινείας παρετήρησαν ἡδη δόκιμοι τεχνοκρίται, οἱοι π. χ. οἱ Hauser³, Amelung (ε. d. σελ. 13) κτλ.

Ίδιας δὲ ἡ κατὰ τεχνοτροπίαν δμοιότης τῶν Μοιρῶν τούτων πρὸς τὰς Μούσας τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαντινείας εἶναι τηλικαύτη — συγκίνατε π.χ. τὴν Ἀτροπον πρὸς τὴν τὸ ἀνεπτυγμένον χειρογράφον ἔχουσαν Μούσαν τῆς πλακῆς Γ τῆς Μαντινείας — ὥστε πάνυ δικαίως πάντες οἱ ἀρχαιολόγοι ἐξῆραν αὐτήν, ἕτι δὲ δικαιούτερον δοκιμώτατος τεχνοκρίτης κ. Amelung ἀπεφήνατο ὅτι «Ἡδύνατό τις νὰ δώσῃ εἰς τὰς ταύτας Μοίρας μονυμικά σύμβολα καὶ νὰ θεωρήσῃ αὐτὰς ὡς τὰς ἀποτελουόσας τὴν ἀπολεσθεῖσαν τετάρτην πλάκα τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαντινείας, χωρὶς οὕτω νὰ παραχθῇ μηδὲ ἡ ἐλαχίστη τεχνοτροπικὴ ἀσυμφωνία»⁴.

Παραδόξως, ἐνῷ τοσαύτη αὐτόχοημα καταπλη-

¹ Τὸ Weizsäcker ἐν Roschers, Mythol. Lex. Tom. II, p. 3096: «dass diese Gruppe darauf berechnet war, mit ihrer rechten Seite in irgend eine Scene angeschlossen zu werden».

² Πβλ. Amelung ε. d. σελ. 15.

³ Neu-attische Reliefs S. 151.

⁴ Amelung, Die Basis des Praxiteles aus Mantinea, S. 15. «Ja man könnte den drei Parthen musische Attribute geben und dieselben auf die fehlende vierte Platte der Basis setzen, ohne dass sich irgendwie eine stilistische Dissonanz ergäbe».

κτικὴ εἶναι ἡ τεχνοτροπικὴ δμοιότης μεταξὺ τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαδρίτης καὶ Μαντινείας, καὶ τόσον καταφανὲς τὸ διτι ἀμφότερα ἀντιγράφουσιν ἔργον τῆς αὐτῆς χειρός, οὐδεὶς ἐσκέφθη ὅτι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀμφότεραι ἀντίγραφα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μνημείου καὶ νὰ συμπληρώσιν οὐτως δόλκηρον τὴν παράστασιν. Καὶ δμως τοῦτο ὑπεδείκνυεν ἡδη τὸ γεγονός, δπερ παρετήρησαν πλεῖστοι ἀρχαιολόγοι, ὅτι δηλαδὴ αἱ παραστάσεις τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαδρίτης εἶναι ἐλλιπεῖς κατὰ τὸ δεξιὸν αὐτῶν μέρος, αἱ δὲ τῶν τῆς Μαντινείας κατὰ τὸ δριστερόν.

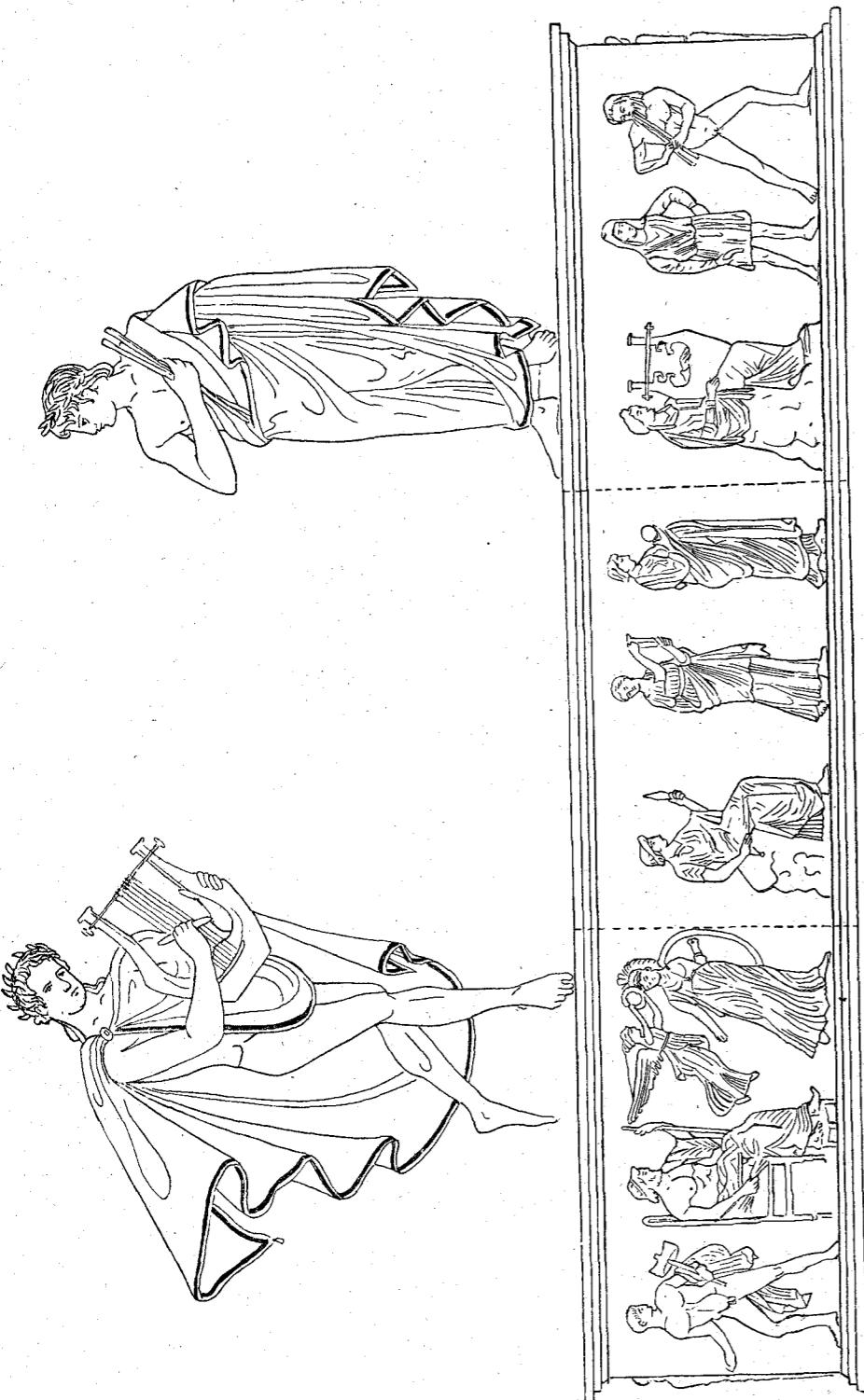
Αὗτιον τῆς ἀβλεψίας ταύτης ἐγένετο ἡ ἐσφαλ-

Εἰκὼν 18.

Αἱ Μοῖραι. Ἀνάγλυφον ἐν Tegel.

μένη προϋπόθεσις, ὅτι τὰ ἀνάγλυφα τῆς Μαντινείας εἶναι πρωτότυπον Πραξιτέλειον ἔργον, κυρίως δὲ ἡ ἐνιελῶς ἀβάσιμος γνώμη, δτι αἱ παραστάσεις τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαδρίτης εἰκονίζουσι τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς, ἡδη ἀριθ. 17 διέρρηξεν δ δπισθεν αὐτοῦ ιστάμενος πελεκυφόρος νεανίας. Ή τελευταία αὐτῇ γνώμη, γεννηθεῖσα ἐν τῆς θεωρήσης τῶν ἀρχαιολόγων συσχετίσεως τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαδρίτης πρὸς τὸ ἀέτωμα τοῦ Παρθενώνος, εἶναι πᾶν ὄλλο ἢ πιθανή, ἀφοῦ, ὡς ἡδη πολλοὶ ἀρχαιολόγοι δρθῶς παρετήρησαν, ἡ συσχέτισις τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης πρὸς τὸ ἀέτωμα τοῦ Παρθενώνος δὲν στηρίζεται εἰς βάσιμόν τι ἐπιχείρημα, διότι ἡ μὲν περιγραφὴ τοῦ ἀετῶμα τοῦ Παρθενώνος, εἶναι πᾶν ὄλλο ἢ πιθανή, ἀφοῦ, ὡς ἡδη πολλοὶ ἀρχαιολόγοι δρθῶς παρετήρησαν, ἡ συσχέτισις τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης πρὸς τὸ ἀέτωμα τοῦ Παρθενώνος δὲν στηρίζεται εἰς βάσιμόν τι ἐπιχείρημα, διότι τὸ δεξιὸν αὐτοῦ τοσαύτη αὐτόχοημα καταπλη-

Συμπλήρωσις τῆς θυμέλης τῆς Μαντινείας. — Κυρία ὅψις.
Εἰκὼν 19.

ζουσὶ Μοῖρας», ὡς πάνυ δρυθῶς λέγει ὁ τελευταῖος γράφας περὶ τῶν παραστάσεων τῶν Μοιρῶν κ. Weizsäcker.¹—

Ἄσ εἶετάσωμεν λοιπὸν ἡμεῖς ἐνταῦθα, πρῶτον μὲν κατὰ πόσον δύνανται τὰ ἀνάγλυφα τῆς Μαδρίτης νὰ ἀποτελέσωσι τεχνικῶς ἔνιαίαν παραστάσιν μετὰ τοῦ ἀναγλύφου τῆς ἐμπροσθίας ὅψεως τοῦ μνημείου τῆς Μαντινείας δεύτερον δὲ ἀν μυθολογικῶς ἔξιγγεται ἡ ἐν τῇ ἔριδι τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν τῆς πλακὸς τῆς Μαντινείας παρουσίᾳ τῶν ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης πρόσωπων.

Α'. Ἀπλοῦν βλέμμα ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἡμῶν (ἀριθ. 9), ἥτις ἀναπαριστᾶ τὸ μνημεῖον τῆς Μαντινείας, ὡς ἡμεῖς φανταζόμενα αὐτὸ ἄρτιον (ἴδε καὶ εἰκ. 20-21), διδάσκει ἀμέσως τὰ ἔξης. Πρῶτον μὲν διτὶ αἱ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης μορφαὶ δύνανται ἄριστα νὰ κατανεμηθῶσιν εἰς δύο πλάκας καὶ δὴ ἀκριβῶς ἴσομεγέθεις πρὸς τὴν διασωθεῖσαν πλάκα τῆς ἐμπροσθίας ὅψεως τοῦ μνημείου τῆς Μαντινείας. Πρὸς τοῦτο οὖδεν ἄλλο ἀπαιτεῖται ἡ συμικρά τις ἀραιώσις τῶν Μοιρῶν τοῦ τῆς Μαδρίτης ἀναγλύφου, ἐφ' οὐ, ἔνεκα τοῦ ὑπὸ τοῦ περιστομίου τοῦ φρέατος παρεχομένου βραχυτέρου χώρου, ἥναγκάσθη νὰ πυκνώσῃ αὐτὰς ὁ τὸ περιστόμιον διακοσμήσας ἀντιγραφεὺς γλύπτης. Δεύτερον δέ, ἡ τῆς διασωθεῖσας πλακὸς τῆς ἐμπροσθίας ὅψεως τοῦ μνημείου τῆς Μαντινείας κατ' ἔννοιαν καὶ τύπους ἀσυμμετρίᾳ, ἥτις δικαίως ἐκίνησεν «εἰς ἐκπληξίν καὶ ἀπορίαν» τὸν γνωστὸν ὡς ἄριστον τεχνοκρίτην κ. Ameling (ἴδε ἀνωτέρῳ), τὸν δρυθότατα παρατηροῦντα διτὶ «αἱ πρὸς τοιούτους (διακοσμητικούς) σκοποὺς παραστάσεις πάντοτε καὶ καθ' δλοκληρούλαν εἶναι συμμετρικῶς διατεθειμέναι ἐπὶ τῶν μημείων», ἡ ἀσυμμετρία αὕτη, λέγω, ἔξαλειφεται νῦν ὡς διὰ μαγείας καὶ ἀντ' αὐτῆς βλέπομεν παράστασιν καθ' δλοκληρίαν συμμετρικῶς ἐπὶ τοῦ μνημείου διατεθειμένην. Πράγματι δέ, τῷ Μαρσύᾳ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαντινείας συμμετρικῶτατα ἀντιτίθεται ὁ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς παραστάσεως κατέχων πελεκυφόρος νεανίας, μορφὴ τελείως πάρισσος τῇ τοῦ Μαρσύου. Ἐξ ἄλλου δέ, κέντρον θαυμάσιον εἰς δύο συμμετρικῶς τὴν διλην παράστασιν χωρίζον, ἀποτελεῖ ἡ μέση τῶν Μοιρῶν, ἥ, ὡς θέλουμεν κατωτέρω παρατηρήσῃ, ἀποτελοῦσα καὶ κατ' ἔννοιαν τὸν χωρισμὸν τῆς διλησ σκηνῆς. Νῦν ἀρκούμενα παρατηροῦντες διτὶ οὗτως ἔξιγγεται

² Overbeck. Kunstmithologie, Atlas Taf. XXV, 1.
³ Overbeck ē. d. Taf. XXV, 4.

⁴ Overbeck ē. d. Taf. XXIV, 25.
⁵ Overbeck ē. d. Taf. XXIV, 23.

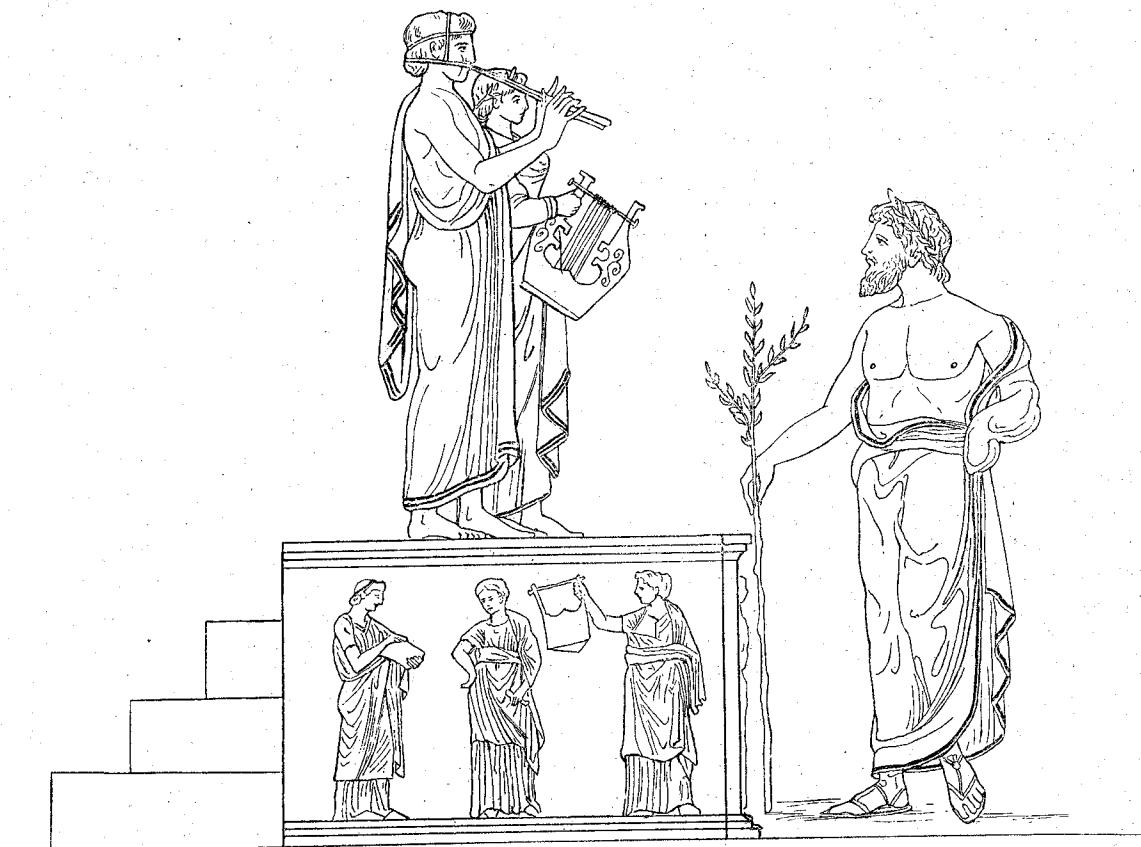
¹ 'Ev Roscher's Mythol. Lex. s. v...

πληρέστατα καὶ ὁ λόγος, οὗ ἔνεκα ἡ Μοῖρα αὕτη καὶ μόνη δὲν εἶνε ἐστραμμένη, ὡς αἱ λοιπαὶ Μοῖραι, πρὸς δεξιά, ἀλλὰ στρέφει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς πρὸς τὸν θεατὴν τοῦ ἀναγλύφου. Μέχριτοῦ δεὶς ἀρχαιολόγοι, ἵνα ἔξιγγήσωσι τὴν στάσιν ταῦτην, ἐφαντάσθησαν διτὶ ἡ Λάχεσις αὐτῇ στρέφει τὴν κεφαλὴν κατὰ μέτωπον ἵνα μὴ βλέπῃ τὸν κλῆρον, ὃν λαμβάνει διὰ τῆς δεξιᾶς ἔξιγγεται, οὓς κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ. Ἡ ὑπόθεσις αὐτῇ εἶνε πάντως εὐφυής, συμβιβάζεται δὲ ἀριστα πρὸς τὴν θέσιν ἣν ἔξιγγετε διὰ τὴν Λάχεσιν ὁ καλλιτέχνης, διστις ἔχορειάτο χάριν τῆς κεντρικῆς συμμετρίας τῆς παραστάσεως πρόσωπον στρέφον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν θεατήν.

Καὶ τῶν λοιπῶν δὲ παρεμπιπουσῶν μορφῶν ἔξιγγεται νῦν πληρέστατα τεχνικῶς ἡ θέσις καὶ ἡ στάσις Αἱ Μοῖραι δηλαδή, αἱ τὴν πεπρωμένην μοῖραν τοῦ δυστυχοῦς Ἀσιάτου μουσικοῦ κλώθουσαι, κατέχουσι πάνυ προσφυῶς τὸ κέντρον τῆς παραστάσεως καὶ εἶναι, ὡς σύνολον, ἐστραμμέναι πρὸς τοὺς ἀγωνιζομένους ὁ δὲ Ζεύς, ὁ καὶ προεδρεύων τοῦ ἀγῶνος, ἀποβλέπει ἐπίσης πρὸς τὸν αὐτὸν ἀγῶνα καὶ ἐκπέμπει ἐν σπουδῇ πρὸς τοὺς «περὶ σοφίης», κατὰ Εενοφῶντα, ἀμιλλωμένους, Ἀπόλλωνα καὶ Μαρσύαν, τὸ τέκνον τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ θεάν τῆς σοφίας Ἀθηνᾶν, κομίζουσαν ἐν ταῖς χερσὶ τῆς πιστῆς διακόνου αὐτῆς Νίκης, τὸν τῆς νίκης στέφανον, δι' οὗ θὰ στεφθῇ ὁ νικητὴς Ἀπόλλων.

Β'. Ἄσ ίδωμεν, τέλος, κατὰ πόσον ὑπὸ μυθολογικῆν ἔποψιν δικαιοιογεῖται ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ τοῦ Ἀπόλλωνος ἡ παρουσία τῶν πρόσωπων τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης.

Ἐν πρώτοις δὲ Ζεὺς συχνότατα, ἐπὶ τῶν λοιπῶν γνωστῶν ἡμῶν παραστάσεων τῆς ἔριδος τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν, παρίσταται ὡς κύριον πρόσωπον εἴτε δηλ. ὡς διαιτητής, μέγας μεγαλωστὶ κατέχων τὸ κέντρον τῆς διλησ παραστάσεως², εἴτε ὡς ὑπατος κριτής ἐπιβλέπων τὸν δλον ἀγῶνα καὶ ἀριτ τὴν Νίκην καταπέμψας ἵνα στέψῃ τὸν Απόλλωνα, ἐνῷ Μοῖρα τις ἀναγινώσκει τῷ Μαρσύᾳ τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν³. Ἀλλοτε πάλιν δὲ Ζεὺς παρίσταται ἀπλῶς ὡς διαιτητής τοῦ ἀγῶνος⁴, εἴτε τέλος ὡς δικαστής παρῶν εἰς τὸν φρικώδη ἐκδαμὸν τοῦ Μαρσύου⁵.

Εἰκὼν 20.

Συμπλήρωσις τῆς θυμέλης τῆς Μαντινείας. — Δεξιά πλαγία δψις.

Δεύτερον ἡ Νίκη, ἡ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν θυμελικῶν ἀγώνων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συχνότατα ἀπεικονίζομένη ὡς στεφανοῦσα τὸν νικητήν, (ἴδε ἀνωτέρω τὰς εἰκόνας ἀρ. 13 - 15), παρίσταται πλειστάκις ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἀγγειογραφικαῖς παραστάσεοι τῆς ἔριδος τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν, ἀλλοτε μὲν ἀναμένουσα, μετὰ τοῦ στεφάνου ἐν τῇ χειρὶ, τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγώνος, ἵνα στεφανώσῃ τὸν νικήσοντα,¹ ἄλλοτε δὲ σπεύδουσα καὶ ἡδη στέφουσα τὸν νικήσαντα Ἀπόλλωνα.² Ἐπίσης ενδίσκομεν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὸ αὐτὸν θέμα ἀναφερομένων παραστάσεων τῶν σαρκοφάγων.³

Τοίτον ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἐπίσης ἐκ τῶν συχνὰ παρισταμένων προσώπων εἰς τὴν μου-

¹ Overbeck, εἰ. ἀ. Taf. XXV, 3 καὶ 5.² Overbeck, εἰ. ἀ. Taf. XXIV, 21, 22, 24, 25 καὶ XXV, 4.³ Overbeck εἰ. ἀ.

σικὴν ἔριδα ταύτην, ἐπὶ τε τῶν ἀγγειογραφιῶν καὶ τῶν σαρκοφάγων.⁴

"Ἄξιον δὲ ἴδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι καὶ τὸ διτὶ ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ περιστομίου τῆς Μαδρίτης εἰναι κατὰ σχῆμα καὶ στάσιν ἀκριβέστατα ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν τοῦ περιφρύμου ἐκείνου ἀτελοῦς ἀναγλύφοι, τοῦ παριστῶντος τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Μαρσύαν κατ' ἀντιγραφὴν διασήμου ἔργου τοῦ Μύρωνος (εἰκὼν 22)⁵, ὅπερ ἀναγκαῖως φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα διτὶ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης συνεδέετο μᾶλλον πρὸς παράστασιν τοῦ Μαρσύου, ἡ πρὸς παράστασιν γεννήσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός, κατὰ τὴν

⁴ Overbeck εἰ. ἀ. Taf. XXIV, 24, XXV, 5, 8, 9. Ιδε καὶ ἄλλα μνημεῖα ἀναφερόμενα ἐν τῷ σχετικῷ κειμένῳ τοῦ Overbeck, σελ. 436 καὶ 460.⁵ Kekulé ἐν τῇ Archæol. Zeitung, 1874 Taf. 8 - Overbeck Plastik (3η ἔκδοσις) I. S. 208 c. — Rayet, Monuments de l'art antique I. 5 pl. 33 — Friedrichs — Wolters no 456.

ἐσφαλμένην ἐκείνην ὑπόθεσιν ἡς ἐμνήσθημεν ἀνωτέρῳ.

'Ἐπίσης συχνὰ ἀπαντᾶ ἐπὶ τῶν ἀγγειογραφιῶν καὶ σαρκοφάγων ὁ Ἐρμῆς¹, παριστάμενος εἰς τὴν ἔριδα τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν, εἴτε ὡς ἄγγελος καὶ κήρυξ τοῦ Διός, εἴτε ὡς θεατὴς ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν, δηλαδὴ τῆς λύρας πρὸς τὸν αὐλόν, αὐτὸς ὁ ἐφευρετὴς τῆς νῦν εἰς τὰς κειρὰς τοῦ Ἀπόλλωνος λύρας. Καὶ δῆμος ὁ Ἐρμῆς οὗτος δὲν φαίνεται, ἐκ πρώτης ὅψεως, ὑπάρχων ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης, ἥτοι ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς μόνης ἀσφαλῶς ἀρκαδικῆς παραστάσεως τοῦ μύθου τούτου, ἥν ἔχομεν, καὶ ἐφ' ἣς κυρίως ἔδει νὰ ἀναμένωμεν

ώστε δικαίως ἡδη ἀρχαιολόγοι τινές², καίπερ παραδεχόμενοι διτὶ πρόκειται περὶ παραστάσεως τῆς γεννήσεως τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκάλεσαν αὐτὴν Ἐρμῆν, παρ' ὅλον μάλιστα τὸν ἀμφίστομον πέλεκυν, διν κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οὐδὲ ἔνεκα ὑπέθεσαν διτὶ ἐσφερερίσθη τὸ ἔργον τοῦ Ἡφαίστου. Καὶ δῆμος καὶ ὁ πέλεκυς οὗτος, δικαίως αἵτιος τοῦ νὰ συγχεισθῇ τὸ ὅλον τῆς παραστάσεως πρὸς τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς, δὲν εἶναι ἀσφαλές τι ἐπιχείρημα, διότι καὶ τὸ ἀνάγλυφον τῆς Μαδρίτης καὶ τὸ τὸν αὐτὸν πελεκυφόρον νεανίαν εἰκονίζον ἀντίγραφον αὐτοῦ ἐν Tegel ὑπέστησαν, ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν, πολλὰς ἐπιδιορθώσεις καὶ συμπληρώσεις. Τὰ αὐτὰ ὑπέστησαν καὶ αἱ Μοῖραι τοῦ ἀναγλύφου τοῦ

Εἰκὼν 21.

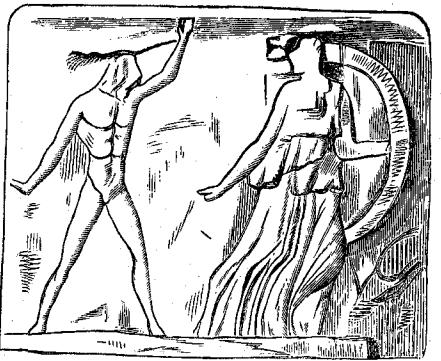
Συμπλήρωσις τῆς θυμέλης τῆς Μαντινείας. — Ἀριστερὰ πλαγία δψις.

ἔξ ἄπαντος τὴν παρουσίαν αὐτοῦ! 'Αντ' αὐτοῦ δὲ εὑρίσκομεν ἐτέραν νεανικὴν μορφήν, τὴν τοῦ πελεκυφόρου, ἡς ἡ ἐρμηνεία μεγάλως ἔβασάνισε τοὺς ἀρχαιολόγους, οἵτινες φρονοῦντες διτὶ πρόκειται περὶ παραστάσεως ἀναφερομένης εἰς τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ πελέκεως διν φέρει ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἡ μορφὴ αὐτῆς, ἡρμήνευσαν αὐτὴν ἐκ περιτροπῆς ὡς Ἡφαίστου, Προμηθέᾳ ἡ Παλαίμονα, ἀν καὶ μήτε χωλός, μήτε ἥλικια μένος καὶ πωγωνίας εἶναι δι πελεκυφόρος οὗτος, μήτε τέλος περὶ γεννήσεως Ἀθηνᾶς πρόκειται ἐνταῦθα, ἵνα ἀναμένωμεν ἔνα τῶν τριῶν τούτων προσώπων.' Α' ἐναντίας δὲ ἡ μορφὴ αὐτῆς τοιαύτην διμοιότητα παρουσιάζει πρὸς τὸν Ἐρμῆν,

Tegel³. Καὶ δὲν ἡδυνήθη μὲν νὰ ἔξαριθώσω τὸ πρᾶγμα ἀσφαλῶς ὡς πρὸς τὸν πέλεκυν τῆς ἔνδιαφερούσης ἡμᾶς μορφῆς. Οὐχ ἡπτον δῆμος ἡ σύγκρισις αὐτῆς πρὸς τὸ ἀριστούργημα τῆς ἀρκαδικῆς νομισματοκοπίας, τὸν Ἐρμῆν τοῦ Φενεοῦ, οὗ παραδίτομεν ἐνταῦθα δύο ἀντίτυπα⁴ (εἰκόνες 23 - 24, δεικνύει διτὶ πρόκειται πιθανῶς περὶ παραστάσεως τοῦ Ἐρμοῦ, ἐμπνευσθεὶσης ὑπὸ τοῦ περιφήμου διὰ τὸ κάλλος του νομίσματος τούτου, μετὰ τῆς διαφορᾶς μόνον διτὶ περιττοῦ διντος ἐνταῦθα τοῦ παιδὸς Ἀρκάδος, μετετέθη ἀπὸ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Ἐρμοῦ εἰς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ τὸ κηρύκειον, οὐ τὰ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου ἵχνη εύ-

² Friedrichs-Wolters εἰ. ἀ. σελ. 735, ἀρ. 1862.³ 'Ιδε Alinelung εἰ. ἀ. καὶ Friedrichs-Wolters εἰ. ἀ. σελ. 13 No 1862 - 1865.⁴ Τὸ μὲν (εἰκὼν 23) εὑρίσκεται ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου, τὸ δὲ (εἰκὼν 24) εἶναι λαμπρὸν νεώτατον πρόσωπημα τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Νομισμ. Μουσείου. Ὁρμηλόμενον εἰς πάνι ἐπανινετήν καὶ συμφέρουσαν ἀγάντα τῆς Αρχαιολογ. Εταιρείας.

κόλως ἡδύναντο νὰ ἀπατήσωσι τὸν νεώτερον καλλιτέχνην, ἵνα ἔκλαβῃ αὐτὰ ὡς λείφανα πελέκεως, ἀφοῦ μάλιστα ἡ ἐσφαλμένη νεωτέρᾳ ἐρμηνεία, διὰ πρόκειται περὶ γεννήσεως τῆς Ἀθηνᾶς, ὅθει ἀναγκαῖως εἰς τὴν ζήτησιν τοῦ τὸ θαῦμα τῆς γεννήσεως παραγαγόντος πελέκεως.¹ Ἀλλως δὲ καὶ δὲ πέλεκυς ἀντὶ τοῦ κηρυκείου, ἀν πράγματι εἶναι ἀρχαῖος, ἡδύνατο ἵσως νὰ ἔξηγημῇ εἰς τὰς κεῖρας τοῦ Ἐρμοῦ διὰ τῆς ὑποθέσεως διὰ δὲ πλάσεις τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀρχαῖος καλλιτέχνης, ἀπομιμούμενος τὸν μῆνον τῆς γεννήσεως τῆς Ἀθηνᾶς, ἔφαντάσθη αὐτὴν καὶ ἐνταῦθα ἀρτὶ ἔκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ὡς σοφὴν σκέψιν ἐκπιθόσασαν, τῇ βοηθείᾳ πελέκεως τοῦ ἐφευρόντος τὴν λύραν Ἐρ-

Εἰκὼν 22.

Ἀνάγλυφον. Ἀθηνᾶ καὶ Μαρσύας. μοῦ, ἵνα φέρῃ τὴν Νίκην εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν τὴν λύραν ταύτην χειρίζομενον κατὰ τῶν αὐλῶν τοῦ ἔνεον Μαρσύου.

Ἄλλα περὶ τοῦτο βασιμώτερος λόγος δύναται νὰ γίνῃ μόνον μετὰ νέαν ἔξετασιν αὐτοῦ τοῦ ἐν Μαδρίτῃ πρωτοτύπου. Νῦν ἀρκούμενα σημειούντες, πρῶτον μὲν διὰ ὑπάρχει καὶ ἔτερον μνημεῖον, τὸ στόμιον ἄγγειου τῆς συλλογῆς Jatta¹, ἐπὶ τῆς συμμετρικῆς παραστάσεως τοῦ ὅποιον ὁ Ἐρμῆς κατέχει, ὃς ἐπὶ τῆς θυμέλης τῆς Μαντινείας, τὸ ἔτερον τῶν ἀρχῶν (εἰκὼν 25), δεύτερον δὲ διὰ καὶ ἄλλον, ἐπίσης περίφημον ἐπὶ κάλλει, νομισματικὸν τύπον ἀπειμιθῇ ὡς πρὸς τὰ κύρια προσφανῶς δὲ ποιῆσας τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα, ἵτοι τὸν τὸν Ἀπόλλωνος τῶν νομισμάτων τῶν ΑΜΦΙΚΤΙΟΝΩΝ², διὰτις προδήλως φαίνεται ὡς ὁ ἐμπνεύσας αὐτὸν εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ τε Ἀ-

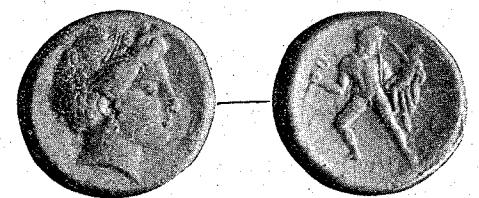
¹ Catal. Jatta, 103. — Monumenti VIII pl. XLII. Roscher, Mythol. Lex. II, p. 2454. Baumaster, Denkmäler, fig. 965. — Overbeck, e. d. — Roinach, e. d. tom. I, p. 175.

² Ιδεῖ Σβρόδωνον ἐν Bulletin de Corresp. Hellénique, XX (Νομισματικὴ τῶν Δελφῶν) p. 29, 32 pl. XXVI, 32-36) καὶ ἐν τῇ Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομ. Ἀρχ. τομ. B'. Πίν. ΙΔ', 1-4.

πόλλωνος τοῦ ἀναγλύφου τῆς Μαντινείας καὶ τῆς καθημένης Μοίρας τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαδρίτης καὶ τοῦ Tegel.

Εἰκὼν 23.
Ἄργυροῦν νόμισμα Φενεοῦ.

Νέα ἐντελῶς πρόσωπα ἐν τῇ ἔριδι τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν φάνονται, ἐπὶ τὸν ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης, αἱ τρεῖς Μοίραι, ἀν καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον τίνες τῶν ἀνερμηνεύτων εἰσέτι γυναικῶν τῶν ἀγγειογραφιῶν τῆς ἔριδος τοῦ Μαρσύου νὰ παριστῶσι ταύτας ἡ μίαν τινὰ τούλαχιστον ἐξ αὐτῶν. Τοιαύτη τούλαχιστον Μοίρα ἀπροπός καὶ δόλῳ φαίνεται διὰ εἶναι, ἡ ἀπὸ ἀνεπτυγμένου χειρογράφου ὡς ἐπὶ τὸν ἀναγλύφου τῆς Μαδρίτης ἀναγινώσκουσα τὸ εἶμαρμένον ἡ τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν πρὸς τὸν

Εἰκὼν 24.
Ἄργυροῦν νόμισμα Φενεοῦ.

ἐν γόνασι Μαρσύαν, γυνὴ τοῦ ἀγγείου παρ' Overbeck e. d. Atlas, Taf. XXV. 4, περὶ ἡς εἴπομεν ἀνωτέρῳ.

Μὴ λησμονῶμεν δῆμος διὰ τὴν ἀνταῦθα πρόκειται περὶ μνημείου ἰδιαῖούσης ὅλως φύσεως. Ἀληθῶς πάντα σχεδὸν τὸ περιστρέψαντα μνημεῖα τῆς ἔριδος τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύαν εἰκονίζουσι τὸν μῆνον ὡς οὗτος διεπλάσθη ὑπὸ τῆς ἀττικῆς κωμῳδίας, τῆς ἀσπόνδου ἔχθρᾶς τῆς αὐλητικῆς. Τὸ ἡμέτερον δῆμος μνημεῖον εἶναι ἀρκαδικόν, καὶ δὴ ἐκ τῆς Μαντινείας, ἐνθα ἔξοχως ἐτιμᾶτο, ὡς εἴδομεν, ἡ νεωτεριστικὴ μουσικὴ. Εἶναι ἐπομένως ἀπίθανον διὰ τοῦ οἵ Μαντινείς θὰ ἀντέγραφον ἐπὶ τῆς τῆς θυμέλης αὐτῶν ἀπλῶς τὸν ἀττικὸν μῆνον, ἀφοῦ διὰ τῆς ἐπισήμου παραδοχῆς τῆς νεωτεριστικῆς μουσικῆς τῶν Τιμούνεον καὶ Φιλοξένου ἀπέδειξαν διὰ δὲν συμμερίζονται τὰς ἀρχαῖας ιδέας τῶν Ἀθηναίων ὡς πρὸς ταύτην. Λοιπὸν

διὰ τῆς παρενθέσεως τῶν Μοιρῶν ἐν τῇ παραστάσει ἀπόλλυσιν, ὡς διάμαγείας, ὁ μῆνος τὸν ἄγριον αὐτοῦ χαρακτήρα κατὰ τῆς αὐλητικῆς μουσικῆς τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκδαρέντος Μαρσύου ἀντιπροσωπευμένης Ἀληθῶς ἀν, κατὰ τοὺς Μαντινεῖς, οὐχὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς λύρας τοῦ Ἀπόλλωνος, οὐδὲ ἡ κοίσις τῆς θεᾶς τῆς σοφίας

Εἰκὼν 25.

Ἄγγειογραφία. Ἐρις Ἀπόλλωνος καὶ Μαρσύου.

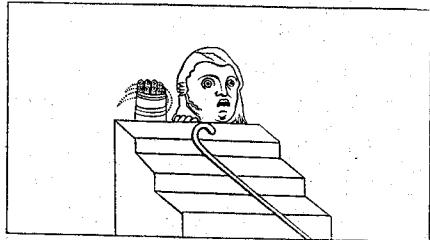
Ἀθηνᾶς ἡ τῶν Μουσῶν, ἵσταν ἐκεῖναι ὑφ' ὧν ἡττήθη καὶ κατεδικάσθη ἡ αὐλητικὴ τοῦ Μαρσύου, ἀλλ' αἱ Μοίραι, ἵτοι τὸ περιφρέμενον, τότε ἡ παράστασις τῆς ἔριδος τοῦ Μαρσύου πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα ἀπεκδύεται ἐντελῶς, ἐπὶ τῆς θυμέλης τῆς Μαντινείας, τὸν ἀττικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀσπόνδου μίσους κατὰ τῆς αὐλητικῆς, ἀποβαίνει δὲ ἀπλοῦν σύμβολον εὐγενοῦς μουσικῆς ἀμύλης μεταξὺ ισοτίμων, καθ' ἥν περιφρέμενως καὶ ἀναγκαῖως ὁ εἰς θὰ ἡττήθη, χωρὶς ἔνεκα τούτου καὶ νὰ ἀτιμασθῇ ἡ περιφρόνηθῇ. Μάλιστα δὲ ὁ ἐπὶ τῆς θυμέλης ταύτης τῆς Μαντινείας ἡττηθεὶς θυητὸς μουσικὸς ἡδύνατο κατερχόμενος αὐτῆς νὰ παρηγορηθῇ βλέπων ἐπ' αὐτῆς ὡς κοιτάς τὰς ἀφεύκτους Μοίρας συγχρόνως δὲ ἡδύνατο νὰ εἶναι βέβαιος διὰ οὐδεὶς θέλει ἐμπαῖξει αὐτόν. Διότι, ἐν τῇ ἀρχαῖτη, ὁ ὑποκύψας εἰς τὸ μοιραῖον ἥτο, ὡς γνωρίζετε, ἀξιος παντὸς σεβασμοῦ, οἰαδῆποτε καὶ ἀν ἥτο ἡ ἀξία αὐτοῦ. Ἐνθυμητήτε ἀληθῶς πῶς ἐν τῇ Ὁδυσσείᾳ (χ. στ. 412-413) ἐμποδίζων δὲ Ὁδυσσεὺς τὴν Ενδόκλειαν, τὴν θέλονταν ἐπὶ τῇ θέλει τῶν πτωμάτων τῶν μνηστήρων νὰ ἐκφράσῃ μεγαλοφώνως τὴν χαρὰν αὐτῆς ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτῶν, λέγει πρὸς τὸν μῆνηλὸν ἐκεῖνο ὅημα τῆς ἀρχαιότητος, διὰ «οὐχ ὅση ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάσθαι, τὸν μοῖρα ἐδάμασσε θεῶν».

Ἄλλως δὲ καὶ ἡ θέσις τῶν Μοιρῶν ἐπὶ θυμέλης μουσικῶν ἀγώνων εἶναι μεμαρτυρημένη. Οὗτος ἐν Σπάρτῃ παρὰ τὴν Ἀστέμιδα Ορθοίαν, ἡτοις προϊστάτο τῶν μουσικῶν ἀγώνων, παρίσταντο αἱ Μοίραι Λαζέσεις¹.

Συμπεραίνοντες ἀρα λέγομεν διὰ μνη-

λογικῶς μὲν εἶναι πληρέστατα δεδικαιολογημένη ἡ συνοχὴ τῶν ἀναγλύφων τῆς Μαδρίτης πρὸς τὰ τῆς Μαντινείας, τεχνικῶς δὲ ἡ προσαρμογὴ αὐτῶν ἀγειρεῖ καταρτισμὸν συνθέσεως συμφώνου πρὸς δλους τὸν κανόνας τῆς ἀρχαῖας τέχνης. Ἐπομένως, ἡμεῖς τούλαχιστον, οὐδεμίαν ἔχομεν ἀμφιβολίαν, διὰ τὴν ἀληθείαν, ἀποκρύπτοντες πᾶσαν σχέσιν τῶν ἀναγλύφων τούτων πρὸς τὸ Πραξιτελείον βάθρον καὶ ὑποστηρίζοντες διὰ πρόκειται περὶ θυμέλης μουσικῶν ἀγώνων ἀρχαίου θεάτρου ἢ φδείον.

Ως πρὸς δὲ τὴν τεχνοτροπικὴν ἀξίαν, ἐπομένως τὴν χρονολογίαν τῶν ἀναγλύφων, συμπεραίνομεν διὰ, ἀφοῦ ἡ Ἀθηνᾶ ἀντεγράφη, ὡς εἰδομεν, ἐξ ἔργου τοῦ Μύρωνος, δὲ Ἐρμῆς ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀριστονοργήματος τῆς Ἀρκαδί-

Εἰκὼν 26.

Τοιχογραφία. Θυμέλη ἐφ' ἡς αὐλοὶ ἐν θήκῃ, φορβειά, προσωπεῖον καὶ βακτηρία διαιτητοῦ². κῆς νομισματοκοπίας, τοῦ πάντως μετὰ τὸ 362 π. Χ. κοπέντος³, δὲ Ἀπόλλων καὶ ἡ καθημένη Μοίρα ἐκ τοῦ μεταξὺ τὸ 346-339 π. Χ. κοπέντος ἐπίσης πρωτοτύπου νομισματικοῦ ἀριστονοργήματος τῶν Ἀμφικτίονων πρὸς δὲ ἀφ' οὗ αἱ λοιπαὶ τῶν Μοιρῶν ἀπομιμοῦνται τύπους ἀναμφιβόλως Πραξιτελείους, συμπεραίνομεν, λέγω, διὰ οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γείνῃ περὶ ἔργου πρωτοτύπου καὶ ἀνήκοντος εἰς τὸν Πραξιτεληνὸν ἢ τινα τῶν περὶ αὐτὸν. Πρόκειται ἀπλούστατα περὶ συναρμογῆς ποικίλων περιφύμων τύπων διαφόρων ἀρχαίων σχολῶν καὶ δὴ ὑπὸ χειρὸς οὐχὶ ἔξησημένης, ἡτοις, ἐνῷ εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι ἀρχαιοτέρα τῶν μέσων τοῦ τρίτου αἰώνος π. Χ., δύναται κάλλιστα νὰ εἶναι καὶ κατὰ ἡμισυ καὶ πλέον αἰώνα νεωτέρα.

Αὕτη εἶναι ἡ πεποίθησί μου, Κυρίαι καὶ Κύριοι, καὶ τοιοῦτοι οἱ λόγοι καὶ τὰ ἐπιχειρήματα, ἐφ' ὧν στηρίζω αὐτήν.

I. N. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

² Pitture d'Ercolano T. IV., 1. 36, 2. — Wieseler, Theatergebäude, Taf. IV. 5.

³ Head — Σβορώνου, Τοιχοί τῶν νομισμάτων, τόμ. A', σελ. 569.

ΨΥΧΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ

Αναδημοσιεύομεν τὸ διήγημά μας «Ψυχὴ Δημονοργός», δημοσιεύθεν εἰκονογραφημένον εἰς τὸ ἔγχριτον ἵταλικὸν περιοδικόν «Διεθνῆς Ζωῆς», κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἐν Νεοπόλει συνεργάτου μας κ. Γουλιέλμου Φελίτσε Δαμιάνη. Τὴν μετάφρασίν του συνοδεύει ὁ κ. Δαμιάνης μὲ φιλοφρονητικώτατα λόγια, εἰς τὰ δόπια βλέπομεν τὴν εὐγένειαν καὶ φιλίαν τοῦ Ἰταλοῦ λογίου καὶ διὰ τὰ δόπια τὸν εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.

Σ. Τ. Δ.

Τὰ γράμματα τῆς Ἀννας γεμάτα ἀπὸ ἔρωτα καὶ στοργῆν καὶ λατρείαν πρὸς τὸ χαριτωμένον τῶν θυγάτριον, τὴν Φανήν, ἔχουν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Παῦλου ἀπειρον εὐτυχίαν, μίαν εὐτυχίαν ἀνήσυχον, ἔως ὅτου περάσῃ ὁ χειμῶνας καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ εὐλογημένον τὸν σπίτι, μέσα εἰς τὴν πλημμύραν τῆς χαρᾶς ποὺ τὸ ἑστόλιζε. Ή Ἀννα δὲν ἡμπόρεσε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ Κάιρον, ὅπου τοῦ εἶχε παραγγεῖλει ὁ ἱατρὸς νὰ περάσῃ τὸν χειμῶνα κατόπιν τῆς ἀδυναμίας, ποὺ εἶχεν ἀφῆσει εἰς τὸ στῆθος τοῦ μία σοβαρὰ πνευμονία. «Εφερεν ἀπὸ μηνῶν εἰς τὰ σπλάχνα τῆς τὴν Φανήν καὶ ἥτο ἐπικίνδυνον νὰ ταξειδέψῃ.» Επειτα ἐδῶ εἰς τὴν μικράν μας Ἐλάδα, εἶναι τόσον πτωχοὶ οἱ καλλιτέχναι! Καὶ ὁ Παῦλος ἡναγκάσθη ν' ἀφῆσῃ τὴν Ἀνναν μὲ τὴν μητέρα τῆς.

Εἰς τὸ Κάιρον ἀνελάμβανε γόνγορα ἡ θυγατέρα του καὶ ἤχισε μάλιστα νὰ ἐργάζεται. Ήτο μόνος ἔκει. Ἄλλ' εἶχε τὴν Τέχνην μέσα εἰς τὴν μόρνωσίν του. Καὶ ἡ εὐχάριστος προσδοκία τῆς πατρότητος ἥτο καὶ αὐτὴ σὰν ἀγκυρὰ μέσα εἰς τὰς σκέψεις τού. Ἡσθάνθη τὸ στῆθος του νὰ ἔσογκωνται ἀπὸ ἀνεκάλλητον χαράν, ὅταν ἡ Ἀννα τοῦ ἀνήγγειλε τὴν γέννησιν τῆς Φανῆς των. Ποτὲ δὲν τὸν εἶχε συγκινήσει πάρομοιον συναίσθημα. Ἐνόμιζε ὅτι ἡ ψυχὴ του ἔφθανε μέχρι τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπροσκολλάτο εἰς τὴν ζωὴν μὲ νέας οἵτις, μὲ ἐνα δεσμὸν ἀκόμη, μὲ νέαν ἀγάπην πρὸς αὐτήν.

Περνοῦσε ὁ καιρὸς καὶ ἐπλησίαζεν ἡ ἄνοιξις, ὅποτε θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ σπίτι, νὰ αἰσθανθῇ ἀπὸ κοντὰ μὲ δλας του τὰς δυνάμεις τὴν εὐτυχίαν του. Ἐν τῷ μεταξύ, πλούσιος «Ἐλλην», γνωρίσας τὸ τάλαντον τοῦ Παῦλου,

τοῦ ἀνέθεσε σειρὰν εἰκόνων τῶν μνημείων τῆς Αἴγυπτου. Ο Παῦλος εἶχε πλέον ἐντελῶς ἀναλάβει. Ἐποδοῦσε νὰ ὑδῇ τὴν γυναικα του καὶ τὸ μικρὸν πλάσμα ποὺ τόσον θελκτικὰ ἔχωγράφιζε ἡ Ἀννα μέσα εἰς τὰ γράμματα τῆς. Ἔδιστασε, διότι ἐπρεπε νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ ἐν ἑτοῖς καὶ πλέον. Ἄλλ' ἡ ψυχὴ ταῦ καλλιτέχνου, ἡ αἰώνια αὐτὴ σκλάβια ἐμπρὸς εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Ωραίου, δὲν ἡμπόρεσε ν' ἀνθέξῃ. Ἐπειτα θὰ ἐκέρδιζε ἀρκετά, ποὺ θὰ ἥτο ἡ ζωὴ των μᾶλλον ἄνετος εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ ἤχισε τὸ ἔργον.

Ἀκριβῶς μετὰ ἐν ἑτοῖς ἐτελείωσε. Ο Παῦλος ἀπέκτησε φήμην μεγάλου ζωγράφου καὶ αἱ εἰκόνες τῶν Πυραμίδων ἀνέφεροντο παντοῦ ὡς ἔργα ἐμπνευσμένα.

«Ἡτο ἡ Φανή του ἐνὸς ἑτοῖς καὶ πλέον.» Ήχιζε νὰ προφέρῃ μερικὰ λέξεις, τὰς δοποίας δ ὁ Παῦλος ἐδιάβαζε χιλιάκις μέσα εἰς τὰς ἐπιστολὰς τῆς συζύγου του. «Ἐνα ὅμορφο λεπτὸ κοριτσάκι, ποὺ τὰ σγουρὰ καὶ ἄφθονα μαλλιά του πλημμυροῦν ἐνα μέτωπον καλλιτεχνικόν, ἀντάξιον τοῦ χωρατῆρος σου», τοῦ ἔγραφεν εἰς ἐνα τῆς γράμμα ἡ Ἀννα. Καὶ ἐκεῖνος συνεπλήρωνε μὲ τὴν φαντασίαν του τὴν εἰκόνα καὶ ἐβλέπε μὲ τῆς ψυχῆς του τὰ μάτια, μέσα εἰς τὴν ἀγνῆν ὑπαρξίν τῆς κόρης του, τῶν ὀνείρων του τὴν ἐνσάρκωσιν.

Ἐπλησίαζε πλέον ὁ καιρὸς ποὺ θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὰς Ἀθήνας. «Ολίγαι ἡμέραι ἀπέμεναν.» Εξαφνα ἔλαβε τηλεγράφημα τῆς Ἀννας ὅτι ἡ Φανή εἶναι ἀσθενής, καὶ τὸν ἐκαλούσεν ἐσπευσμένως. «Ἐφύγεν ἀμέσως σὰν τρελλός. Τὰς δύο νύκτας τοῦ ταξειδίου τὰ μάτια του ἥσαν ὀλάνοικτα.» Εκάθητο ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμα μὲ τὸ βλέμμα καρφωμένον εἰς μίαν διεύθυνσιν, κατὰ τὴν πρώσαν τοῦ πλοίου, ὡς νὰ ἥθελε νὰ διατρέξῃ εἰς μίαν στιγμὴν τὴν ἀπόστασιν ποὺ τὸ ἔχωροῦζε ἀκόμη καὶ νὰ ὑδῇ τι γίνεται εἰς τὸ σπίτι του.» Εφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἶδε τὴν Ἀνναν ποὺ ἐφερε τὸ πένθος τῆς κόρης των.

Αἱ ψυχαὶ τῶν ἔζυμώνοντο τώρα μὲ τὴν δυστυχίαν ἀναίσθητοι εἰς κάθε χαράν τοῦ κόσμου.

Εἰς τὸν Παῦλον ἀπέμενεν ἡ Τέχνη ἀλλ ἀνίκανος φεῦ! καὶ αὐτὴ νὰ μετατρέψῃ τὸ ρεῦμα ποῦ παρέσυρε τὴν διάνοιάν του πρὸς τὴν εὐτυχίαν, ποῦ δὲν τὴν εἶχε γνωρίσει. Κάθε βράδυ παρακαλοῦσε τὴν Ἀνναν νὰ τοῦ διηγῆται δλητὴ τὴν ζωὴν των κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας του. «Ἡθελε ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, νὰ μάθῃ δλας τὰς συνηθείας τῆς κόρης του, τὴν ἀσθενειάν της, τὰς τελευταίας της στιγμάς. Καὶ εἶχε πλέον ἐνα μόνον πόθον, νὰ ἡμπορέσῃ ἀπὸ τὰς ἀφηγήσεις τῆς Ἀννας νὰ ζωγραφίσῃ τὴν Φανήν, νὰ τὴν γνωρίσῃ τούλαχιστον ὡς ἐνα δν ἰδανικόν, ἐνα πλάσμα ὑπερκόσμιον.

Εἰς τὸ δωμάτιον ποῦ εἰργάζετο ἐβλεπες εἰκόνας ἡμιτελεῖς, τὰς δοποίας ἀφινε κατὰ μέρος εὐθὺς δποῦ ἐδιάβαζε μέσα εἰς τὸ ἀπλανὲς δύμα τῆς Ἀννας τὸ μάταιον τῶν προσπαθειῶν του. Τίποτε! Οὔτε κἄν αὐτὴ ἡ παρηγορία! Οὔτε δ Πόνος δημιουργὸς ἡμποροῦσε νὰ τὸν ἐμπνεύσῃ. Ήτένιζε τότε ἴκετευτικῶς τὸν οὐρανόν, ἀναμένων ἀτ' ἐκεῖ μόνον βοήθειαν. «Εκεῖ ὑψηλὰ ἀπέτεινε τὸ παράπονον τῆς ἀρρωστημένης ψυχῆς του καὶ τὴν αἰωνίαν του εὐχήν.

Ἐνα πρωΐ τοῦ Ιουνίου ἐξύπνησε ταραγμένος ἀπὸ ἐνα ὄνειρον. Κατέβη ἀμέσως εἰς τὸ δωμάτιον ποῦ εἰργάζετο, ἐδιάλεξε μίαν ἀπὸ τὰς ἡμιτελεῖς ἐκείνας εἰκόνας, καὶ ὠσάν νὰ ἐβλεπε κατί μέσα εἰς τὸ κενόν, ὠσάν νὰ εἶχεν ἀκόμη ζωντανὸν ἐμπρός του τὸ δράμα ποὺ τοῦ εἶχεν ἐμφανισθῆ καθ' ὑπνον, ἤχισε νὰ ζωγραφίζῃ, νὰ συμπληρώῃ τὴν εἰκόνα. Εἰργάσθη δλον τὸ πρωΐ. Τὸ χέρι του τὸ δημιουργόν, ἐτρεχε γοργά, ἀκούραστον, ἐμπνευσμένον. Κάτι ἀδόρατον τὸ δημιουργόν, ἐτρεχε γοργά, ἀκούραστον, ἐμπνευσμένον. Κάτι ἀδόρατον τὸ πρωΐ. Τὸ χέρι του τὸ δημιουργόν, ἐτρεχε γοργά, ἀκούραστον, νὰ εἰσηκούνετο ἡ εὐχὴ τοῦ φτωχοῦ πατέρα. Ή Ἀννα κατεγίνετο εἰς τὸ σπίτι. Τὸν ἄφινεν ἔτσι συχνά, φοβουμένη μὴ τὸν ταράξῃ μέσα εἰς τὴν ἐργασίαν του. «Οταν ἥθετε τὸ μεσημέρι νὰ τὸν ἐσπευσμένως.» Εξαφνα ἔλαβε τηλεγράφημα τῆς Ἀννας ὅτι ἡ Φανή εἶναι ἀσθενής, καὶ τὸν ἐκαλούσεν ἐσπευσμένως. Εφύγεν ἀμέσως σὰν τρελλός. Τὰς δύο νύκτας τοῦ ταξειδίου τὰ μάτια του ἥσαν ὀλάνοικτα. Εκάθητο ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμα μὲ τὸ βλέμμα καρφωμένον εἰς μίαν διεύθυνσιν, κατὰ τὴν πρώσαν τοῦ πλοίου, ὡς νὰ ἥθελε νὰ διατρέξῃ εἰς μίαν στιγμὴν τὴν ἀπόστασιν ποὺ τὸ ἔχωροῦζε ἀκόμη καὶ νὰ ὑδῇ τι γίνεται εἰς τὸ σπίτι του. Εφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἶδε τὴν Ἀνναν ποὺ ἐφερε τὸ πένθος τῆς κόρης των.

γάλα του μάτια, ἐπρόδιδαν μίαν σιγαλὴν τρικυμίαν ποῦ συνετάραστε τὴν ψυχήν του. Επάνω εἰς τὴν υγρὰν ἀκόμη δθόνην! ἐφαντετο ἐνα ὕμιορφο λεπτὸ κοριτσάκι, ποῦ τὰ

KIMON MICHAILIDIS

ΤΟ ΔΕΚΔΙΠΛΟΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Τὸ νέα βιβλία τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὀφελμῶν βιβλίων». — Τὰ «Προπύλαια» τοῦ κ. I. Βλαχογιάννη. — Τὸ «Ημερολόγιον τοῦ κ. K. Σκόκου.

Κάποτε, σύνομιλῶν μετὰ τοῦ σεβαστοῦ φίλου μου κ. Βικέλα περὶ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Συλλόγου, τῷ ὑπέβαλα τὴν ταπεινήν μου γνώμην, διὰ τοῦτο καὶ ἀντὶ ἄκομη τὰ ἐπιστημονικὰ θέματα ἡμποροῦσαν νὰ τὰ πραγματευθοῦν εὐμοσφότερα καὶ λαϊκότερα, τῇ βοηθείᾳ ξένων βιβλίων, μᾶλλον οἱ καθαυτὸς λογογράφοι, παρὰ οἱ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, οἱ δοποῖοι δὲν ἔχουν πάντοτε τὸ δῶρον τοῦ ἐκλαϊκευτοῦ συγγραφέως. Καὶ δ. κ. Προέδρος μοῦ ἀπίγνητος: «Εἰς τὴν ἀρχὴν δ. Συλλογός μας ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ δινόματα».

Ἐμεινα ἔκπληκτος διότι εἶχα τὴν ἰδέαν, διὰ τοῦ πάντοτε, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὴν μέσην καὶ εἰς τὸ τέλος, δ. Συλλογός ἔχει ἀνάγκην, ὅχι ἀπὸ δινόματα, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ πράγματα. Εἶχα τὴν ἰδέαν, π. χ. διὰ τὴν λαϊκὴν Ἀστρονομίαν δὲν ἔτοι καμμία ἀνάγκη νὰ τὴν γράψῃ δ. κ. Αἰγινῆτης, σοφὸς ἀστρονόμος βέβαια, ἀλλ’ ἀγνοῶν καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν γλῶσσαν διὰ τῆς δοποίας αἱ στοιχεώδεις ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι μεταδίδονται εἰς τὸν λαόν οὔτε τὴν λαϊκὴν Χημείαν, διὰ τὸν λόγον, δ. κ. Δαμβέργης (δ. «Υλικὸς Κόσμος») οὔτε τὴν Ζωολογίαν δ. κ. Ἀποστόλιδης (τὰ «Ωφελιμώτερα πτηνά»). Ολίγοι, μὰ πολὺ διλίγοι εἶνε οἱ ἐπιστήμονες συνεργάται τοῦ Συλλόγου, οἱ γράφαντες «Ωφέλιμα Βιβλία», χωρὶς νὰ λησμονοῦν εἰς πᾶσαν σελίδα πρὸς ποίους ἀπευθύνονται καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ἐκ τῶν τριάκοντα καὶ πέντε τευχῶν, τὰ δοποῖα ἔξεδόνησαν ἔως σήμερον, διλύγα, ἔλαχιστα εἶνε τὰ γνησίως λαϊκά, τὰ καθαυτὸς ὀφέλιμα βιβλία. Τὰ ἀλλα, κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὴν οὐσίαν, δομοιάζουν μ. Ἐπιστημονικὰ Ἀνάλεκτα περιοδικῶν, μ’ ἐγκυλοπαιδικὰ ἀρμόρα ἐφημερίδων, μὲ ἀγορεύσεις ἀκαδημαϊκῶν ὁρτόρων, ἥ μὲ παραδόσεις ἀπὸ γυμνασιακῆς καὶ κάποτε πανεπιστημιακῆς ἔδρας.

Καὶ δυστυχῶς, ἀπὸ τὴν μίαν ὑπερβολὴν πίπτομεν συχνὰ εἰς τὴν ἄλλην. Τὰ σοβαρὰ βι-

βλία, τὰ δοποῖα μετὰ δυσκολίας καὶ ἀμφιβόλου κέρδους θάνεγίνωσκε καὶ τελειόφοιτος τοῦ Γυμνασίου, διαδέχονται ἀλλα, ὑπὲρ τὸ δέον ἐλαφρὰ καὶ ἐντελῶς ἀσήμαντα. Μεταξὺ αὐτῶν θὰ καταλεχθοῦν βέβαια καὶ τὰ ἐσχάτως ἐκδούμεντα «Ἀνέκδοτα Ζώων», ἐν βιβλίον περιττόν, τὸ δοποῖον δὲν λέγει τίποτε ἀπολύτως οὔτε εἰς τὸν νοῦν οὔτε εἰς τὴν καρδίαν, ἐν βιβλίον τὸ δοποῖον προσπαθεῖ νὰ ἐμπνεύσῃ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὰ ζῶα, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθόνει, διότι ἐν γένει εἶνε ἀτονον καὶ ψυχρόν.

Πολλὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου, σημαντικότερα κατὰ τὸ θέμα, ἔχουν τὸ ἴδιον ἐλάττωμα. Δὲν ἐμπνεύσην, διότι δὲν εἶνε ἐμπνευσμένα. Τοὺς λείπει ἡ ψυχή. Δὲν ἔχουν ἐκεῖνον τὸν ἐνθουσιασμόν, δ. δοποῖος θὰ ἔτοι καμμία ἀνάγκη νὰ μεταδοθῇ καὶ νάφυπνή τὸ ἐνδιαφέρον, τὸν ζῆλον, τὴν ἀγάπην. Ο. κ. Τσούντας, δ. δοποῖος εἶνε συγγραφεὺς ἀληθινός, — καὶ ὅχι μόνον ἀρχαιολόγος, — κατώρθωσε, γράψας τὴν «Ἀκρόπολιν τῶν Αθηνῶν», γὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, καὶ ἀν θέλετε, πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν. Ο. κ. Δροσίνης, δ. δοποῖος εἶνε δ. πρακτικώτερος τῶν ποιητῶν, κατώρθωσε νὰ μεταδῷ σημάντια τὴν πρὸς τὰς «Μελίσσας» καρποφόρον στοργήν του. Ἀλλὰ πόσοι ἐκ τῶν μεγαλονύμων σύνεργατῶν τοῦ Συλλόγου εἰμποροῦν νὰ καύχησοῦν διὰ τὸ ἴδιον κατόρθωμα; πόσοι δὲν περιωρίσθησαν νὰ προσφέρουν μόνον τὸ δρομα, τὸ δοποῖον, κατὰ τὸν κ. Βικέλαν, δ. Συλλογός ἔχει ἀνάγκην;

Λυπτοῦμαι, διότι μεταξὺ αὐτῶν πρέπει ἵσως νὰ κατατάξω καὶ τὸν φείμηστον Χελδράχη, τὸν ἔξοχον βιτανικόν, δ. δοποῖος ἐπλούτισε τόσον τὴν ἐπιστήμην του καὶ ἐδόξασε τὶν δευτέραν του πατρίδα. Ἀλλὰ τί πταίει, ἀν δ. μέγας ἐπιστήμων δὲν ἔτοι καὶ λαϊκὸς συγγραφεὺς; Τὰ «Ἀνθη» του, ἐκ τῶν τελευταίων βιβλίων τοῦ Συλλόγου, πρέπει νὰ διμολογήσωμεν διὰ δὲν εἶνε γραμμένα, — ἀφίνω κατὰ μέρος τὸ ζῆτημα τῆς γλώσσης, — οὔτε μὲ τὴν μέθοδον οὔτε μὲ τὸ ὑφος, τὸ δοποῖον θάλπαιτοῦσεν αὐτὸ τὸ θέμα. Ο. ἀπλοῦς ἀναγνώστης, δ. δοποῖος θὰ ἔθελεν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὁραῖον ἀλλως τε βιβλίον

βιτανικὰς γνώσεις, θὰ τὸ εὗρισκε δύσκολον καὶ ἀτελές: εἶνε δὲ ζῆτημα, ἀν δὰ ὀφελεῖτο ἐξ αὐτοῦ ἐπαρκῶς καὶ δ. ἐρασιτέχνης ἀνθοκόμος. Διὰ τὸ πρῶτον, θὰ ἐχρειάζετο μεγαλητέρα εὐθύτης, ἀπλότης καὶ μεθοδικότης διὰ τὸ δεύτερον, λεπτομερέστεραι καὶ πρὸ πάντων εὐχρινέστεραι ὀδηγίαι. Καὶ ἡ ἀμφιβόλος αὐτὴ ἐπιτυχία τῶν «Ἀνθέων» ὡς βιβλίου λαϊκοῦ, ἀποδεικνύει ἀκόμη μίαν φοράν, ἐκεῖνο ποῦ ἐλεγα παραπάνω διὰ τὴν δημώδη Ἀνθοκομίαν δὲν ἔτοι καμμία ἀνάγκη νὰ τὴν γράψῃ δ. μέγιστος τῶν βιτανικῶν μας.

Γνωρίζω ἔνα καθηγητήν, ἀπλοῦν καθηγητήν Γυμνασίου. Όνομαζεται Ἀντώνιος Τραυλαντώνης. Δὲν εἶνε συγγραφεὺς ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀλλὰ κάποτε γράφει. Μίαν φοράν, πρὸ ἐτῶν, ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ «Ἄστυ» τὰς στρατιωτικάς του ἀναμνήσεις ὑπὸ τὸν τίτλον «Διετῆς Θητεία». Η δημοσίευσις διήρκεσεν ἀρκετὰς ἡμέρας, διότι τὸ ἔργον ἔτοι ἔκτενές. Ἡμποροῦσε δηλαδὴ νὰ γεμίσῃ ἔνα τεῦχος τοῦ Συλλόγου. Σᾶς βεβαιῶ λοιπόν, διὰ ποτέ μου δὲν ἐδιάβασα βιβλίον, ποῦ νὰ ἐμπνεύσῃ τόσον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν στρατιωτικὴν χωήν. Καὶ μολοντοῦτο, διηγεῖται εἰλικρινέστατα δλας της τὰς ταλαιπωρίας καὶ δλα της τὰ βάσανα... Ἐνθυμοῦμαι διὰ τὸ εἶπα τότε, — καὶ ἵσως τὸ ἔγραφα, — διὰ ἀν ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἑλλάδα Ύπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, ἐπρεπε νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἐπίσησης ἀνύπαρκτον Ύπουργὸν τῆς Παιδείας νάνατοπώση τὴν «Διετῆ Θητείαν» εἰς βιβλίον καὶ νὰ κάμῃ νὰ τὴν ἀναγνώσουν δλοι οἱ νεοί Ἑλληνες, οἱ μέλλοντες νὰ θητεύσουν. Αν ὑπῆρχε τότε δ. Σύλλογος πρὸς διάδοσιν Ωφελίμων βιβλίων, θὰ ἔλεγα διὰ τὸν ποτέ μετέπειτα δημοτικός μελέτας καὶ μνημεῖα τῆς ἐθνικῆς μας ιστορίας, ἐκ τοῦ πλουσίου ἀρχείου τοῦ συγγραφέως. Η ἐπιστημονικὴ ἐργασία πρὸς τὴν λογοτεχνικὴν ἐδῶ βαδίζει ἐκ παραλλήλου, καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰ «Προπύλαια» δημητριαὶ ἀτάκτως, εἰς ὅγκωδη καὶ σοβαρὰ τεῦχη, — ἔως τῶρα ἐξεδόθησαν τρία, — μὲ μεγάλας καὶ πυκνὰς σελίδας βιβλίον, περιέχουν ποιήματα, διηγήματα, ιστορικάς μελέτας καὶ μνημεῖα τῆς ἐθνικῆς μας ιστορίας, ἐκ τοῦ πλουσίου ἀρχείου τοῦ συγγραφέως. Η ἐπιστημονικὴ ἐργασία πρὸς τὴν λογοτεχνικὴν ἐδῶ βαδίζει ἐκ παραλλήλου, καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰ «Προπύλαια» δημητριαὶ ἀντάξια ἐνὸς δοκούμεντον, δπως ὑπάρχουν καὶ ιστορικαὶ μελέται, ἀναπλάσεις καὶ δημιουργίαι ἰστοσταί, ἀντάξιαι ἐνὸς διηγήματος. Τὸ διφυὲς αὐτὸ τὸ ἔργον ζωογονεῖ καὶ συνενόντει ἡ ἴδια πνοή. Εἶνε ἔργον κατ’ ἔξοχὴν ἐθνικόν, γνησίως ἐθνικόν, τόσον ἐθνικόν, δοσον δὲν θὰ ησαν ἵνανοι νά το ἐννοήσουν οἱ νομίζοντες π: χ: ἐθνικὴν γλῶσσαν τὴν καθαρεύονταν. Καὶ δ. τίτλος του «Προπύλαια». Θαυμάσιος τίτλος! Ο. κ. Βλαχογιάννης μᾶς δίδει δι’ αὐτοῦ νὰ ἐννοήσωμεν, διότι θέλει νὰ εἶνε ἐκ τῶν προδρόμων κτίζει τὰ προπύλαια: ἀλλοι θὰ ἔλθουν ἀργότερα νάνατοπώσην τὸν νέον Παρθενῶνα. Δὲν ἡξεύρω ἀν δ τίτλος ἐκφράζει περισσοτέραν με-

φημα «κεραμόχροα τεύχη», χάρις εἰς αὐτὴν τὴν ἔκθματον ὑποστήριξιν, ἐπιβάλλονται καὶ κυκλοφοροῦν παντοῦ, δοσον κανὲν ἄλλο ἐλληνικὸν βιβλίον, εἴτε ὀφέλιμον εἴτε μῆ.

* *

Καὶ διὰ τὴν ἀντίθεσιν, θὰ διμιλήσω τῶρα περὶ ἐνὸς βιβλίου, τὸ δοποῖον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιῶν εἶνε δ. ἀντίτοις τῶν βιβλίων τοῦ Συλλόγου, τὸ δοποῖον ἀμφιβάλλω ἀν κυκλοφοροφηδῆ καὶ κατὰ δεκάδας, ἐν φιλοτίου διηγήματα, καὶ διαφωτίζει τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου κυκλοφοροῦν κατὰ δεκάδας χιλιάδων ἀντιτύπων! Καὶ δμως τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶνε πολὺ περισσότερον λαϊκὸν καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν, ἐγκλείει μέσα του τὴν λαϊκὴν ψυχήν, καὶ διηγεῖται καθαυτοῦ ἐλληνικὰ διηγήματα, καὶ διαφωτίζει τὴν ιστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, καὶ τὴν γλῶσσαν του, καὶ τὰς παραδόσεις, καὶ τὰ ἔθνιμα του, καὶ τὸν χαρακτῆρα του, τὴν ζωήν του ὅλην. Καὶ ἀν εἰς τὴν προσφιλή μας Ἐλλάδα δὲν συνέβαιναν τὰ πλέον παραδόξα πράγματα τοῦ κόσμου, τὴν κυκλοφορίαν τῶν βιβλίων τοῦ Συλλόγου ἐπρεπε νὰ τὴν κατ’ ἔξοχὴν τὰ «Προπύλαια» τοῦ κ. I. Βλαχογιάννη.

Τὰ «Προπύλαια» δὲν εἶνε κυρίως περιοδικόν. Εἶνε μία περιοδικὴ ἐκδοσίς τῶν ἔργων τοῦ κ. Βλαχογιάννη. Ο. κ. Βλαχογιάννης εἶνε ποιητής, διηγηματογράφος καὶ ιστορικός, ἥ ἀν θέλετε ιστοριοδίφης. Καὶ τὰ «Προπύλαια», ἐκδιδόμενα ἀτάκτως, εἰς ὅγκωδη καὶ σοβαρὰ τεῦχη, — ἔως τῶρα ἐξεδόθησαν τρία, — μὲ μεγάλας καὶ πυκνὰς σελίδας βιβλίον, περιέχουν ποιήματα, διηγήματα, ιστορικάς μελέτας καὶ μνημεῖα τῆς ἐθνικῆς μας ιστορίας, ἐκ τοῦ πλουσίου ἀρχείου τοῦ συγγραφέως. Η ἐπιστημονικὴ ἐργασία πρὸς τὴν λογοτεχνικὴν ἐδῶ βαδίζει ἐκ παραλλήλου, καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰ «Προπύλαια» δημητριαὶ ἀντάξια ἐνὸς δοκούμεντον, δπως ὑπάρχουν καὶ ιστορικαὶ μελέται, ἀναπλάσεις καὶ δημιουργίαι ἰστοσταί, ἀντάξιαι ἐνὸς διηγήματος. Τὸ διφυὲς αὐτὸ τὸ ἔργον ζωογονεῖ καὶ συνενόντει ἡ ἴδια πνοή. Εἶνε ἔργον κατ’ ἔξοχὴν ἐθνικόν, γνησίως ἐθνικόν, τόσον ἐθνικόν, δοσον δὲν θὰ ησαν ἵνανοι νά το ἐννοήσουν οἱ νομίζοντες π: χ: ἐθνικὴν γλῶσσαν τὴν καθαρεύονταν. Καὶ δ. τίτλος του «Προπύλαια». Θαυμάσιος τίτλος! Ο. κ. Βλαχογιάννης μᾶς δίδει δι’ αὐτοῦ νὰ ἐννοήσωμεν, διότι θέλει νὰ εἶνε ἐκ τῶν προδρόμων κτίζει τὰ προπύλαια: ἀλλοι θὰ ἔλθουν ἀργότερα νάνατοπώσην τὸν νέον Παρθενῶνα. Δὲν ἡξεύρω ἀν δ τίτλος ἐκφράζει περισσοτέραν με-

τριοφροσύνην ἢ ὑπερηφάνειαν· ἀλλ' ἐκφράζει καὶ τὰ δύο, καὶ πρὸ πάντων ἐκφράζει μίαν ἀλήθειαν.

Μεταξὺ τῶν νέων συγγραφέων τῆς νεοελληνικῆς ἀναγεννήσεως, ὁ κ. Βλαχογιάννης ἀποτελεῖ ἴσως τὴν ἐπιβλητικωτέραν φυσιογνωμίαν. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ δοῦλοι δὲν ὑποφέρουν τὴν δημοτικήν του γλώσσαν, — κονδαστικὴν εἰς τὴν πεζογραφίαν του, πρὸ πάντων ἔνεκα τοῦ ὕφους, — δὲν εἰμποροῦν νἀρνηθοῦν τὴν ψυχήν, τὴν ὄποιαν ενδίσκουν εἰς πᾶν ὅτι γράφει. Εἶναι ὡς ἔνα φῶς, τὸ δοῦλοιν ὑποπίπτει εἰς ὅλους τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ πολλοὺς τοὺς θαμβόνει. Γνωρίζω νέους ποιητάς, οἱ δοῦλοι ἀνακηρύκτουν μεγαλοφώνως τὸν Βλαχογιάννην ὡς τὸν σημερινὸν ἐθνικὸν ποιητήν.

Καὶ νὰ σᾶς εἴπω τὴν ἀλήθειαν, συμφωνῶ μαζί των, ὅτι ἀν ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς δὲν εἶναι σῆμερον δ. κ. Ματσούκας, δοῦλοις ἐξηργάζωσε τὴν ποίησίν του ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ στόλου, ἀφεύκτως εἶναι ὁ Βλαχογιάννης. Εἶναι πάλιν ἀδύνατον νὰ μὴν διολογήσῃ δοκιμάζωσας νὰ ἀναγνώσῃ ἐν διήγημά του μέχρι τέλους — διότι, εἴπα, διὰ τοὺς ἀσυνειδίστους, διὰ τοὺς ποτισμένους ἀπὸ ἀρχαῖσμόν, χρειάζεται δλίγος κόπος, — ὅτι τὸ διήγημα αὐτὸν εἶναι ἀριστούργημα. Καθαυτὸν ἀριστούργημα εἰμπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀκόμη· ἀλλὰ θὰ ἔχῃ πάντοτε τόσον βάθμος, τόσην οὐσίαν, τόσον συμβολισμὸν καὶ τόσον τοπικὸν χρῶμα, ἀπὸ τῆς γλώσσης μέχρι τῆς ἰδέας, ὥστε ἀκουσίως θὰ ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου ἡ σκέψις, ὅτι μετὰ τὰ Προπύλαια θάνατον διαφέρει τούτοις... Ὁσον διὰ τὰς ἴστορικὰς τοὺς μελέτας, εἶναι γνωστὸς δοπλούμητις ζῆλος, μὲ τὸν δοῦλον δ. κ. Βλαχογιάννης ἀνευρίσκει, ἐκθάπτει, συλλέγει καὶ διασώζει τὰ μνημεῖα τῆς ἐθνικῆς μας ἴστορίας, διὰ πολλῶν κόπων καὶ διὰ πολλῶν θυσιῶν καταρτίσας ἥδη πολύτιμον ἀρχεῖον, τὸ δοῦλοιν δημοσιεύει δλίγον κατ' δλίγον εἰς δικιώδεις τόμους καὶ εἰς τὰ «Προπύλαια». Ἀλλ' ὅτι τὸν ἀνυψόνει πολὺ νῆφηλότερα ἀπὸ τοὺς συνήθεις συλλέκτας καὶ ἴστοριοδίφας, εἶναι δορόπος μὲ τὸν δοῦλον αὐτὸς δ. διδίος ἐκμεταλλεύεται τὰ ἔγγραφά του, ἡ ἐμβούλιθεια δηλαδὴ μὲ τὴν δοῦλον ἔξ αὐτῶν μορφόνει κρίσεις καὶ συμπεράσματα, καὶ ἡ φαντασία μὲ τὴν δοῦλον συμπληρόνει τὰ κενὰ καὶ ἀναπλάττει τὰς σκηνὰς ἡ τὰς φυσιογνωμίας. Τῆς ἐξόχου ταύτης ἔργασίας δείγματα μᾶς ἔδωκεν ἥδη ἵκανα διὰ τῶν «Προπύλαιων».

Αἱ δλίγαι αὗται λέξεις εἶναι ὅλως ἀνεπαρ-

κεῖς διὰ νὰ χαρακτηρίσουν τὸν κ. Βλαχογιάννην ὑπὸ τὴν τριπλῆν του ὑπόστασιν ὡς ποιητοῦ, διηγηματογράφου καὶ ἴστορικοῦ. Χρειάζεται ἐκτενῆς μελέτη, καὶ σκοπεύω νὰ γράψω μίαν προσεχῶς περὶ τῶν διηγημάτων του. Σήμερον ἡθέλλος ἀπλῶς νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν μου ἐπὶ τῶν «Προπύλαιων», τὰ δοῦλα εἰναι ἀδικον πραγματικῶς νὰ ἐκδίδωνται διὰ τὸν στενὸν κύκλον τῶν φίλων τοῦ συγγραφέως. "Ολοὶ οἱ φίλοι τῆς ἐθνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐθνικῆς ζωῆς ἔπρεπε νὰ τὰ γνωρίζουν.

* *

Τὸ Ἡμερολόγιον Σκόπου, τοῦ δοῦλού εἶεδόθη δέκατος ὅγδοος τόμος, διὰ τὸ ἔτος 1903, δὲν ἔχει βέβαια τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ Συλλόγου, ἀλλ' οὕτε καὶ τὴν ἀφάνειαν τῶν «Προπύλαιων». Εἶναι δο μέσος δρος. Μία κυκλοφορία ἀπὸ δυόμισυ ἔως τρεῖς χιλιάδες ἀντίτυπα. Δὲν εἶναι μικρὸν αὐτό, δι' ἔργον χωρὶς «προστασίαν». Κανένα περιοδικὸν καὶ ἴσως καμμία ἐφημερίς, — ἐξαιρουμένης τῆς ἐν Ἀδηναῖς πωλήσεως, — δὲν κυκλοφορεῖ τόσον πολὺ καὶ τόσον παντοῦ. Διότι, πρέπει νὰ γνωρίζεται, δὲν ὑπάρχει γωνία γῆς, δόπου νὰ κατοικοῦν δλίγοι. "Ελληνες, χωρὶς νὰ πηγαίνη τὸ Ἡμερολόγιον Σκόπου. Καὶ πῶς κατωρθώμηται ἀπὸ τὸ θαμμα; "Απλούστατα, διὰ τῆς ἰδιοφυΐας τοῦ ἐκδότου, ἡ δούλα γνωρίζει νὰ ἐκλέγῃ πάντοτε ἐκεῖνα τὰ ἔργα, τὰ δοῦλα ἀρέσουν εἰς τὴν μεσαίαν οὕτως εἰπεῖν τάξιν τῶν ἀναγνωστῶν. Οὕτε πολὺ πρόστυχα, οὕτε πολὺ ὑψηλά. Οὕτε μαλλιαρά, οὕτε κουρεμένα. Καμμίαν φοράν υπεισέρχονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο. Φέτος π: χ: τὸ ποίημα ἐκεῖνο τοῦ κ. Καβάφη «Τὸ πρῶτο σκαλί», μοιλούντι θαυμάσιον, (ἀλήθεια, τί ἰδιόρυθμος, τί καινότεροπος καὶ βαθὺς) ποιητὴς δ. κ. Καβάφης!) εἰμπορεῖ νὰ χαρακτηρίσῃ καὶ ὡς μαλλιαρόν, ἀπὸ τοὺς ἀντιλαμβανομένους τὴν ποίησίν ὡς ἀπλῆν τυμπανοκρουσίαν ἐπίσης καὶ μερικαὶ «σάτυραι» εἰμποροῦν νὰ ταράξουν τὰ νεῦρα τῶν καλῶν οἰκογενειαρχῶν. "Αλλ' ἐν γένει ἐπικρατεῖ δο μέσος ὄρος, καὶ τόσον τὰ θέματα δοσον καὶ οἱ συνεργάται τοῦ κ. Σκόπου εἶναι ἐξ ἐκείνων, τοὺς δοῦλους εἴτε ἀγαπᾶ εἴτε ἀπλῶς ἀνέχεται δο κόσμος. Καὶ ἀν ὑπάρχουν καὶ μερικὰ διηγήματα εἰς τὴν δημώδη, ὡς δο «Τραποσάρης» τοῦ Παύλου Νιοβάνα, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἡ γελοιογραφία τοῦ κ. Ψυχάρη, μ' ἐν ἐξευτελιστικὸν περὶ αὐτοῦ ἀρθρον, ἵκανὸν νὰ ἐξαγίνει τὰ πάντα...

Όπωσδήποτε, δὲν εἰμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν

ὅτι ἡ σύγχρονος φιλολογία δὲν ἀντιπροσωπεύεται εἰς τὸ Ἡμερολόγιον Σκόπου. "Οταν εἰς ἐν βιβλίον ἀπὸ τετρακοσίας σελίδας, ἀπαντᾷ κανεὶς τὰ ὄντα τῶν κ. κ. Κουρτίδου, Πολίτου, Μωραΐτιδου, Μαλακάση, Λάσκαρη, Προβελεγγίου, Νιοβάνα, Κονδυλάκη, Λυκούνη, Παλαμᾶ, Ἀξιώτου, Ἀννίνου, Πολέμη, καὶ ἄλλα τόσα, ἐπίσης γνωστά, ἰδὲν εἰμπορεῖ νάρηθηδος ὅτι ἡ συλλογὴ εἶναι σχεδὸν πλήρης. "Οσον δὲ διὰ τὰ νέα καὶ ἀγνωστά ὄντα, τὰ δοῦλα ἐπίσης ἀφθόνως φιγούραδουν εἰς τὸν Πίνακα τῶν Περιεχομένων, δοφέλω νὰ διολογήσω δοι ἀνέγνωσα φέτος πολλὰ ἔργα νέων, τὰ δοῦλα δὲν ἥσαν χειροτερα ἀπὸ τὰ τῶν παλαιῶν. Μερικὰ μάλιστα καὶ πολὺ καλλίτερα.

Τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἐκ τῶν ἐφετεινῶν τοῦ Ἡμερολογίου Σκόπου, μοῦ ἐφάνησιν τὰ ἐξῆς: «Σὲ μὰ παράλητην» νησιωτικὸν διήγημα τοῦ κ. Μωραΐτιδου, ὑπενθυμίζον πολὺ Παπαδιαμάντην καὶ παρηγοροῦν τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἡμερολογίου διὰ τὴν ἐφετεινὴν ἀπονοματικὴν καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸ μάρμαρον καὶ τὸν σίδηρον, δο πρῶτος ξῆλος γρήγορα ἐπάγωσε καὶ ἡ πυρετώδης ἐκείνη ἔργασία δλίγον κατ' δλίγον ἐγκατελειφθῆ. "Η ἀδιαφορία τὴν διεδέχθη καὶ ἐντὸς δλίγον ήρχισαν νὰ ἀκούωνται ὑβρεῖς καὶ εἰδωνεῖαι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς διόνους διὰ τὴν ἐπιστήμην, τὴν δοῦλα οἱ ίδιοι ἐδημιούργησαν. Διὰ τὸν Βολταῖρον π. χ. ἡ Βυζαντινὴ ἴστορια δὲν ἥτο παρὰ μία σειρὰ γεγονότων ἀπαισίων καὶ συγχαμεδῶν.

"Ητο περιωρένον καὶ ἐδῶ ἡ ὠδησίς πρὸς ἐξαιρούμησιν τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν νὰ ἔλθῃ πάλιν ἐκ Γερμανίας, — δόπου διὰ συνεχῶν μελετῶν τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων καὶ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, αἱ σπουδαὶ αὗται εἶχον διαδοθῆ — καὶ διὰ τῆς ἐδρασεως τῆς τῆς Βυζαντινῆς φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου διὰ τῶν ἀτράπων προσπαθειῶν τοῦ κ. Κρουμπάχερ νὰ κατορθωθῇ νὰ ἐπισημοποιηθῇ τρόπον τινὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς.

"Ἀπὸ τοῦ 1870 ὅμως καὶ ἐφεξῆς ἡ παλαιὰ ἐκείνη ἀγάπη πρὸς τὰς Βυζαντινὰς σπουδὰς ἔπανηλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι ὅμως πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ δώσωμεν κατάλογον δλῶν ἐκείνων δοι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔργασφαν περὶ Βυζαντίου καὶ διεπραγματεύθησαν διάφορα θέματα τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι δομος πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ δοῦλον ἐργάζονται, καὶ διάνοιας κατὰ τὰ τελευταῖα αὗτας εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν πρόκειται

εις τὰς ἀναρίως ἐργασίας των. Οἱ Ἀλφρέδος Rambaud, ἔξαφνα, τοῦ δποίου τὸ περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἔργον θὰ μείνῃ κλασσικὸν ὑπόδειγμα σοβαρᾶς, ἔξυπνου καὶ περιεκτικωτάτης μελέτης, ταχέως ἐγκατέλειψε τὰς σπουδᾶς αὐτὰς καὶ ἐπεδόθη εἰς τὸν πολιτικὸν βίον γενόμενος γερουσιαστῆς καὶ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Οἱ κ. Bayet, δστις ἐγράφη τὸ μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον ἀξιολογώτερον βιβλίον περὶ τῆς καθόλου Βυζαντινῆς τέχνης, εἶναι σήμερον τμηματάρχης τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως. Ἀλλ' εἰς ὅλους αὐτοὺς ἐνυπηρέχεν ἡ ἀληθὴ ἄγαπη πρὸς τὰς σπουδᾶς αὐτὰς, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἔργα ταῦτα, τὰ δλίγα, τὰ δποῖα τρόπον τινὰ ἐγράφησαν ὡς πάρεργα, θὰ μείνουν καὶ τὰ ὠραιότερα καὶ τελειότερα ἔργα τοῦ βίου των.

Ἄν δικαστούς αὐτοὺς ἐργάτας ἦ φορὰ τοῦ βίου τοὺς παρέσυρε ἀλλαχοῦ καὶ τοὺς ἀπειμάκρυνεν ἀπὸ τὰς μελέτας αὐτάς, ἀλλ' ἔμειναν καὶ μερικοί, εἰς τοὺς δποίους ἡ ἄγαπη ὑπερενίκησε, τοὺς ἐκράτησεν ἀκλονήτους ἐκεῖ καὶ σήμερον τοὺς ἀναδεικνύει μεταξὺ ὅλων τῶν Βυζαντινολόγων, οἱ δποῖοι πλέον εἶναι πολυτληθεῖς εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ὡς τοὺς ἀληθεῖς στυλοβάτας τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Εἰς τὰς ὠραίας μελέτας των διακρίνεται ὀλοφάνερα ἡ εἰλικρινῆς προστάθεια νὰ φέρουν εἰς φῶς τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς ἀμεροληψίας ἀφ' ἐνός, πατασσοντες ἀφ' ἐτέρου μὲ κτυπήματα δυνατὰ τὰς ἀδίκους προλήψεις καὶ τὰς κακεντρεχεῖς φήμιας. Ἐτσι σκορπίζουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μακρὰν τὸ σκότος, τὸ δποῖον ἐπὶ τόσον καιρὸν περιέβαλε τὴν τόσον διτυχή, περίπλοκον ἀλλὰ καὶ θαυμασίαν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον τῆς ιστορίας τοῦ ἐθνους μας, δπον ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς τῶν Ἑλλήνων ἀπορροφᾶται εἰς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ ἔνα νέον κόσμον ἵσως βάρβαρον καὶ ἔξωτικόν, ἀλλὰ ἀναθάλλει ἀργότερα σφριγῶν, πολύπλοκος, περιέργος καὶ ἀπαστράπτων ἐκ τοῦ ὠραίου φωτὸς καὶ τῶν ἀπέριων χρωμάτων του. Ως ἐκ τῆς ποικιλίας του καθίσταται θάυμασιος, ἔνεκα δὲ τοῦ πλούτου περισπούδαστος καὶ ἔνδιαφέρων. Η ἄγαπη λοιπὸν αὐτὴ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς δποῖος τοὺς ἔξαναγκάζει νὰ εἶναι καὶ εἰλικρινεῖς, τοὺς ὥθει νὰ εἰσδύσουν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς καὶ οὕτω νὰ μᾶς ἀποκαλύπτων εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐπὶ τὸν μελετῶντα αὐτήν, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ καθορίσῃ τὴν Βυζαντινὴν τέχνην καὶ νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν τελείαν κατανόησιν καὶ ἀντίληψιν αὐτῆς, δπότε θὰ ἡμπορῷ πλέον νὰ ἐπιδρᾷ ἐλευθερώς

ἐπὶ τοῦ πνεύματος, τῆς θελήσεως καὶ τῆς αἰσθηματικότητός μας, διότι ἐγκρύπτει ἀληθῆ καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν μέσα τῆς

Η κατὰ τμῆματα λοιπὸν καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη τῶν διαφόρων ἐποχῶν θὰ ἡμπορέσῃ μόνον νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον· καὶ οὕτω θὰ κατορθωθῇ μίαν ἡμέραν νὰ γραφῇ ἡ ἀληθινὴ ιστορία τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Τοῦτο δὲ ἡννόησον κατὰ βάθος οἱ Γάλλοι Βυζαντινολόγοι. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν δὲν ἔχομεν παρὰ ν' ἀναφέρωμεν δύο ὀνόματα, τοῦ κ. Goustaύου Schlumberger καὶ τοῦ κ. Kaρόλου Diehl. Καὶ οἱ δύο, ἀρχαιολόγοι σοφοί, ἐπεδόθησαν εἰς τὰς Βυζαντινὰς σπουδᾶς μὲ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, ἀφοῦ πρῶτον ἔηηφάνισαν ἀπὸ τὸν ἔαντόν τους ὅλας τὰς προολήψεις καὶ ἐπιφράζησαν ἔπειτα, ὡς μόνην πρόληψιν ἔχοντες τὸν ἐνθουσιασμόν των τὸν εἰλικρινῆ. Οἱ κ. G. Schlumberger εἶναι σήμερον ὁ κατ' ἔξοχὴν ιστορικὸς τοῦ δεκάτου αἰῶνος τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Φωτίσας κυριολεκτικῶς τὸ σκοτεινὸν αὐτὸν μέρος τῆς ιστορίας, καὶ διὰ νέων πηγῶν, τὰς δποίας αὐτὸς ἀνεκάλυψε, μελετήσας καὶ ἐξετάσας μὲ ἀκριβειαν τὰ διάφορα χρυσόβυσλα, μολυβδόβυσλα κτλ. τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ δὲ κ. K. Diehl εἶναι ὁ ιστορικὸς τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ιουστινιανοῦ καὶ ὁ μεγαλειτέρας συμβολὰς παρασχὼν εἰς τὴν Βυζαντινὴν τέχνην διὰ τῶν καλλιτεχνικωτάτων παρατηρήσεων καὶ προαγματειῶν τοῦ περὶ τῶν ἐν Ραβέννη σωζομένων ἔργων Βυζαντινῆς τέχνης. Αὐτὸς δὲ ἀκριβῶς προσπαθεῖ νὰ κάμῃ καὶ τὸ νεωτὶς ἰδρυμὲν σεμινάριον τῆς Βυζαντινῆς ιστορίας εἰς τὴν Σοφίανην ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην διεύθυνσιν τοῦ κ. Diehl, πρῶτον ἐργον καὶ δεῖγμα τῆς ἐργασίας τοῦ δποίου εἶναι τὸ βιβλίον ἐνδὲ νέου Γάλλου Βυζαντινολόγου τοῦ κ. Ἀλφρέδου Lombard περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου. Β αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (740-775). Περὶ αὐτοῦ θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Ο ΤΙ οὗτον πρὸ πολλοῦ τὰ πράγματα, τοῦ παρουσίασαν ἀκριβῶς τ' ἀποτελέσματα τοῦ πρὸ τῆς καλλπης ἀγῶνος. Τὴν νίκην ἥραντο κατὰ τὸ πλείστον μὲ κεκτημέναι ἐπαρχιακαὶ ἐπιφροσιὲ καὶ ἡ μάχη ἐκρίθη ἐκ τῆς κατὰ

τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εὐστόχου συγτάξεως τῶν συμμαχῶν. Πᾶσα ἐπαρχία περιμορισθεῖσα ἐν ἑαυτῇ, ἐψήφισεν Ἰδέας καθαρῶς ἐπαρχιακὰς καὶ ἥδιαφρόησεν ἐντελῶς πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν γειτόνων.

Συνεπῶς ἡ ἀριθμησίς τῶν κομμάτων ἐν τῇ βιολῇ καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς μιᾶς ἡ τῆς ἀλλῆς μερίδος, πρόπει νὰ θεωρηθῇ διὰ τὸν ἡμιβολθεῖς τῶν πραγμάτων μελετητὰς ὡς γεγονὸς ἐντελῶς τυχαίον, στερημένον πάσης γενικωτέρας σημασίας. Καὶ ἀντὶ ἐξακοιβωθῆς διὰ της λαϊκής ψηφοφρούας ἀνέδειξεν ἴσχυροτέραν καὶ ἀριθμὸν τῆς αὐτοπλίτευσιν, ἡτοι εἰχεν ὡς πρόγραμμα τὴν τελείαν ὑποχώρησιν τῆς βασιλείας παρεπειλεύσης τῶν κομμάτων, πάλιν πλανᾶται δὲ τὴς συμπτώσεως ταύτης ἔξαγων τὸ συμπέρασμα διὰ τὸ λαὸς ἀπεφάνη οὐ περὶ τοῦ ἀκράτου κοινοβουλευτισμοῦ. Πᾶς δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ τοῦτο σοβαρῶς δταν ἔχωμεν δεδομένον διὰ τὸν ἔκτος δλίγων ἔξαιρεσεων οἱ ἐπιτυχόντες ἀμφοτέρων τῶν κομμάτων ἔξελέχθησαν χάρις εἰς τὸν μικτοὺς συνδυασμοὺς τῆς βιηθείᾳ τῆς ψήφου τῶν ἀντιθέτων;

Τοῦ γενικοῦ τούτου χαρακτηρισμοῦ δὲν διναται, φρονοῦμεν, νὰ ἔξαιρεθῇ καὶ αὐτὴ ἡ ἐκλογὴ τῆς Ἀττικῆς. Εἰς παρελθόντας προσφάτους χρόνους, τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ, κατιστάσησας κυριολεκτικῶς τὸ σκοτεινὸν αὐτὸν μέρος τῆς ιστορίας, καὶ διὰ νέων πηγῶν, τὰς δικαίους αὐτοπλίτευσιν, προσπαθεῖ νὰ κάμῃ καὶ τὸ νεωτὶς ἰδρυμὲν σεμινάριον τῆς Βυζαντινῆς ιστορίας εἰς τὴν Σοφίανην ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην διεύθυνσιν τοῦ κ. Diehl, πρῶτον ἐργον καὶ δεῖγμα τῆς ἐργασίας τοῦ δποίου εἶναι τὸ βιβλίον ἐνδὲ νέου Γάλλου Βυζαντινολόγου τοῦ κ. Ἀλφρέδου Lombard περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου. Β αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (740-775). Περὶ αὐτοῦ θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος.

χιῶν, ἔδωκε τὴν ἀπάντησιν ἀκολουθήσας τοὺς ἐπαρχιακούς αὐτοῦ ἀρχοντας καὶ δώσας εἰς τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν καταληκτικὴν ἐπιτυχίαν. Αὕτη φρονοῦμεν ὅτι εἶνε ἡ μόνη καὶ ἀληθῆς σημασία τοῦ τελευταίου θριάμβου καὶ οὐχὶ δημοφήφισμα ὑπὲρ τοῦ ἀκράτου κοινοβουλευτισμοῦ.

Ἡ ἐπί τινας ἡμέρας ἀπὸ τῶν ἔκλογῶν ἐπικρατήσασα ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν ὀχλοκρατία δὲν ἦτο βεβαίως παρήγορον φαινόμενον. Μετὰ τὴν εἰρηνικὴν αὐτοῦ νίκην δ λαδὸς ἐπανέλαβεν ἡστέχως τὰς ἔργασίας του καὶ μόνον ἀτακτατικά τινὰ στοιχεῖα ἔξηκολούθησαν ἀκόσμως περιτρέγοντα τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτευούσις. Συνέπεια ἀναπόφευκτος τῆς ἔσφαλμένης τακτικῆς, ἥν ἡ κοιλούμησεν ἡ ἔξουσία καὶ ἴδιως ἡ δικαιοσύνη εἰς παραπλησίας ἐν τῷ παρελθόντι περιπτώσεις. Αἱ παρεκτροπαὶ θὰ εἶχον πολὺ σοβαρώτερον χαρακτῆρα, ἐπωφελούμεναι τῆς κυβερνητικῆς μεσοβασιλείας, ἀν μὴ συνεχράτει τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἡ νομιμοφροσύνη τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Καὶ ἡ νομιμοφροσύνη αὗτη τῷ ἐπιβάλλει, ἥδη ὅτε ἀνήλθεν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαιοσύνης πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐνόχων, ἰδίως καθ' ὅσον ἀφορᾶ τὰς ἀρπαγὰς καὶ φθορὰς ἔνεης ἰδιοκτησίας.

Ἡ νέα κυβέρνησις θὰ ἔχῃ κατὰ τὰς πιθανότητας ἐπαρκῆ ἀριθμὸν ὀπαδῶν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, ὅπως διοικήσῃ διμαλῶς καὶ ἐφαρμόσῃ τὸ ὑποσχεδὲν πρόγραμμα τῆς παραγωγικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἔθνους. Ἐπὶ πενταετίαν μείνας ἐκτὸς τῆς ἀρχῆς, ὁ νέος πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως εἰργάσθη ἀνενδότως, καθὰ διαβεβαιοῦται ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἔχει παρεσκευασμένην πλήρη μεταρρυθμιστικὴν νομοθετικὴν ἔργασίαν. Εἰς τοῦτο μεχρι τοῦδε ἡστόχησαν οἱ πολιτικοὶ ἡμῶν ἀνδρες καὶ ἡ πεῖρα τῶν ἀποτυχιῶν τοῦ παρελθόντος εἶναι ὁ καλλιστος τῶν συμβούλων. Ἐν καὶ μόνον ἀπαίτει ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ἔθνος. Τὸν δριστικὸν καταρτισμὸν τῆς βουλῆς τῶν ἀντιποσώπων του καὶ τὴν ἔναρξιν σοβαρᾶς ἔργασίας ἄνευ ἀπωλείας πολυτίμου χρόνου.

Η πρώτη νομιμετικὴ ἔργασία, ἡ ἀποτελοῦσα τὸ θεμέλιον πάσης σοβαρᾶς σκέψεως περὶ βελτιώσεως τῶν πολιτικῶν ἡμῶν πραγμάτων, εἶναι ἡ μεταρρύθμισις τοῦ κανονισμοῦ τῆς βουλῆς. Ἡ διὰ τῆς ἀπεραντολογίας περὶ τὰς ἐπερωτήσεις καὶ τῆς καταχρήσεως τοῦ ἐλεγκτικοῦ

δικαιώματος κωλυσιεργία, ἡ ὑποβολὴ ἐνστάσεων ἀπαρτίας ἀλλεπαλλήλων, ὑποστηριζούμενη διὰ τῆς φυγῆς αὐτῶν τῶν ἐνισταμένων καὶ παντοῖαι ἀλλαι περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν συνεδριάσεων τῆς βουλῆς ἀκοσμίαι ὑποσκάπτουσιν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει τὴν ἐπὶ τῷ μέλλον τοῦ ἡμετέρου κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος πεπούλησιν καὶ βλάπτουσιν οὐσιωδῶς αὐτὴν τὴν συνταγματικὴν ἴδεαν. Ὁ κ. Θεοτόκης ὑπεσχέθη ὅτι ἡ τροποποίησις τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ἔσται ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ μελημάτων. Τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην ὀφείλει ἀπέναντι τοῦ ἔθνους νὰ τηρήσῃ ἥδη καὶ ἀν ἔτι μειοψηφῆ. Ἰδίως ἐὰν μειοψηφῆ. Θυσιάζων τὰ ταπεινὰ καὶ πρόσκαιρα τοῦ κόμματος ὅπλα ἀπέναντι τῶν ἀνυπολογίστων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ κόμματος του, ἐν τῷ μέλλοντι ὠφελημάτων, θὰ δεῖξῃ μεγίστην πολιτικοῦ ἀνδρὸς περίνοιαν.

Ο κ. Δηλιγιάννης διευθύνων τὴν πλειοψηφίαν, ἔξασφαλίζει διὰ τῆς τοιστής μεταρρυθμίσεως τὴν σοβαρότητα τῶν ἐπὶ τῆς νομοθετικῆς ἔργασίας συζητήσεων, ἀνυψώνει τὸ κοινοβούλιον εἰς περιωπὴν ἐπιστημονικῶς βουλευούμενον σώματος καὶ στηρίζειν ἐπὶ ἀκλονήτων ἴδρυμάτων τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα μέλλει οὕτω νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ ἔθνος τὴν ὑψίστην τῶν μέχρι τοῦδε ὑπηρεσίων του. Ἡ εἰλικρινὴς συνεννόησις τῶν δύο ἀρχηγῶν εἶναι ἵκανη ἀκόπως νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα. Ἄλλ' ἀν εὗρη τὴν μειοψηφίαν σήμερον ἀντιδρῶσαν, δύναται δ κ. Δηλιγιάννης νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τὸν κ. Θεοτόκην τὰς ὑποσχέσεις του καὶ εἰς τοῦτο θὰ παρακολουθήσῃ αὐτὸν τὸ ἔθνος ἀπαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΙΓΑΙΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Tὰ γνωτερινὰ ἀπόδοτα.

Ποῖος κτυπᾷ;

Ἐγώ.

Καὶ ποῖος εἶσθε σεῖς;

Δὲν ἔχω γὰρ δώσω λόγον.

Ἐξω φρενῶν! Τότε τί θέλετε τέλος πάντων καὶ μοῦ κτυπάτε τὴν πόρτα;

Κύριε μου, εἶμαι διαδηλωτής.

Μὰ ἐγὼ δὲν πολιτεύομαι. Εἶμαι γεωπόνος καὶ κάμνω μελέτας περὶ τοῦ μίγματος τῶν ἔλληνοτουρκικῶν καπνῶν.

Μελέτας εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχήν! Θὰ ἔρθω μέσα καὶ θὰ σου πετάξω τὰ βιβλία! Εἴβαξω!

— Πῶς;

— Θέλω νὰ ἀκούσω τὸ πολιτικόν σου φρόνημα.

— Δὲν ἔχω!

— Ἐπρεπε νὰ ἔχῃς. Πῶς θὰ διορισθῆς μεθαύριον;

— Δὲν θὰ διορισθῶ,

— Ψεύδεσαι. Ἐὰν εἶσαι Ρωμηός θὰ τὸ ζητήσῃς ἀσφαλῶς. Αὐτὸ τὸ δύνειρον τὸ ἔχετε δλοὶ ἀπὸ τὰ σπάργανα. Εἶσαι Ρωμηός;

— Ναί. Ἐγενήθην εἰς τὸν δῆμον Καλωπίου, ἐτῶν 38, χριστιανὸς ὁρθόδοξος καὶ ἔγγαμος.

— Κορδόνι ἢ ἐλιά;

— Τίποτε, χριστιανέ μου!

— Μυρτιά, ἵτιά, πιπεριά;

— Οὔτε.

— Μὰ αὐτὸ εἶνε ἀκατανόητον. Μὲ ἐμπαίξεις, ἀδηλεῖ. Λοιπὸν θὰ σου σπάσω τὴν πόρτα καὶ θὰ τὸ μάθω διὰ τῆς βίας. (Ἀκούονται φρικτοὶ κρότοι.)

— Βοήθεια! Βοήθεια! Δὲν ὑπάρχει ἔξουσία ἐδῶ;

— Υπάρχει, ἀλλὰ ὅχι τὴν στιγμὴν αὐτήν. Ἐξηφανίσθη χθές. Θὰ ἐμφανισθῇ πάλιν αὐτὸιν ἡ μεδαύριον. Παραδίδεσαι λοιπὸν ἥ ὅχι;

— Λυπήσου με, ἀν θέλῃς, καὶ εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σου. Πολιτικὸν φρόνημα δὲν ἔτυχε νὰ ἔχω. Θὰ ἀκολουθήσω τὸ ἴδικόν σου.

— Αναψε λοιπὸν ἔνα βεγγαλικὸν ἀπὸ τὸ παράνυδον. Εἶμαι διαδηλωτής.

— Τί θὰ εἰπῇ διαδηλωτής;

— Διάβολε, πάγτοτε ἔννοεις νὰ διοικήσαι μὲ τὸ Σύνταγμα; Εἶμαι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, τὸ Κράτος, ἡ Βουλή, ὁ νόμος, ἡ ἔσω καὶ ἡ ἔξω Ελλάς.

— Μόνον;

— Καὶ αἱ ἀποκίαι μαζύ Εἶμαι τέλος πάντων ὁ ἔλληνικὸς λαός.

— Καὶ πῶς εἶσαι τόσον βραχνός;

— Ἐζητωραύγασα πολὺ ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν μου. Ἄλλ' αὐτὸ θὰ περάσῃ μὲ μία γαργάρα. Τὸ σημαντικὸν εἶναι διὰ ἀπέκτησα ἐλευθερίας.

— Α, ναί! Τὰς ἐνθυμοῦμαι ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Οἱ Ἑλλήνες εἶναι ίσοι ἀπέναντι τοῦ νόμου...

— Οχι αὐτάς ἡ λίθιε! Αὐταὶ εἶνε παλαιαὶ, ἀλλὰ δὲν ἥσαν ἐπαρκεῖς. Ἐχρειάζοντο ἀλλαι. Πρὸ διάλιγου ἐκτύπησα ἔνα ιππέα δ ὁποῖος ἥλθε νὰ μοῦ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν, ἀκοῦτε κεῖ τὴν τάξιν; Τοῦ ἔδωσα λοιπὸν μία εἰς τὴν πλάτην. Δὲν νόμιζαν ὃ τοῦ ήλιον σπώεις ὁ Ἡρακλῆς, ἡ τῆς πρωΐας δόπιος ἡ Δάφνη.

Νομίζω ὃτι μιά τινας ἑκατονταετηρίδας δὲν εἶνε δύσκολον νὰ συντηρεῖται τοῦ νόμου». Ἰδού λοιπόν. Τώρα κτυπῶ τὸ πόρταν σου. Ἡμπορῶ νὰ τὴν σπάσω, χωρὶς νὰ μὲ ἐμποδίσῃ κανείς. Ἡμπορῶ νὰ σὲ ἀρπάξω καὶ νὰ σὲ κρεμάσω εἰς τὸν στῦλον τοῦ τηλεγράφου. Αὐτὸ λέγεται ἐλευθερία. Μήπως εἶσαι, ἄθλιε, ὑπὲρ τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου;

— Ὁχι, ὅχι, διὰ τὸ δνομα τοῦ Θεοῦ...

— Καλά! Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν θὰ τὴν ἐγγύτωνες. Ἐννοῶ νὰ τηρήσω ἀλώβητον τὴν θρησκείαν μου. Πήγαινε τώρα, διότι βιάζομαι νὰ σκοτώσω μερικούς, οἱ δοποῖοι ἔχουν ἀντίθετον ἐκλογικὸν φρόνημα.

— Αν ἀγαπᾶτε μὴ φεύγετε ἀκόμη...

— Λέγε σύντομα τί θέλεις.

— Λαμπράνω τὸ θάρρος νὰ σᾶς συστήσω ησυχίαν. Αὐτὴ ἡ ἀταξία σᾶς κακοσυνιστᾶ εἰς τὰς Δυνάμεις. Ξεύρετε, τὸ ἔξωτερικὸν ζήτημα τῆς Ελλάδος εἶνε κυρίως ἐσωτερικόν. Πῶς νὰ σᾶς τὸ πᾶ; Ημεῖντον νὰ σᾶς κάμουν κατωχίν.

— Κατοχήν; Τί θὰ πῇ αὐτό;

— Ίδού. Εἶνε μία γροθιὰ Ἐγγλέζου ἡ Γερμανοῦ πεζοναύτου ἡ δοποία θὰ πέσῃ αἰφνίδιως εἰς τὸ κεφάλι σας.

— Πῶς;

— Δὲν ἡμπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω τὸ πῶς ἀκοιβῶς, ἀλλὰ κατέπως ἔτσι εἶνε. Καὶ τότε πλέον δὲν θὰ κάμνετε ἐκλογὰς, οὔτε θὰ μοῦ σπάζετε τὴν πόρτα.

— Αδύνατον! Δὲν φοβοῦμαι κανένα. Εἶμαι δὲ ἔλληνικὸς λαός δὲν ἔλευθερωθεῖεις ὑπὸ τῶν πατέρων μου...

— Αχ! δ Θεός νὰ τοὺς συγχωρήσῃ δι' αὐτὸ ποῦ ἔκαμαν.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

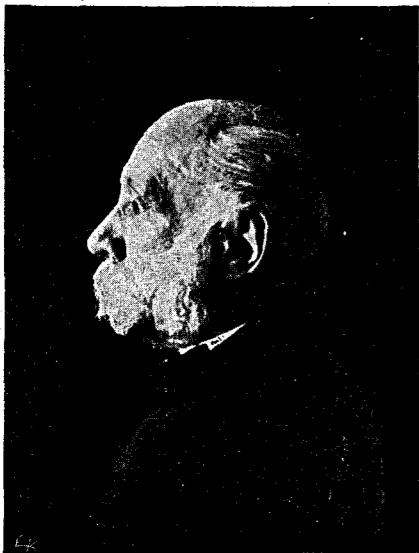
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Θ. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐνας πολέμιος τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας καὶ τοῦ Μάξ Μύλλεο ἴσχυρίζετο μὲ δρκετὴν σοβαρότητα διὰ μετ διάλιγα ἔτη, στηρίζομενος κανεὶς εἰς τὰς ὑπερβολὰς καὶ τοὺς παραληποδισμοὺς τῆς ναπολεοντείου ἴστορίας, δὲν ἥτο δύσκολον νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ νὰ ἀποδεῖξῃ διὰ τὸ Ναπολέοντα ἀγῆκεν εἰς τοὺς ημιθέους, δὲν δὲν ὑπῆρξε ποτὲ καὶ διὰ ὥτο ἥτο καὶ αὐτὸς μία προσωποποίησις τοῦ ἥλιον σπώεις ὁ Ἡρακλῆς, ἡ τῆς πρωΐας δόπιος ἡ Δάφνη.

Νομίζω διὰ μιά τινας ἑκατονταετηρίδας δὲν εἶνε δύσκολον νὰ συντηρεῖται τοῦ νόμου, διὰ μιὰ διοικητικὴ κανεὶς ἐπίσης διὰ καὶ διὰ δημοφήφισμα εἰς τὴν στῦλον τοῦ τηλεγράφου. Η λατρεία τῆς δό-

ποίαν δ λαδὸς ἔδωκεν εἰς τὸν κ. Δηλιγάννην. τὰ ὄνόματα μὲ τὰ ὄποια τὸν περιέβαλε καὶ τὰ ὄποια ἀνήκουν εἰς τὴν μυθολογίαν καὶ εἰς τὰς ίσυδαικάς καὶ χριστιανικάς λατρείας, τὰ ἐμβλήματα ἀκόπι τοῦ κορδονίου – συμβόλου τῆς Ἰσχύος καὶ τῆς συνεχείας – θὰ περιπλέξουν ἀρκετά τοὺς ἴστοροικούς καὶ θὰ χρησιμοποιήσουν εἰδικῶς τοὺς μυθογράφους. Καὶ οὐδισμένως κάποιος φριτητής τῆς φιλολογίας μετά πεντακόσια ἡ χλιδία ἔτη θὰ δώσῃ τέρμα δριτιόνων εἰς τὰ συζητήσεις καὶ τὰς ἔρεντας ἀποδεικνύνων ὀφθαλμοφανῶν εἰς σοβαράν μονογραφίαν χιλιοσειδίου ὅτι ὁ κ. Δηλιγάννης ὑπῆρχε ἔνα κράμα εἰδωλολατρείας καὶ χριστιανισμοῦ, ἔνας ήρως μετέχων τοῦ Σαρβαῶν τοῦ ὄποιον ἐλάπει τὸ ὄντα καὶ τοῦ Κρονίωνος καὶ τὸν ὄποιον ἐλάρτευον παραδόξως περὶ τὸ 1910 μετά Χριστὸν διὰ σανίδων καὶ δι ἀναρτήσεως κυρδονίων.

ουαίνων καὶ διὰ αὐτήσιούς τους κρύσσουν·
Καὶ εἰδότων ὅτι οὐ μορφὴ τοῦ κ. Δηλιγιάννη
θὰ δώσῃ λαβὴν εἰς τὰς τοιαύτας παρεξηγήσεις. Ἐλά-
χιστα πρόγματα θὰ ἔχῃ νὰ ἐπιδιορθώσῃ ἕνας μυθο-
γράφος τοῦ μέλλοντος ὅπως ἀνακαλύψῃ εἰς αὐτήν τὰ
αὐτά καρκοτηριστικά μὲ τὴν μορφὴν τοῦ Ἱερωπᾶ οἵαν
την ἔχαρες ὁ Μιχαὴλ· Ἀγγελος εἰς τὸν θόλον τῆς Σιξ-
τίνας καὶ ὅπως εῦρῃ εἰς αὐτήν ἔνα κράμα καταπλήσ-
σον βυζαντινῆς ἴερατικότητος καὶ ἵταλικῆς μεγαλο-
πρετείας ἡ δοτία τὴν καθιστᾷ ἐνδιαφέρουσαν καὶ
συμπλεγόταν.

συμπατεστάτην.
Δέν θά είνε παρόδοξοί ἄλλως τε αὗται αἱ πλάναι τῶν μεταγενεστέρων ἀφοῦ ἀπὸ τόρα ἡμεῖς ἀρχῆς ομεν νά κατατίσσομεν τὸν κ. Δηληγιμάνην μεταξὺ τῶν πραγμάτων τῶν ἔξαιρετικῶν καὶ τῶν ὑπερφυσικῶς ἐνοργάντων.

Διότι πρέπει νά παραδεχθῆτε, σᾶς παρακαλῶ, ότι διάνθρωπος αὐτὸς ούτοιος δὲν γνωστός πότε ἐγενήθη ἀλλ' ούποιος ἐφθασε ηδη εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς ἀνάπτυξεως καὶ τῆς ἔξαντλησεως καὶ ού ποτος μολαταῦτα. ἔχει ὅλα τὰ δῶρα τετραπλῆς νεότητος, - οὗτοι διάνθρωποι αὐτὸς ὅστις ἐφυλάκισε ἐντὸς τοῦ τὴν ἡσηρότητα, κρατεῖ αὐχμάλων τοὺς διφθαλμούς του τὴν ζωὴν, παίζει μὲν τὴν δρᾶσιν, ἀψηφεὶ ὅλας τὰς φυσικὰς δυνάμεις—εἰνὲ ὑπέτερος. Διότι πρέπει νά παραδεχθῆτε δότι ού διάνθρωπος αὐτὸς ὅστις κατασκόπισε τὰ

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

ἀναβάσεις, ἀνέμους καὶ βροχάς, θυμοὺς στοιχείων καὶ θυμοὺς ἀντιθέτων, χειραψίας καὶ φιλήματα, ὅλας τὰς ζητωκραυγὰς καὶ ὅλας τὰς ἀνθοδέσμας, ὁ ἀνθοδωπός αὐτὸς ὅστις ἐπιτρέψας ἀπὸ ἔνα ταξέδιον ὀλόκληρον τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἡσθάνθη τὴν δύναμιν νὸς ἐκφρώνησῃ ἐκατὸν ἀκόμῳ λόγους προστιθεμένους εἰς τοὺς χιλίους τοὺς δοπίους εἰλές ἀπαγγεῖλη εἰς τὰς περιοδείας τους καὶ μετὰ ταῦτα εἰλές τὴν δύναμιν ἀκόμη νὰ σχεδιάσῃ νὰ φωτίσῃ μίαν ἐπανάστασιν καὶ νὰ τῆς μειδιάσῃ, ὅτι δὲ ἀνθρωπός αὐτὸς ὅστις ἐπειτα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἔχει καὶ τόφος τὸ σθένας νὰ μειδιᾷ νὰ χαιρετᾶ καὶ νὰ είνει ἐτοίμας νὰ ξαναρχίσῃ — ὅτι ὁ ἀνθρωπός αὐτὸς ἀποτελεῖ φαινόμενον.

Καὶ πρέπει νά σημειώσωμεν ὅτι δὲν είνε δύσκολον ἡ ιστορία νά μή αναφέρη μόνον τὸν κ. Δηλιγιάννην ὃς φαινόμενον ἀντοχῆς ἔτῶν καὶ κοπώσεων ἀλλὰ καὶ φαινόμενον ἐλληνικῆς εὐθυμίας καὶ δεῖγμα ἐλληνικῆς φυλῆς. Διότι, σημειώσατε ὅτι δὲν ἄνθρωπος αὐτὸς ὅστις ἔχει μίαν εὐγένειαν μιαρολόγον, καὶ ὅλως γαλατικήν, ὅστις τίνει σουμάδας καὶ ὅχι οἶνον, ὅστις ὑμεῖς ἀπταίστως διαφόρους γλώσσας, δὲ ἄνθρωπος αὐτὸς ὅστις ἔξιτερικᾶς ἐπὶ τέλους είνε μᾶλλον εὐρωπαῖος, ἔχει μολαταῦτα ὅλην τὴν λεπτήν, τὴν ὁδύσσειαν, τὴν γεμάτην ἀπό μαιανδρούς, στροφάς, εὐντροφίας καὶ ἀπόροστα καὶ λεπτὰς πονηρίας, εἰσφέναν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ὅποιος ὑπῆρχε οὗτος ἀνέκαθεν ἀπὸ τῶν ἐμηρικῶν χρόνων μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως. "Ἐγει πνεῦμα λεπτὸν καὶ ἔχει ἴνανότητα σπανίαν κοὶ ἀν εἴχε καὶ θέλησην σταθεράν καὶ ἀν εἴχε καὶ ἀκαμψίαν, θὰ ἦτο μεγάλος πολιτευτής καὶ μεγάλος ἀνήρ. Καὶ μὲ σσα προτερήματα ἀλλως τε ἔχει είνε ἥδη ὁ ἔξοχότερος πολιτευτής τῆς Ἑλλάδος, είνε δὲ μᾶλλον πεπειραμένος ἀνὴρ τοῦ Ἐλληνικοῦ κοινοβυζαντίου Ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας εἰς ἐποχὴν ἀγρίαν ἀκόμη ὅταν εἰς τὰς ὁδοὺς ἔκλεπτον τὰ φέσια τῶν διαβατῶν — καὶ διηγεῖται ἀμπικτικῶς δὲ κ. Δηλιγιάννης πάντα τοῦ ἔκλεψαν καὶ τὸ ἴδιακόν του φέσι — μίαν νάκτα ἀσέληνον; ὅταν μὲ φωτανέλαιν, μελαγχολικά, ὡς ἐπαρχιώτης διέτρεχε τὴν πρωτεύουσαν τὴν ὅποιαν ἔμελλε νά κατακτήσῃ — δὲ κ. Δηλιγιάννης ἔλαβε καιρὸν νά μάθῃ δόλκαληζον τὴν Ἑλλάδα καὶ νά την πατῆῃ εἰς τοὺς δακτύλους του. Ή πολιτικὴ ἔγινε σύνγρυς του καὶ ὁ βίος του ὁ αὐτηρότατος διῆλθε δόλκαληρος εἰς μίαν πάλην εὐγένητη τῆς ὅποιας δόλοεν γενέται τοὺς τελευταίους καρπούς.

Ἐπει πλέον τετραμένα τὰ ὀνόματα τοῦ μεγάλου γέ-
γοντος καὶ τοῦ Κροῦγερ τὰ ὅποια ἀποδίδουν οἱ λο-
στροὶ εἰς τὸν κ. Δηλιγιάννην. Μολονότι ὑπερβολικά τὰ
ὄνόματα αὐτά ἔχουν πολλὴν τὴν ἀλήθειαν. Ἐν μικρο-
γραφίᾳ καὶ οὐ: Δηλιγιάννης εἶνε ὁ μέγας γέρων μας καὶ
εἶνε ὀλίγον ὁ Κροῦγερ μας ἀν̄ ὅχι διὰ τίποτε ἀλλο
ἀλλὰ διότι εἶνε ὅσον ἐκεῖνος φρούριος καὶ ὅσον ἐ-
κεῖνος ἀκέραιος ἀν̄ δὲν εἶνε ὅσον ἐκεῖνος ἴσχυρὸς καὶ
βιβλικός.

Ο και Δηλιγιαννης ἄλλως τε, ὅστις εἶνε γέρων—εἰς τοῦτο διδούσει μὲν ὀλους—ἀνηφεῖ καὶ προκαλεῖ τὰ ἔτη. Ἡ φυσιογνωμία του ή θαλερά ἔχει καταλύση τὸν χρόνον καὶ τις οἰδε τὸν ἀπόδοστα μᾶς ἐπιφυλάσσει καὶ τις οἰδε μήπως ή τετάρτη αὐτὴ πρωθυπουργία μᾶς ἀποδεῖξῃ τὸν κ. Δηλιγιαννην δχι μόνον κυβερνήτην μὲ ίκανότητα, μὲ εὐγλωττίαν, μὲ ευφυΐαν, ἄλλα καὶ μὲ θέλησην καὶ μὲ ἀπόφασην χωρὶς ρυμουλκίας καὶ χωρὶς ἀδυναμίας. Ὄλα εἰνε πιθανά μὲ τὸν κ. Δηλιγιαννην ἀκόμη καὶ μια πρωθυπουργία παροιμιώδης ή δύοια νά τὸν κάμη πραγματικῶς ἀξιον τῶν μεγάλων ἐπιθέτων τὰ δύοια τοῦ ἀποδίδουν. Υπὸ τὸν δρίζοντα τὸν γαλανὸν τῆς Ἐλλάδος καὶ μὲ εὐστροφίαν δρον τοῦ διατρέποντος Γορτυνίου σδα εἶνε δυνατὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα ἀκόμη.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ Κ. ΛΕΟΝΤΙΟΥ.— Ἐνα καλοκαιρινὸν ἀτόγευμα, μελαγχολικὸν καὶ βαρύν, ὑπὸ τὰ ἀκίνητα καὶ σιωπὴλά πλατάνια τῆς δεξιαμενῆς, ὁ φίλος μου μοῦ ὅμιλουσε περὶ τῆς ἀδελφῆς του :

Μέ είχεν εύοη ἐκεῖ, καθήμενον μόνον, καὶ διέκοψε τὴν ὁμηρῆν μου, διὰ νὰ μοῦ διηγηθῇ μίαν συνήθη ἴστορίαν.

Ἡ ἀδελφὴ του, ἔνα ἀγγειλικὸν πλάσμα, μίαν ἡμέραν ἔξαφνα προσεβλήθη ἀπὸ Ισχυρὸν πυρετόν, ὅστις ἐπανῆλθε τὴν ἐπαύριον, ἐπανεῖ τὴν μεθεπομένην, ἐπανελήφθη καὶ πάλιν, καὶ τέλος τὴν ἐμάρανεν ὡς λουλούδια ἀνοιξάτικον, τὸ δποιὸν δὲν ἔχαρη τὴν ζωὴν παρὰ διὰ μίαν πωνίαν.

Μέσα είς ἔνα μικρὸν λεύκωμα, τὸ δόποιον ὁ ἀδελφός της τὴν ἐπαύριον τῆς συνομοιάς μας ἔκεινης, μῷ παρέδωκε, ἡ κόρη προσταθεῖ νά στιχοποίησῃ δόλην τὴν ὁδύνην τῆς ψυχῆς της, δῶλον τὸ ἄλγος τοῦ σώματός της, τὴν τουφερότητα τῶν αἰσθημάτων τοῦ, τῶν ἀδιατλάστων ἀκόμη, τὴν ἀγάπην τῆς πρὸς τὴν μητέρα της καὶ τὸν ἀδελφόν της, τὴν λατρείαν της, μιαν Ἱερᾶν λατρείαν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς της, τὴν πίστιν τῆς πρὸς τὰ θεῖα, τὴν εἰρηνήσιν τῆς πρὸς τὰ μάταια, τὴν εἰρωνείαν τῆς πρὸς τὰ ἀνθρώπινα τὰ ἀστατα καὶ τὰ παροδιανά.

Πολλαὶ τῶν στροφῶν αὐτῶν, διοικούσουν μὲ τῶν νεοσσῶν τὸ ἀμφίβολον καὶ ἀπόλυτον πέτεγμα, τὸ παραπιθέμενον μεταξὺ ἐνὸς κλαδιοῦ καὶ μιᾶς στέγης, εἶνε ἀλλήθες τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κλαδί καὶ ἡ στέγη κατόπιν τί συμπαθητικά πού ἀφήνονται ἀντηχοῦν τῶν ἀδασκαλεύτων ἔκεινων ψαλτῶν τὰ τερετίσματα!

Τὰ τραγουδάκια τῆς ἀτυχοῦς κόρης εἶνε πραγματικῶς πανομοίωτα τῶν κελαδημάτων τῶν πτηνῶν, ἀθώα καὶ ἀνέπιτήδευτα. Διαφέροντα μόνον κατὰ τὸ πρόσχαρον καὶ φαιδρόν, τὸ ὅποιον ἐλλείπει δυστυχῶς ἀπὸ ἔκεινα, βούτηγμένα εἰς τὸ πένθος καὶ εἰς τὴν θλιψίαν.

Τί χαριτωμένη ἀφέλεια καὶ ἄγνοια, ἀκόμη, μερικῶν στοιχειωδῶν στιχουργικῶν κανόνων! Ή ἀτέλεια τοῦ στίχου, ή ἀδειάστης τῆς συνθέσεως, δὲν ἐλαττώνει ποσάς τὴν πρότην ἐντύπωσιν. Ήτις χαράσσεται ὃς διὰ μαχαιρίδιον εἰς τὴν καρδιάν, τὴν ὅποιαν κάμψει γὰρ αἴμασσον καὶ γὰρ ἀλγῆ ἀπειρως.

ΣΤΟ ΚΑΝΘΑΙ ΜΟΥ

**Καντῆι μον, μὴ τρεμοσθῆις καὶ μὴ πολυθαυπώνης
Γιατί τοις μαύρονς πόνονς μον ἐσν τοὺς βαλσαμάντεις.
Ἐσδ εἰδή ή μόνη συντροφιὰ στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
Ἐσν ποῦ θὰ μάκολονθᾶς ἀκόμα καὶ στὸν "Ἄδη.
Ἀλήθεια, ἀχρὶ καντῆι μον, φέγε μον νὰ μον δειχνης
Την Παναγία μὲ τὶς ωχρὲς ἀκτίνες δπον οίχνεις,
Γιατί εἰν' δ μόνος μάρτυρας τὸν πόνων ποῦ περιῶ
Καὶ κάνει με τὰ βάσανα τὰ τόσα νὰ ἔχω.
Ἐσν μὲ τὸ ξανθό σου φῶς τὴ σοτεινὰ μον οβύνεις
Παρθένησσα στὴν ἔδημη καρδοῦνται ἐσν μον δίνεις,
Ἐσδ εἴσαι ή μόνη συντροφιὰ στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
Ἐσν ποῦ θὰ μάκολονθᾶς ἀ..μα καὶ στὸν "Άδη.**

ΣΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ

*Ωραῖα Ζάκυνθο,
Δὲ σὲ γνωρίζω
Οὓς παιδάρι σου
Εἴμαι κὶ ἐγώ.
Κινήσῃ καὶ δέ σείδα,
Γλυκεία πατρίδα,
Μέσσα στὰ στήθεια μου
Ἐσαι μονάς*

Τὸ τελευταῖον ποίημα τῆς κόρης, γραμμένον μὲν μολυβδοκόνδυλον εὑρίσκεται εἰς τὸ ἔξωφύλλον τοῦ λευκώματός της. Εἶνε ἔνα σπαρακτικώτατον δίστιχον.

*"Οταν ἀνθίσ' ἡ μυγδαλιὰ στὸ χρόνο ἐτοῦτο ἀπάντη
Τότε κὲ ἐγὼ σὰ λούκουδο θὰ πέσω γὰ πεθάνω.*

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο κ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣε ίς τὸ σημειωνὸν ἄρθρον του περὶ τῶν «Προτυλαίων» γράφει : «καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ δύοι δὲ ὑπέφερουν τὴν δημοτικὴν γλώσσαν του· Βλαχογιάννη, τὴν κονδαστικὴν εἰς τὴν πεζογραφίαν του. Οι πάντων ἐνέκα τοῦ ὑφους κλεῖται.

Ομοιογούμενοι δέ είμεθα έξι ἔκεινων, οἱ δόποιοι δὲν ὑποφέρουν τὴν γλῶσσαν τοῦ κ. Βλαχογιάννη δχι τόσον ἔνεκα τοῦ ὑφους ὅσον δι' αὐτῆν τὴν γλῶσσαν, η δοπία δὲν ἔχει πολλήν σχέσιν, δὲν λέγομν μὲ τὴν καθαρεύουσαν, ἀλλὰ μὲ τὴν ὁμιλουμένην τὴν ὁμιλουμένην ἀπὸ ἡμᾶς ὅλους καὶ δχι ἀπὸ τὸν χωρικόν. Πολλάκις ἐλέχθη καὶ ἐγράφη ὅτι ἡ γλῶσσα ποὺ γράφουμεν πρέπει νὰ εἰναι ἡ γλῶσσα ποὺ ἀκοῦμε βυζαντίνοντας τὸ γάλα τῆς μητέρας μας. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην τὴν μακρινὴν μέχρι σήμερον, ποτὲ δὲν ἤκουσαμεν γυρφω μας τὴν γλῶσσαν τοῦ κ Βλαχογιάννη — καθ δὲν τὴν ἔκτασίν της ἐννοεῖται. Και δὲν ἐννοοῦμεν ἡ φιλολογικὴ γλῶσσα νὰ εἰναι ἀπλὴ ἀντιγραφὴ τῆς καθημερινῆς, διότι τότε δὲν θὰ είλη κανέναν καλλιτένα νικών γνώσιμα, οδύτε καρακατῆρα ἀλλά ἡμπορεῖται κανεὶς ἄφοβος νὰ είπῃ ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ κ. Βλαχογιάννη εἰναι συχνὰ παράδοξος, ἐπαναστατική, μὲ βεβιασμένην ὁμοιομορφιαν, τείνουσα νὰ τινέῃ μέσα εἰς τὴν ἐξήγητον τῆς φράσεως καὶ τῆς λέξεως, τὸ αἰσθητό καὶ τὴν ποίησην ποὺ πλημμυροῦσσον τὸ ἔχον τοῦ διατετοῦν λογίουν.

ΕΙΣ τὸν νέον τόμον του, ἐπιγραφόμενον «*Vus du dehors*» ὁ Μάξ Νορδάου γράφει μὲν ἀρκετὰ δηκτικὸν ὑφος περὶ τῶν Γάλλων συγγραφέων καὶ ποιητῶν. Δὲν είνει ἄγνωστοι αἱ ἴδαι τοῦ συγγραφέως τοῦ «*Εκφύλισμοῦ*». Ἡτού τόσον μεγάλη η ἐπιτίχια τοῦ βιβλίου του. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐλληνικὴ μετάφρασις ἔχει ἔξαπτληθή. Τὸν Γεωργίαν ἐπιστήμονα πειράζει καὶ στενοχωρεῖ ἡ δόξα τῶν ἀλλών. Γνωρίζομεν, λέγει, πᾶς ἐδημιουργῆθη ή δψυμος δόξα τοῦ Βερδαλα. Μέχρι τέλους τῆς ὠδώμους ἡλικίας του ἔγραφε χωμένος στὴ γνωιά του χωρὶς ψυχὴ ζῶσα, ἐκτὸς ὅλης των φιλῶν, νά προσδέξῃ εἰς αὐτόν. Αἱ συλλογαὶ του, αἱ ὁποῖαι ἐτυπώνοντο εἰς ὅληγα ἀντίτυπα, ἔμεναν διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐκδόσου, ὁ δποῖος ἐμιάνετο ἔξι δργῆς. Κανένας ἀγοραστῆς δὲν ἀντηλασσε τὸ χρῆμα του μὲ τὰ χαριτὰ τοῦ Βερδαλον καὶ κανένας κριτικὸς δὲν τὸν ἐλαύοντο μὲ μίαν γραμμὴν ἐπάνου η ἔστω καὶ καταδίκης. Εἶχε περασμένα τὰ 40, ὅταν ἔξαφνα τὸν ἀνεκάλυψαν. «Ο Χριστόφορος Κολόμβος του καὶ ὁ Ἀμέρικός του ἦσαν ὁ Ιωάννης Μωρεάς καὶ ὁ Μαρούκος Μπαρόρες. «Οι δύο θρυψώδεις κόκκοροι μᾶς ἔξεκούφαναν μὲ τὸ εὐδημά των». Καὶ προσθέτει: «Ο Βερδαλός ἔκαμε τρία τέσσαρα καλὰ ποιήματα. δχι περισσότερα».

Μερι τού Μαυριών Μπαρόδες είναι πολὺν ἐνδιαφέροντα νησιά την περιοχή της θεωρίας τοῦ συγγραφέως τὴν δοιάν την αναπτύσσει εἰς τὸ βιβλίον του *Les Déracinés*. «Ο συγγραφεύς, λέγει ό Μάξ Νορδάνος, βεβαιώνει δτὶ αὐτῷ τὸν ἀνθρώπον, διὰ νὰ φέρσῃ τὴν πλήρη ανάπτυξίν του, πρέπει νὰ μείνῃ ὁμοιομένος εἰς τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος του. Τὸν καταδικάζει εἰς μίαν ζωὴν πολύποδος ἡ φυσική. «Ετοι κρίνουν οι συντηρητικοί δὲ τῶν μηρῶν, ὡς ἀποτελέσματα μετα-

Είς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, ὅπου συνήθως ἐσταθμεύομεν δύο ή τρεῖς ημέρας, ὁ βασιλεὺς κατέλινεν εἰς τὴν ἔηράν, παρεσκευάζοντο δὲ πρός ὑποδοχήν του αἱ εὐπροσωπότεροι οίκαια τῶν πόλεων. Εἰς τὴν Λευκάδα ὁ βασιλεὺς ἐφιλοξενήθη εἰς τὸ τέως διοικητήριον, τὸ δόποιν πρό διλγονού μόλις εἶχε κενώσει ὁ συνταγματάρχης Σεμπράϊτ ἡ ὧς δὲ ίδιος ἐπροτίμω νά λέγεται βαρώνος Δ'. Ἐβερτον, ἀξιωματικὸς δοτις εἶχε διοικῆσει μετά πολλῆς δεξιότητος τὴν νῆσον. Ἐχασμορήσαμεν εἰς τὸ προσάλιον τῆς οἰκίας ἐκείνης μετά τὸ πρόγευμα, περιμένοντες ὑπὸ τὴν σκιάν ἔνὸς μεγάλου φοίνικος τὰ ἄλογα διὰ νά πάμε εἰς μίαν ἐκδομήν εἰς τὰ περίχωρα, δταν ἔνας ἀπὸ τοὺς καλεσμένους τοῦ βασιλέως, ὁ κ. Βαλαωρίτης μεγαλοκηματίας τῆς νῆσου δοτις εἶχε, φάνεται, καποιαν φήμην ὡς ποιητής μᾶς είπεν, ἀπαντῶν εἰς μίαν παρατήρησιν διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο δεῖγμα τῆς φυτείας τῶν μεσημβινῶν χωρῶν, ὅτι ὑπῆρχε μία διάδοσις πῶς ἔνα φεῦδι εἶχε κάμει τὴν φωλιά του μέστα στάς πολυδαιδάλους, τάς πολυαπλωμένας φίξας τοῦ δένδρου.

Εἰς ταῦτα δὲ κόμης Σπόννης "μὲ τὴν συνειθισμένην του προστυχιὰν" είπε:

— "Ἄς ἀκούσωμεν λιγάκι τὴν μελφδίαν τῶν στίχων σις, καὶ χωρὶς ἀλλο τὸ φεῦδι θά γοντευθῇ νά βγῃ ἀπὸ τὸν κρυψῶντα του."

— "Εκαμα κατ' αὐτὰς ἔνα ποίημα, — ἀπήγνησε γαλλιστὶ ὁ κ. Βαλαωρίτης, μὲ σχότιμον ἔμφασιν — ὅπου λέγω ὅτι τὸ τελευταῖο φεῦδι ἐβίγηκε ἔξω ἀπὸ αὐτὸ τὸ στίχοι!

Δὲν ἦτο δυνατὸν νά ὑπάρξῃ ἀγένεια μεγαλειτέρα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπρόκλητον εὐφυολογίαν ἥτις ἔξηνέχθη ἐνώπιον τοῦ ναυάρχου Γέλβερτον καὶ ἐμοῦ. Ἐπηκολούθησε σιγὴ παρερά, ἀλλ ὁ βασιλεὺς δὲν ἐκρυψε τὴν δυσφορίαν του· ἐπῆρε κατὰδ μέρος τὸν κ. Βαλαωρίτην καὶ ἐπέμεινε νά μοῦ ζητήσῃ οὗτος ἀμέσως συγγνώμην — δυσάρεστος ὑποχρέωσις, τὴν δποιαν ὁ κ. Βαλαωρίτης ἔξεπλήρωσε μὲ ἀρκετὴν προθυμίαν

— Δὲν θὰ ἐπιτρέψω εἰς κανένα, μοῦ! Ἰπε κατόπιν δὲ βασιλεύς, νά ὅμιλήσῃ ἐνώπιον μου ὑβριστικῶς διὰ τὴν χωρῶν εἰς τὴν δποιαν ἐγὼ τόσον πολλὰ δφεῖλω.

Ανέφερα τὸ ἀσήματον αὐτὸ ἐπεισόδιον διὰ μακρῶν δπωδήποτε, διότι ἦτο τὸ μόνον δυσάρεστον περιστατικὸν διοκλήσουν τοῦ ταξειδίου καὶ ὑπῆρξεν ἀφορμὴ τόσον ἐγκαρδίου ἐκρήξεως τῶν αἰσθημάτων τοῦ νέου μονάρχου.

Μεθυμένοι νικηταί. — "Οταν ἔγω ἐπωατοπάτησα τὸ πόδι μου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐλάχιστα διολογουμένως ποιητική ἥτον ἡ ὄψις τῶν πραγμάτων. Ο βασιλεὺς "Οθων εἶχεν ἐκδωχήθη πρό δύο ἐβδομάδων καὶ μολονότι εἶχεν ἐγκαθιδρυθῆ Προσωρινή Κυβέρνησις μὲ τὸν κ. Βούλγαρην ἐπὶ κεφαλῆς. ή χώρα ητο ἔρματον τῆς ἀναρχίας.

Οὐδὲν τὸ ἀτεχνέστερον παρό τὸ θέαμα τὸ δποιον παρουσίαζον οι "ιλληνες στρατιωτικοι. Τὰ ἐν' Ἀθήναις στρατεύματα, τὰ δποια κυρίως είχαν χρησιμεύσει ὡς δργανον τῆς ἄρτι συντελεσθείσης ἐπαναστάσεως εὑρίσκοντο εἰς ἐπανάστασιν πλήρους ἀνυποταξίας.

"Ησαν γεμάτοι οι δρόμοι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς μανιομένους ἀνδρῶπους οι δποιοι ἡτίμαζαν τὴν στολήν των μὲ κάθε εἰδος βιαστοπραγίας, ἐκακομεταχειρίζοντο γνωτίκας, εἰσήλαντον διὰ ῥήξεως εἰς τὰ σπίτια καὶ ἐλήστευαν τοὺς διάβατας ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, η, ὅταν ενισχοντο εἰς τὰ εἰρηνικά τερεα κέφια των, διήλαντον τὴν πόλιν μὲ ἀμάξια τὰ δποια εἶχαν καταλάβει διὰ τῆς βίας, λικνιζόμενοι σὰν μεδυσμένοι ἐπάνω στὰ μαξιλάρια καὶ τραγουδοῦντες τὰ ἀντιμελῳδικά τερεα τῶν τραγουδιῶν μὲ τὴν ἀπασίλαν ἐκείνην οινοφωνίαν ἥτις ίδιάζει εἰς τὸν ἐλληνικὸν τρόπον τοῦ ἔδειν. Παρομοίους ἡχους, ὡς ἔξι ίδιας πείρας ἔμαθα βραδύτερον, ἐκβάλλονταν οι ἐρυθρόδερμοι Ἰνδοί τῆς Νοτίου Αμερικῆς.

"Ἔτο ἀποκρυπτικώτατον τὸ θέαμα καὶ ἐπίζω, δτι

δὲν θὰ ἔναντιδ ποτέ μου ἄλλο σὰν ἐκεῖνο τὸ ἀχαλίνωτον στράτευμα.

Ἐντυχόδ, εἰς τὸ καθ' ἔναντι δημοσίου ὑγιες ἐναντίον φεῦμα, καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας ἀνδρας ὡς οἱ ἐπιφανεῖς ἐκεῖνοι ἐπιζήσαντες τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγώνος, δημοσίος Μαυροκορδάτος καὶ ὁ ἴστορικος Τρικούπης, ἐδείξαν εὐθύς σημαντικὴν ὁροφοσύνην καὶ ἐξησφάλισαν τὰς ἀγγλικὰς συμπαθείας προτείναντες τὸν πρίγκηπα Αλφρέδον, τὸν κατόπιν δοῦκα τοῦ Ἐδμιβουργού, ὃς ὑποψήφιον διὰ τὸν χρημάτων δρόνον.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Προσεκλήθη διαθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σπ. Σακελλαρόπουλος ν' ἀναλάβῃ παρὰ τῇ πριγκηπίσσῃ Ἐλένη τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐλληνικῆς.

Μὲ τὸ τεῦχος τῆς 31ης Δεκεμβρίου ἀρχίζομεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ πρωτοτόπου μιθιστορήματος τοῦ κ. Παπαδιαμάντη «ἡ Φόνισσα». Αἱ ἀριστούργηματικαὶ σελίδες τῆς «Φόνισσας» γραμμέναι μὲ σπανίαν δύναμιν καὶ γραφικότητα προσφέτον τὸν καλλίτερον τίτλον εἰς τὸ ἔργον τοῦ διηγηματογράφου.

Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος δημοσιεύομεν διλόκληρον τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ σοφοῦ Βυζαντινολόγου κ. Κρουμβάχερ περὶ τῆς διγλωσσίας ἐν Ἑλλάδι, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Σπ. Λοβέρδου.

Ο συνεργάτης μας κ. Κωνστ. Μακρῆς, δὲ δποῖος εἰδικῶς κατέγινε εἰς τὴν μελέτην τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἀνέλαβε τὴν τακτικὴν ἀνάλυσιν παντὸς ἔργου σχετικοῦ μὲ αὐτήν. Ο κ. Μακρῆς ἀδελφώνει εἰς τὸ ἔργον τοῦ τὴν διορατικότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν.

Ο κ. Γαστών Δεσάν εἰς τὸ Παρίσι ἤχοισε διαλέξεις εἰς τὸν «Σύλλογον τῶν Σπουδαστῶν» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλληνικαὶ διαλέξεις». Τὰ θέματά του, ἀρχαιολογικά, στολίζονται μὲ ἐντυπωσίεις του ἐκ τῆς νεωτέρας Ἐλλάδος.

Ωρίσθη ἡ 22α Δεκεμβρίου πρός ἔόρτασιν τῆς πεντηκοντατηρίδος τοῦ φιλολογικοῦ σταδίου τοῦ κ. Αγγέλου Βλάχου. Ή ἐπὶ τούτῳ ἐπιτρόπη θά πρωσέρῃ εἰς τὸν ἐσοτάροντα καλλιτεχνικὸν ἐνθύμιον. Θά διοργανωθῆται καλλιτεχνικὴ ἐπεροίς εἰς τὸν Παγασόδον κατὰ τὴν δποιαν ἡ ἀπαγγείλουν διάφοροι λόγιοι καὶ ποιηταί καὶ θὰ δοθῇ γεῦμα τιμητικὸν εἰς τὸ δποιον θά προσκληθοῦν δ. Υπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ δράτην τοῦ Πανεπιστημίου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

BENIAMIN ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ, κατὰ τὸ γαλλικὸν ὑπὸ * Σύλλογος πρός διάδοσιν διφελίμων βιβλίων Ἀθῆναι 1902 Βασιλικὴ τυπογραφία Ραφτάνη - Παπαγεωργίου σχ. 16ον σελ. 96 δρ. 0,40.

ΣΤΕΝΟΙΓΡΑΦΙΑ ὑπὸ Β. Ν. Ρούτσου (ἐκδοσις δευτέρα καλλιτεχνική. Πωλεῖται φρ. 3 εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Δελτίου τῆς Εμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας Πλατεία Κάνγγος Ἀθῆναι).

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ. Τεῦχος ιον περιέχον πίνακα τοῦ Πειραιῶς καὶ ἄρθρα ἀπὸ τὸν Γοβινῶ μέχρι τοῦ Δημητρακοπούλου ἐξ ὧν μνημονεύομεν τὰ Γύζης, Δάνδολος, Δελφοί, Δηλιγιάννης. Έκαστον τεῦχος τιμάται ἐν Ἀθήναις δρ. 0,80, εἰς τὰ ἐπαρχίας δρ. 0,90, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δρ. 1. Ἐξόδαι Μπέκ καὶ Μπάρτ, Πλατεία Συντάγματος

ΕΛΛΑΤΟΓΡΑΦΙΑ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ

"Απὸ τὴν" Εκθεσιν τοῦ Παριγκασσοῦ.